EKSPERTYZY I RAPORTY 7

Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wiejska przestrzeń publiczna

miejsca integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin

Sylwia Staszewska

UNIA EUROPEJSKA
Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich
SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie"

Sylwia Staszewska

Wiejska przestrzeń publiczna

miejsca integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin

Seria
Ekspertyzy i Raporty
Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Tom 7

Sylwia Staszewska

Wiejska przestrzeń publiczna

miejsca integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin

Poznań 2020

Publikacja realizowana w ramach projektu „Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin" mającej na celu aktywizację mieszkańców wsi (zwłaszcza dzieci i młodzieży, także dorosłych) w zakresie tworzenia nowych miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji na obszarach wiejskich, a także polepszanie zarządzania lokalnymi zasobami. Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich" Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich: wdraża inicjatywy na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, podnosi jakość wdrażania PROW, informuje o polityce rozwoju obszarów wiejskich i możliwościach finansowania, wspiera innowacje w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich, aktywizuje mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym kreowania miejsc pracy na terenach wiejskich.

Portal internetowy: ksow.pl
Chętnych zapraszamy do zarejestrowania się jako Partner KSOW.

Autor:
dr hab. inż. Sylwia Staszewska, prof. UAM

Współpraca:
mgr inż. arch. Piotr Staszewski
firma BIT BY BIT sp. z o.o. – wsparcie w zakresie opracowania i wdrożenia GEOANKIETY

Recenzent:
dr hab. Artur Bajerski, prof. UAM

Cytowanie:
Staszewska S., 2020. Wiejska przestrzeń publiczna – miejsca integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin. Ekspertyzy i Raporty WGSEiGP UAM, t. 7. Poznań

Copyright © Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM w Poznaniu, Poznań 2020

ISBN 978-83-66476-09-7

Projekt i przygotowanie do druku:
Wydawnictwo Kontekst, www.wkn.com.pl • kontekst2@o2.pl

Grafika na okładce:
wizualizacja miejsca integracji społecznej (autor: Piotr Staszewski)

Druk: Moś & Łuczak

Publikacja finansowana ze środków budżetu Gminy Kobylin

GMINA KOBYLIN

Współpraca z ramienia UM Kobylin:
Tomasz Lesiński – Burmistrz Kobylina
Hanna Hejduk – Wydział Inwestycji i Rozwoju UM w Kobylina, stanowisko: inspektor

Udział w projekcie KSOW „Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin" wzięli: Magdalena Szczepańska, Krystian Koliński, Michał Micek, Adam Wronkowski, Maciej Główczyński, **oraz studenci kierunku Zintegrowane Planowanie Rozwoju realizowanego na Wydziale Geografii-Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM:** Sandra Szczerbal, Marta Macheta, Weronika Maria Kulesza, Marta Piechowiak, Karol Piątkowski, Patryk Mertin, Miłosz Kasprzak, Lidia Marciniak, Małgorzata Damięcka, Karolina Skwarek, Marta Żak, Adrianna Korus, Adrian Linkowski, Agnieszka Bączyk, Jan Frąckowiak, Hubert Karliński, Bartosz Gbiorczyk, Weronika Siebert, Zuzanna Lis, Maciej Staniewski, Konrad Piec, Adam Kwasigroch, Natalia Capłap, Mateusz Grabowski, Nikola Porwał, Martyna Skonieczka, Natalia Ejchost, Weronika Krawczyk, Weronika Tatarka, Patrycja Chwierot, Kamil Bartnik, Nikola Salamon, Natalia Pawlik, Lidia Michalak, Lidia Bocheńska, Dorian Witaszek, Agnieszka Kaczmarek, Paulina Zielińska, Daria Bielak, Jakub Styś, Bartosz Kukieła,

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie 7
   1.1. Zarys problemu 7
   1.2. Cel, idea pracy i główne założenia 7
   1.3. Zakres terytorialny i czasowy 7
   1.4. Metodyka pracy 7
2. Wiejska przestrzeń publiczna – znaczenie i kształtowanie 11
   2.1. Przestrzeń publiczna na wsi 11
   2.2. Znaczenie „miejsca" dla mieszkańca wsi 12
   2.3. Człowiek i jego rola w kształtowaniu wiejskich przestrzeni publicznych 13
   2.4. Zasady projektowania wiejskich przestrzeni 15
      2.4.1. Postępowanie projektowe i formy aranżacji wnętrz wiejskich 15
      2.4.2. Bezpieczeństwo użytkowników wiejskiej przestrzeni 17
      2.4.3. Udział społeczności w procesie projektowym 18
3. Miejsce integracji, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin – wyniki badań ankietowych i warsztatów 21
   3.1. Potrzeby różnych grup wiekowych 21
   3.2. Dziecięce i młodzieżowe refleksje na temat wiejskich przestrzeni 23
   3.3. Dorosły obraz wiejskiej przestrzeni publicznej 34
4. Koncepcje zagospodarowania miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w wybranych wsiach gminy Kobylin 47
   4.1. Analiza i ocena wybranych wsi gminy Kobylin dla określenia wartości miejscowości i ustalenia lokalizacji miejsc ważnych społecznie 48
   4.2. Projekty aranżacji wiejskich miejsc integracji społecznej, rekreacji, sportu, wypoczynku i edukacji 67
5. Podsumowanie 87

Bibliografia 89

Załącznik nr 1 93

1. Wprowadzenie

1.1. Zarys problemu

Brak miejsc spotkań, integracji społecznej, rekreacji i edukacji wpływa na brak aktywności mieszkańców obszarów wiejskich. Ważne dla procesu pozytywnych zmian jest rozpoznanie w mieszkańcach ich potrzeb we wspomnianym zakresie i pomoc we wspólnym zaprojektowaniu takich społecznych miejsc. Istotą tej współpracy są rozmowy i zwrócenie uwagi na potrzeby różnych grup wiekowych, po to by aranżacja przestrzeni wiejskich spełniała wymagania wielu osób (dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym osób niepełnosprawnych i wykluczonych społecznie). Mając projekt na wybraną przestrzeń (teren) łatwiej podejmować działania społeczne. Skuteczniej można także zarządzać finansami sołeckimi znając zakres zmian w aranżowanej społecznej przestrzeni. Ponadto można zaplanować przedsięwzięcia związane z pozyskiwaniem środków na realizacje wspomnianych przedsięwzięć.

Wiejskie przestrzenie publiczne wymagają działań w zakresie poprawy ich funkcjonalności, bezpieczeństwa, estetyki i konieczne są zmiany organizacyjne, by poszczególni użytkownicy (z różnych grup wiekowych) mogli realizować swoje potrzeby. Zmiana sposobu zagospodarowania może także służyć kontaktom społecznym i integracji.

1.2. Cel, idea pracy i główne założenia

Celem opracowania jest ukazanie efektów współpracy ośrodka naukowego i samorządowego w ramach realizowanego projektu pt. „Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin", który był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich" Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Podstawą podjętej operacji jest współpraca z mieszkańcami gminy Kobylin, w celu określenia potrzeb związanych ze sposobem zagospodarowania miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji.

Ideą pracy jest zbilansowanie wymagań, preferencji i potrzeb różnych grup społecznych (dzieci, młodzieży i dorosłych) względem wiejskich przestrzeni publicznych i pomoc mieszkańcom w aranżacji ich miejsc integracji społecznej, aby te miejsca nie służyły wyłącznie umocnieniu więzi międzysąsiedzkiej i międzypokoleniowej, ale także umożliwiły rozwój fizyczny, umysłowy i psychiczny jej użytkowników. Integrujące rozmowy społeczne, sport, wypoczynek, wspólna fizyczna praca w czynie społecznym, edukacja przez zabawę wpłynie pozytywnie na jednostkę społeczną i relacje międzyludzkie.

1.3. Zakres terytorialny i czasowy

Niniejsze opracowanie jest efektem pracy w okresie sierpień-październik 2020 na terenie gminy Kobylin, położonej w południowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie krotoszyńskim. Prezentowany tu zakres prac i wyniki są rezultatem realizacji projektu, o którym wspomniano powyżej. W projekcie wzięły udział następujące ośrodki (ułożono je alfabetycznie): Długołęka, Fijałów, Górka, Kuklinów, Łagiewniki, Rojew-Lipówiec, Raszewy, Starygród, Starkówiec i Wyganów. Koncepcje zagospodarowania wykonano dla 9 miejscowości (w tym 2 na terenie wsi Rojew, natomiast mieszkańcy wsi Starkówiec nie zgłosili chęci pomocy w tym zakresie).

1.4. Metodyka pracy

Założenia pracy uwzględniały przeprowadzenie warsztatów dla dzieci i młodzieży w celu wzmocnienia świadomości miejsca, w którym żyją. Warsztaty poprzedzić miała ankieta pt. „Dziecięcy kapitał – kompetencje, umiejętności, marzenia", aby dzieci poznały

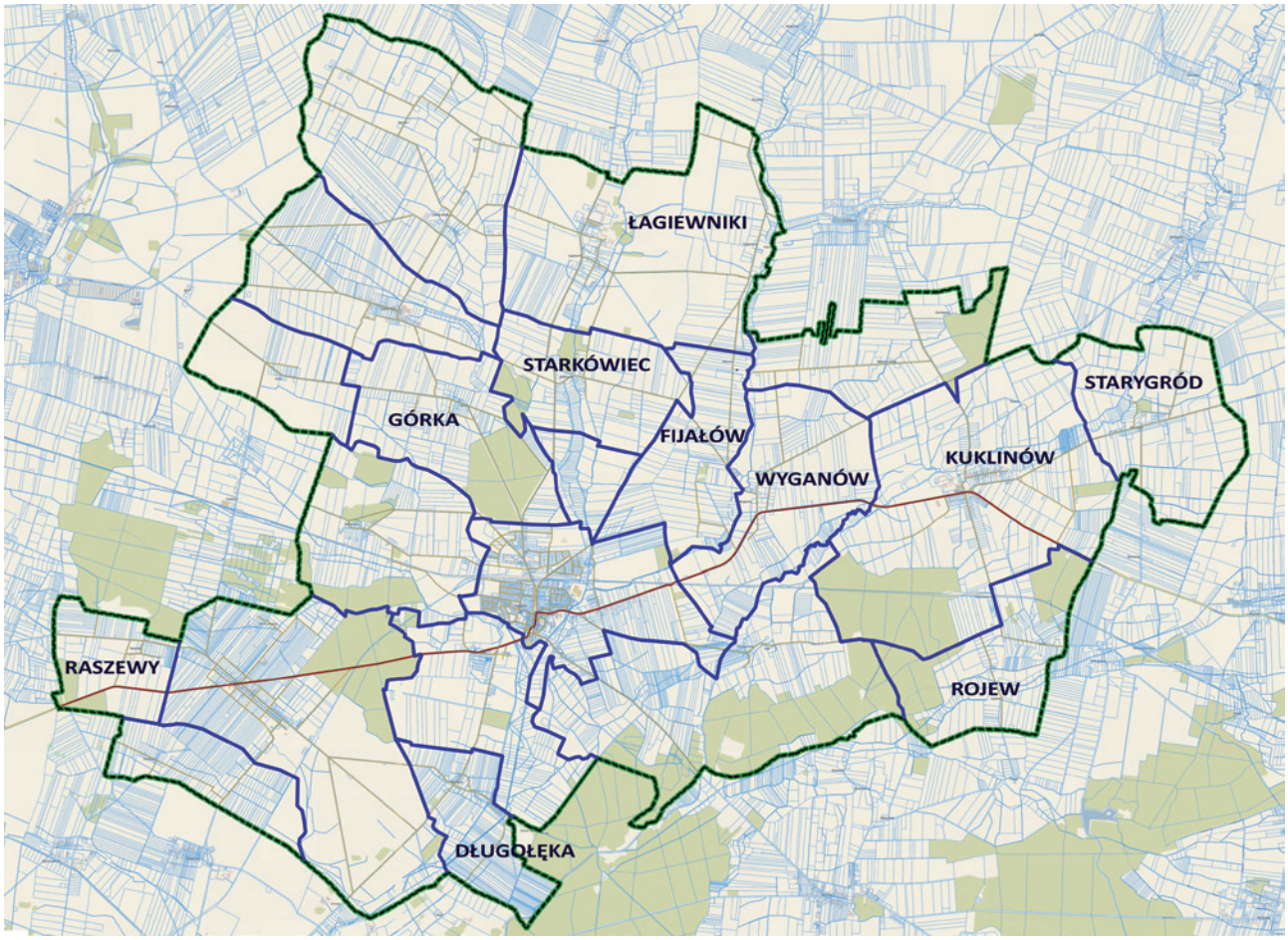

Ryc. 1. Lokalizacja wsi ujętych w projekcie
Źródło: opracowanie własne na podstawie https://kobylin.e-mapa.net/ .

pola wspólnych zainteresowań. Warsztaty miały dać odpowiedź, gdzie na obszarze wsi można owe zainteresowania i marzenia realizować, a jeśli miejsc takich nie ma na wsi, celem spotkania było znalezienie tych rzeczywistych lub alternatywnych. Efektem warsztatów miały być „projekty" dziecięcych/młodzieżowych miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji – miejsc, w których ta grupa wiekowa odnajdzie wartości i pozwoli na bezpieczne i wartościowe spędzenie wolnego czasu. Warsztaty miały się odbyć w następujących szkołach: w Zespole Szkoły Podstawowej im. J. Tuwima i Przedszkolu w Kobylinie, w Szkole Podstawowej w Smolicach, w Branżowej Szkole I stopnia w Kobylinie, w Szkole Podstawowej w Kuklinowie oraz Szkole Podstawowej w Zalesiu Małym.

Niestety sytuacja pandemiczna w kraju wymusiła zmianę postępowania badawczego. Brak możliwości spotkania i bezpośredniego kontaktu z dziećmi, rozmowy z nimi i pracy projektowej wymusiły wykorzystanie narzędzia, które pozwoliło na pracę zdalną, wyrażenie opinii na temat miejsc w przestrzeni, na określenie swoich potrzeb z nią związanych. Do tego celu wykorzystano narzędzie konsultacyjne geoankietę. Szczegółowe informacje o procedurze pracy zdalnej opisano w rozdziale 3.1. Zebrano 194 ankiety od osób w wieku 9-19 lat, zamieszkujących obszary wiejskie i miasto.

Założenia pracy uwzględniały także pracę warsztatową z dorosłymi mieszkańcami gminy Kobylin. Celem warsztatów było określenie ich aktywności zawodowej, znaczenia tradycji w ich życiu, sposobu organizacji czasu wolnego, po to, by znaleźć odpowiedź na pytanie jak i gdzie być aktywnym. To miało być podstawą w tworzeniu miejsc spotkań, ich aranżacji, doboru właściwych elementów przestrzeni społecznie zintegrowanej. Celem spotkań było zdobycie wiedzy na temat istniejących relacji sąsiedzkich i możliwości ich rozbudowania. O ile w czasie pandemii takie

spotkania zorganizowano, to frekwencja uczestników nie była duża. Przeprowadzono więc ankietę, którą wypełniło 67 osób w wieku 29-70 lat zamieszkujących obszary wiejskie.

Wyniki prac i informacje uzyskane od różnych grup wiekowych były podstawą opracowania koncepcji zagospodarowania przestrzennego 10 (wybranych przez mieszkańców) wiejskich przestrzeni publicznych, które miały stać się miejscem integracji społecznej, rekreacji i edukacji.

2. Wiejska przestrzeń publiczna – znaczenie i kształtowanie

2.1. Przestrzeń publiczna na wsi

Przestrzeń publiczna to obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne. Ma ona szczególne znaczenie dla każdej społeczności lokalnej, gdyż stanowi dobro wspólne i jest dostępna dla wszystkich użytkowników. Poprzez swoje położenie, sposób zagospodarowania i inne szczególne cechy użytkowe powinna służyć zaspokajaniu różnorodnych potrzeb materialnych i niematerialnych mieszkańców (w tym np. potrzeb kulturalno-rozrywkowych i estetycznych), a także ułatwiać interakcje między jednostkami i grupami społecznymi. Przestrzeń taka powinna podnosić jakość życia i stanowić miejsce identyfikacji człowieka z miejscem jego zamieszkania.

W przypadku tradycyjnych terenów wiejskich na specyfikę przestrzeni publicznych składa się (Micek 2018) m.in.: otwartość krajobrazowa (dostępność szerokich widoków poprzez otwarcia architektoniczno-krajobrazowe), oraz brak wyraźnych granic między strefą publiczną a prywatną (wynikający głównie z charakteru zagospodarowania przestrzennego, wiejskiego stylu życia i modelu spędzania wolnego czasu). Obserwując życie społeczne na wsiach można zauważyć, że wiele spośród wspólnie użytkowanych przestrzeni nie zostało świadomie ukształtowanych jako miejsca spotkań i integracji, powstały one przypadkowo, np. w sąsiedztwie sklepów, przystanków autobusowych i innych obiektów, których domeną nie jest funkcja społeczna. W przypadku braku odpowiednio urządzonych przestrzeni dużego znaczenia nabierają wszelkie ogólnodostępne miejsca, które generują aktywność mieszkańców i mają choćby znikomy potencjał w zakresie zaspokajania potrzeb lokalnej społeczności. Uwagi wymagają zatem nie tylko celowo wyznaczone i zagospodarowanie wiejskie place, ulice, tereny przy obiektach użyteczności publicznej, obszary sportu i rekreacji, ale też inne przestrzenie upodobane przez mieszkańców, mniej „formalne" i często w ogólne nieurządzone (np. wydeptane polany, „dzikie" zatoczki przy drogach, placyki przed sklepami itp.). Dążenie do adaptacji i właściwego wyposażenia tych drugich dla potrzeb społecznych jest niewątpliwie jednym z pożądanych działań mających na celu zwiększanie dostępności i podniesienie jakości wiejskiej przestrzeni publicznej (Lorens, Martyniuk-Pęczek, 2010, Micek 2018).

Jakość przestrzeni publicznych zależy od jej wyposażenia w obiekty małej architektury, chodniki, urządzenia sportowe, oraz inne elementy zagospodarowania przestrzennego, które zaspokajają potrzeby mieszkańców związane z ich codzienną aktywnością. Stan tego wyposażenia na wsiach bywa często niezadowalający. W wielu miejscach brakuje ławek, ścieżek, koszy na śmieci, właściwie urządzonych placów zabaw itp., przez co brakuje miejsc do chodzenia, siedzenia i stania. To z kolei zmusza mieszkańców wsi do spędzania wolnego czasu w miejscach do tego nieprzystosowanych lub na prywatnych posesjach. Te przestrzenie, które są niedoinwestowane (brak elementów małej architektury, brak zainwestowania pozwalającego na aktywność sportową, rekreacyjną lub wypoczynkową), stają się zazwyczaj nieczytelne i mało komfortowe, a przez to amorficzne i aspołeczne. Żeby tego uniknąć wskazane jest m.in.: doposażenie wspólnie użytkowanych terenów w niezbędną infrastrukturę (latarnie, kosze na śmieci, ławki itp.), utrzymywanie czystości przestrzeni i jej wyposażenia w dobrym stanie technicznym i wizualnym, umieszczanie w odpowiednich miejscach elementów akcentujących przestrzeń i ułatwiających w niej orientację (np. rzeźb), a także wprowadzanie elementów wzbogacających ofertę danego terenu, odpowiadających potrzebom lokalnej społeczności (wiaty, grill, miejsce na ognisko). Należy jednocześnie dostosowywać

skalę i charakter wprowadzanych rozwiązań do specyfiki danego miejsca, w taki sposób, aby przestrzeń stała się kameralna i zachęcała do przebywania w niej. Ponadto należy zadbać o właściwą aranżację miejsc o charakterze społecznym, mając m.in. na uwadze harmonijne i spójne zagospodarowanie przestrzenne, w tym prawidłowy układ jego elementów, ułatwiający kontakty społeczne.

Aby wiejska przestrzeń publiczna była pożądana przez mieszkańców powinna mieć dla użytkowników znaczenie. Ważne jest zatem wykorzystywanie lokalnych tradycji i wartości kulturowych w kształtowaniu przestrzeni publicznej oraz jej elementów (z użyciem materiałów, kształtów i proporcji wpisujących się w miejscowy krajobraz). Istotne jest eksponowanie zabytków w przestrzeni wiejskiej (poprzez rewaloryzacje, adaptacje do celów społecznych itp.), i wskazane jest unikanie naśladownictwa (bezmyślnego imitowania) form historycznych na rzecz twórczej kontynuacji wiejskich tradycji i zwyczajów (Chilik 2018; Soszyński, Gadaj, Kołodyńska, Muda, Szewczyk 2012). Wszystkie te działania, mające na celu zwiększenie lub utrzymanie walorów wiejskiej publicznej przestrzeni, pozytywnie mogą wpłynąć na wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości i odpowiedzialności wśród mieszkańców. To z kolei może pobudzić wiejską wspólnotę do działania na rzecz swojego otoczenia, a tym samym zdeterminować ją do zbudowania przestrzeni funkcjonalnej, „swojskiej", aktywnej, estetycznej, takiej, która ma znaczenie dla mieszkańców

2.2. Znaczenie „miejsca" dla mieszkańca wsi

Znaczenie jest funkcją wyobrażeń człowieka o środowisku i związane jest z wartością (zaletą, walorem) miejsc. Kiedy przestrzeń cechuje pewna indywidualność, unikatowość, swoistość, istota i charakter wówczas dla ludzi przestrzeń ta nabiera znaczenia.

Potocznie *znaczenie* łączy to, co rejestrujemy naszymi zmysłami z jakimś symbolem. W literaturze przedmiotu odnajdziemy wiele prób wyjaśnienia tego pojęcia. W lingwistyce najobszerniej tym zagadnieniem zajmuje się semantyka i lingwistyka stosowana. W filozofii wyjaśnienia można szukać w *ideowej teorii znaczenia* Locke'a, Berkeleya i Hume'a (Penco 2004), w *teoriach ukierunkowanych na prawdę* Adjukiewicz 1960; Davidson 1967, 1992; Tarski 1995; Tworak 2010), w *teoriach użycia* (Wittgenstein 1958; Brandom 1994), w *referencyjnych teoriach znaczenia* (Putnam 1975; Burge 1979), w *weryfikacyjnych teoriach znaczenia* (Dummett...) oraz *pragmatycznej teorii znaczenia* Peirce'a (Dummett 1991). W obu tych ujęciach (lingwistycznej i filozoficznej) nie odnajdziemy jednak wyjaśnień ukierunkowanych na przestrzeń strukturalną.

Możliwość taką daje nam kognitywistyka systemowa, w której analizuje się procesy poznania i interakcji człowieka z określoną rzeczywistością. Owe procesy opierają się na czterech cechach: danych, informacji, preferencji i wiedzy (Gadomski 2002, 2006). Dane (tu: przestrzenne) tworzą obiekty, zjawiska lub procesy, które znajdują się w przyjętym układzie współrzędnych. Określają one położenie, wielkość, kształt oraz związki topologiczne zachodzące pomiędzy tymi obiektami, zjawiskami lub procesami. Informacja natomiast to stopień uporządkowania i zorganizowania struktury układu przestrzennego. *Znaczenie* jest tu zatem wynikiem relacji, która jest efektem subiektywnego widzenia *informacji w odniesieniu do budowy układu* (Mazur 1970; Cover, Thomas 1991; MacKay 2003). Informacja ta to inaczej układ relacji wiążących elementy zagospodarowania przestrzennego. Trzeci z wymienionych wartości – preferencje – odzwierciedlają i formalizują gusty użytkownika przestrzeni wiejskiej, zależą wyłącznie od zadowolenia, satysfakcji i użyteczności jakie mu zapewniają owe obiekty, procesy lub zjawiska. Wiedza natomiast, to ogół wiarygodnych informacji o rzeczywistości (obiektach, procesach i zjawiskach) wraz z umiejętnością ich wykorzystywania. Wszystkie wymienione cztery cechy stają się podstawą percepcji, wynikającej ze świadomości, szaty informacyjnej przestrzeni wiejskiej (Jałowiecki, Łukowski 2008) oraz jej czytelności.

Aby przestrzeń wiejska nabrała dla jej użytkowników znaczenia musi posiadać dla nich pewną wartość. Wartość według Lenartowicza (2010) to cecha przedmiotu lub miejsc w przestrzeni w relacji do podmiotu (jego potrzeb, dążeń i zainteresowań). Wartość jest pojęciem subiektywnym, jest elementem świadomości społecznej wpływającym na wybory. Same wartości nie są celami, lecz żyroskopami życiowymi, które pozwalają człowiekowi poruszać się w gąszczu możliwych ofert i codziennych decyzji. Wartości określają treść systemu preferencji, służącego nam jako podstawa oceny atrybutów obiektów, między którymi dokonujemy wyborów i w odniesieniu do których podejmujemy decyzje (Lewicka 2012). Kiedy przestrzeń cechuje pewna indywidualność, unikatowość, swoistość, istota i charakter wówczas dla ludzi przestrzeń ta nabiera znaczenia. Można powiedzieć, że znaczenie jest funkcją wyobrażeń człowieka o środowisku i związane jest z wartością miejsc. Znaczenie tak ujęte, bliskie jest pojęciu tożsamości przestrzeni.

Tożsamość ta, oznacza nacechowany synergią zespół zasadniczo pozytywnych właściwości, charakteryzujący wyodrębniony fragment przestrzeni. Pojęcie to wiąże się z odczytywaniem danego obszaru jako miejsca. Tożsamość budowana jest nie tylko poprzez cechy fizyczne przestrzeni (zabudowy i krajobrazu), ale także relacje społeczne (Lenartowicz 2010).

Wartość przestrzeni wiejskiej zależy zatem od znaczenia i tożsamości, a więc konfiguracji cech wyróżniających sposób jej doświadczania i przekształcania przez ludzi. Kiedy ocena wartości przestrzeni (miejsca) jest wysoka wówczas ludzie utożsamiają się z miejscem, stają się bardziej aktywni społecznie, aktywni przestrzennie, zaczynają tę przestrzeń kształtować, porządkować, korzystać z niej. Kiedy ocena wartości jest niska, przestrzeń staje się odspołeczna, amorficzna i nierozwojowa. Nadanie przestrzeni znaczenia i tożsamości może mieć zatem niebagatelny wpływ na jej przyszłość, tę przestrzenną, społeczną czy ekonomiczną.

Znaczenie jest to zatem pewna znajomość miejsca, a *...znajomość miejsca to po prostu fakt jego doświadczenia* (Lukerman 1964). Antropologiczne doświadczanie miejsca zależy od kultury, od sposobów wykorzystania miejsca, dzielenia go i nazywania. Międzykulturowe podobieństwo w doświadczaniu miejsca wynika z określania go za pomocą ciała ludzkiego, które wyznacza kategorie: wysoko – nisko, przód – tył, lewa – prawa, centrum – dalsze otoczenie. Ciało ludzkie mierzy: kierunki, położenie i odległość. Lukerman (1964) przedstawia sześć składników, które muszą być spełnione, aby można było mówić o miejscu. Pierwszym z nich jest położenie, które można scharakteryzować za pomocą specyficznych wewnętrznych i zewnętrznych połączeń z innymi miejscami (miejsca mają wówczas swój wymiar wewnętrzny). Drugi to układ elementów, naturalnych i kulturowych, dzięki niemu każde miejsce jest odrębne, niepodobne do innych. Składnik historyczny, jako trzeci z wyodrębnionych, decyduje o powstaniu danego miejsca, jego rozwoju lub zaniku. Czwarty to owe znaczenie, nadawane przez ludzi miejscom. Dwa ostatnie składniki łączą pozostałe w całość. System lokalizacji miejsc w przestrzeni sprawia, że miejsce jest częścią większych obszarów, natomiast system przestrzennych interakcji i przepływów powoduje, iż poszczególne miejsca wchodzą w skład jednej ogólnej cyrkulacji.

Przestrzeń wiejska powinna podlegać ocenie choćby tej najprostszej: dobre/złe, ładne/brzydkie, bliskie/obce. To kategoryzuje przestrzeń, wyławia tereny rozwojowe, aktywne, uporządkowane, i te bezfunkcyjne, zdegradowane, bez treści. Człowiek ocenia przestrzeń na podstawie percepcji, procesu, który obejmuje identyfikację (rozpoznanie, klasyfikację) obiektów, ich strukturyzację (określenie wzajemnych relacji), analizuje właściwości (postrzeganie cech użytkowych) i odczuwanie, czyli recepcję przypisywanych znaczeń. Istotną rolę pełni w tym procesie umysł, a szczególnie umiejętność zapamiętywania (Jagodzińska 2008), gdyż to ono pozwala na ustalanie znaczeń, tożsamości miejsca a następnie jego wartości.

Zatem to człowiek (mieszkaniec wiejskiej przestrzeni) powinien kształtować miejsce, które uważa za „swoje". Doskonale wie jakie jego potrzeby powinno ono spełniać. Może nie wiedzieć jak (technicznie) je ukształtować (zaprojektować), ale na pewno jego wyobrażenie o miejscu powinno być podstawą dalszych strategiczno-projektowych działań w gminie.

2.3. Człowiek i jego rola w kształtowaniu wiejskich przestrzeni publicznych

Niezwykłą rolę w kształtowaniu wiejskich przestrzeni ma człowiek. W niniejszej części pracy nie będą rozpatrywane możliwości zmian wywołane przez jednego człowieka lub grupę społeczną, lecz zwrócono uwagę na aspekty życia codziennego ludzi (w ogóle) wpływające na kształt, funkcje i wielkość przestrzeni, którą zajmują. Treść podzielono tematycznie. Zwrócono uwagę na cztery podstawowe czynniki, mające podstawy w działalności i psychice ludzkiej, które decydują o intensywności i kierunkach procesu zmian w przedmiotowej strukturze. Są nimi:

1) percepcja społeczna,
2) potrzeby społeczne,
3) aktywności społeczne,
4) zachowania społeczne.

Percepcja społeczna (1) to proces poznawczy, mający za cel postrzeganie otoczenia, reagowanie i odbieranie wrażeń (Lorens, Madurowicz 2007). Percepcja w szerokim sensie oznacza także rejestrację (uchwycenie) przedmiotów (obiektów) i zdarzeń środowiska zewnętrznego, ich odbiór sensoryczny, zrozumienie, identyfikację i określenie werbalne oraz przygotowanie do reakcji na bodziec. Proces percepcji przestrzeni (otoczenia podmiotu) obejmuje identyfikację (rozpoznanie, klasyfikację) obiektów, ich strukturyzację (określenie wzajemnych relacji), wartościowanie (postrzeganie wartości użytkowych) i odczuwanie, czyli recepcję przypisywanych znaczeń (Lisowski 2003). Percepcja jest zatem pewnym procesem poznawczym, bowiem zachodzi w niej stała kolejność zdarzeń (etapów) umysłowo-odbiorczych

(Lewicka 2000; Chądzyńska 2004; Nęcka, Orzechowski, Szymura 2006). Systematyzując ten proces w kontekście percepcji przestrzeni wiejskiej należy wymienić cztery jego etapy: I etap – odbiór, recepcja sensoryczna (odbiór informacji), II etap – identyfikacja i rozpoznanie przestrzeni (analiza części składowych, spostrzeżenia, wiedza o organizacji układu, orientacja), III etap – rozumienie (wrażenia, reakcje), IV etap – organizowanie i planowanie (umysłowe rozwiązywanie problemów). Następnym piątym etapem, poza procesem poznawczym, jest użytkowanie, a zatem już aktywność społeczna. Widoczny jest tu proces zmian reakcji i chęci przekształceń przestrzeni w wyniku jej poznawania. Następuje przejście od zachowań pasywnych w pierwszym etapie do działań aktywnych w piątym.

Drugim czynnikiem mającym wpływ na wiejskie przestrzenie są potrzeby społeczne (2). Lisowski (2006) definiuje je jako takie, których spełnienie jest możliwe dzięki istnieniu instytucji społecznych. Dzieli je na trzy grupy: potrzeby przyrodnicze (do których zaspokajania jesteśmy zmuszeni), potrzeby kulturowe (związane z zasadami współżycia społecznego) i potrzeby organizacyjne (które są skutkiem dążenia do realizacji celów społeczeństwa). Niestety, zaspokajanie wymienionych przez Lisowskiego potrzeb nie wpływa na wielkość terenów zainwestowanych i na różnorodność poszczególnych rodzajów użytkowania (funkcji). To potrzeby fizjologiczne, edukacyjne, zdrowotne, duchowe, żywienia, komunikacji i przemieszczania się, samorealizacji i potrzeby przyjemnych doznań zmysłowych mają swoje odniesienie w formach zagospodarowania terenu. Te z kolei tworzą strefy funkcjonalno-przestrzenne w przestrzeni, strukturę niezwykle przemieszaną, rozdrobnioną, mniej czy bardziej ekstensywną. Zaspokojenie potrzeb wpływa zatem na zmiany w sposobie zabudowy i zagospodarowaniu terenów. Oczywiście oprócz potrzeb, wpływ na przestrzenny układ, na typ zabudowy mieszkaniowej i na jej intensywność, mają także warunki fizyczno-geograficzne, wiek i geneza jednostki osadniczej oraz czynniki technologiczne (możliwości inżynieryjno-techniczne budowy lub rozbudowy elementów struktury, stosowane materiały i technologie w budownictwie), jednakże zawsze kształt, wielkość i forma przestrzeni zurbanizowanej zależeć będzie od psychospołecznych uwarunkowań. Realizacja (zaspokajanie) potrzeb jest zatem także psychologiczno-społecznym czynnikiem zmian w wiejskiej przestrzeni.

Ponieważ percepcja, jak i potrzeby stają się podstawą aktywności społecznych (3), w związku z tym one również powinny wykazywać związek z procesem zmian w przestrzeni. Niektóre z aktywności są podejmowane z konieczności, w sposób mechaniczny, czy wręcz bezmyślny, inne zaś są wynikiem z góry zaplanowanego działania odbywającego się w zależności od wielu istniejących warunków. Gehl (2009) wyróżnił trzy kategorie aktywności pozadomowej: działania konieczne, opcjonalne i zachowania społeczne. Wszystkie one zależą od jakości otoczenia fizycznego, a więc od jakości przestrzeni ukształtowanej w wyniku procesu urbanizacji. Działania konieczne to takie, które są mniej lub bardziej obowiązkowe, których wykonywanie jest od ludzi w mniejszym lub większym stopniu wymagane (np. chodzenie do pracy, robienie zakupów, oczekiwanie na autobus). Do tej grupy należą codzienne zadania i rekreacja. Ponieważ aktywność jest tu konieczna, fizyczne otoczenie ma niewielki wpływ na jej występowanie. Do działań, które są wyjątkowo zależne od zewnętrznych warunków fizycznych należą opcjonalne. Do tej grupy zalicza się takie czynności jak: spacer, stanie w bezruchu by cieszyć się pięknym otoczeniem, siedzenie, opalanie itp. Takie zachowania mają miejsce jedynie wtedy, gdy warunki zewnętrzne są sprzyjające, gdy miejsce wręcz do nich zachęca. Ta zależność ma szczególne znaczenie w związku z projektowaniem przestrzeni dla celów rekreacyjnych, bowiem ten rodzaj czynności należy do tej właśnie kategorii aktywności. Jeśli przestrzeń pozadomowa jest marnej jakości, mają miejsce jedynie zachowania konieczne. Jeśli przestrzeń ta jest wysokiej jakości, zachowania konieczne zachodzą w przybliżeniu z tą samą częstotliwością, jednak czas ich trwania wyraźnie się wydłuża, ponieważ warunki fizyczne są lepsze. Ponadto występuje również szeroki zakres czynności opcjonalnych, gdyż miejsce i sytuacja zachęcają ludzi do zatrzymywania się, siedzenia, jedzenia, zabawy, itp. W dobrym otoczeniu możliwe jest całkiem inne, szerokie spektrum ludzkich zachowań.

Społeczne zachowania (4) to takie, które zależą od obecności innych ludzi w przestrzeniach publicznych (aktywne – zabawy dzieci, rozmowy; pasywne – przyglądanie, przysłuchiwanie). Zachowania te można określić jako „wynikowe", ponieważ ewoluują z tych związanych z pozostałymi dwiema kategoriami. Charakter zachowań społecznych jest zmienny, zależy od kontekstu, w jakim one zachodzą. Na uliczkach osiedlowych, w pobliżu szkół, miejsc pracy, tam gdzie jest ograniczona liczba ludzi o wspólnych zainteresowaniach lub mieszkających obok siebie zachowania społeczne mogą być dość złożone, natomiast na ulicach miast i w centrach zachowania społeczne

bywają raczej powierzchowne, z przewagą kontaktów pasywnych.

Z powyższego wynika, że w zależności *„jak jest"* przestrzeń zorganizowana i *„z jakich"* elementów jest zbudowana możliwy jest wpływ na to *„jak wielu"* ludzi użytkuje tę przestrzeń, *„jak długo"* trwa indywidualna aktywność i *„jakie"* rodzaje *„aktywności"* mogą zaistnieć. Niewątpliwie odpowiedź na te pytania stanowi o wartości danych miejsc.

Codzienne życie przeciętnego mieszkańca wsi skupia się raczej wokół domu czy miejsca pracy. Człowiek unika negatywnych skutków życia, m.in. stresu środowiskowego (Glass, Singer 1972) czy ograniczeń behawioralnych (ograniczeń zachowania spowodowanych na przykład lękiem przed przestępczością albo przed utknięciem w korku) (Stokols 1978), oczekuje optymalnego poziomu adaptacji i stymulacji, różnorodności bodźców (np. spokojnych parków, ruchliwych ulic) (Sonnenfeld 1966), potrzebuje ośrodków aktywności – miejsc, w których wzajemne oddziałują na siebie ludzie, ich środowisko fizyczne oraz przejawiane przez nich wzorce zachowań (Barker 1990), boi się „nadmiernej obsady" miejsc, czyli sytuacji, kiedy liczba uczestników przekracza pojemność systemu (tzw. *teoria obsady*, Wicker, McGrath, Amstrong 1972, Wicker 1987).

Społeczność wiejska często pracuje/uczy się w mieście i ich aktywności pozadomowe związane są z życiem miejskim. Istnieje opinia, że wraz ze wzrostem wielkości miasta zwiększa się ryzyko wystawienia na działanie stresorów fizycznych, takich jak hałas czy zanieczyszczenie, i stresorów społecznych, takich jak zatłoczenie (Frug 1999). Miasta wydają się mieć „szybkie tempo życia" z powodu złożonej kombinacji czynników psychologicznych, z których tylko część dotyczy rzeczywistego ruchu fizycznego (Sadalla i in. 1990). Życie w mieście związane jest też z obniżeniem motywacji do zachowań afiliacyjnych (Wirth 1938), zauważa się zachowania prospołeczne polegające na braku chęci niesienia pomocy (Fischer 1976), mieszkańcy często nie zauważają swoich sąsiadów prawdopodobnie z powodu przeciążenia (Milgram 1977).

Nie jest rzeczą więc zaskakującą, że wiele osób próbuje znaleźć spokojne miejsce uciekając z obszarów zurbanizowanych. Ludzie przenoszą się na obszary wiejskie z kilku powodów. Na ogół ci ze wsi są bardziej zadowoleni ze swoich warunków mieszkaniowych, z otoczenia społecznego i z własnego życia aniżeli mieszkańcy miast (Marans, Rodgers 1975). Żywią oni znacznie mnie obaw, że padną ofiarą przestępstwa (Lavrakas 1982).

Człowiek odgrywa szczególną rolę w kształtowaniu przestrzeni wiejskiej. W wyniku swojej działalności wpływa on na zmianę w jej strukturze, uzupełnia ją, rozbudowuje, poprawia. Człowiek ustala zasady zabudowy, zagospodarowania i funkcjonowania przestrzeni, w której żyje. A wszystko to w oparciu o percepcję, chęci zaspokojenia własnych potrzeb, potrzebę właściwych miejsc realizacji aktywności, oraz „doświadczenia".

2.4. Zasady projektowania wiejskich przestrzeni publicznych

Od jakości, konfiguracji i konstrukcji miejsc w dużej mierze zależy jakość przejawów życia wiejskiego takich jak: poczucie bezpieczeństwa oraz społeczna akceptacja miejsca, bliskość wiejskich funkcji, funkcjonalność przestrzeni, łatwości transportu. Ważnym jest więc stworzenie dla mieszkańców wsi miejsc przyjaznych, bezpiecznych, funkcjonalnych i współtworzących wartości społeczne, ekonomiczne i środowiskowe o zrównoważonym charakterze. Miejsca zrównoważone to miejsca spełniające szereg wymogów formalnych i merytorycznych między innymi uwzględniające aspekty środowiskowe, stanowiące punkty o jasno zdefiniowanej kulturze lokalnej i poczuciu tożsamości (Modrzewski 2012).

2.4.1. Postępowanie projektowe i formy aranżacji wnętrz wiejskich

Celem i przedmiotem projektowania wiejskich przestrzeni publicznych jest uzyskanie wysokiej jakości środowiska wiejskiego. Istotny jest zatem nie tylko program funkcjonalny, ale głównie konfiguracja i aranżacja formalno-przestrzenna, stanowiąca element polityki przestrzennej. To ona w znacznym stopniu współdecyduje o atrakcyjności, czy też jej braku w przypadku projektowanego lub transformowanego układu. W tym podejściu dwoma najistotniejszymi aspektami są wysoka wydajność i „gęstość" przestrzeni wiejskiej, a także poczucie wyjątkowości miejsca. Cechy te bliskie są kształtowaniu obszarów cechujących się gęstością zabudowy i systemem przestrzeni publicznych typowych dla tradycyjnych, wiejskich układów przestrzennych. Wysoka gęstość nie oznacza zwiększonej wysokości budynków, ale ich właściwą dystrybucję w przestrzeni wiejskiej. Centrum wsi, w przeciwieństwie do obszarów miejskich, zyskuje na przestrzennej koncentracji, akumulacji, zróżnicowaniu funkcji oraz zwiększonej gęstości zaludnienia, na bazie ograniczonych odległości w przestrzeni

dopasowanej do ruchu pieszego. Kreowanie społecznych wiejskich miejsc charakteryzujących się wysoką jakością to racjonalny wybór lokalizacji i standardu projektu ruralistycznego.

Proces projektowy oraz realizacyjny zakładać może dwa warianty. Pierwszy przewiduje szereg rozłożonych w czasie działań, przeprowadzanych często na oślep, a całościowy pomysł nie jawi się w postaci gotowego planu od razu. Działania te mogą oczywiście zafiniszować tworzeniem wartych uwagi przestrzeni wiejskich, jak i też mogą przynieść odwrotny skutek. Drugi wariant oparty jest na realizacji przeanalizowanych celów i działań zmierzających do osiągnięcia danego wyniku w ramach czterech kroków: odprawy, projektowania, implementacji, rewizji. Postępowanie projektowe uwzględniać powinno także wiele stałych elementów. Są nimi: zdiagnozowanie lokalnego kontekstu i dziedzictwa, wytworzenie docelowej struktury ruralistycznej (w sensie własnościowym, fizycznym, infrastrukturalnym, środowiskowym i krajobrazowym), stworzenie powiązań i zgodnych z nimi systemów transportowych, ustalenie systemu powiązań przestrzeni publicznych oraz przestrzeni otwartych przez określenie stopnia ich dostępności. Elementarną sprawą w wytwarzaniu nowego miejsca jest jasno zdefiniowana wizja, która jest nie jedynie wypadkową aspiracji, potrzeb i chęci, ale fizycznych, realnych finansowych i organizacyjnych możliwości, w ujęciu bieżącego wykonania zadania, jak i bilansu dalszoplanowych stałych kosztów realizacji. Wizja zatem nie jest tylko ostateczną wizualizacją efektu projektowego, ale głownie analizą drogi prowadzącej do jej urzeczywistnienia (Modrzewski 2012).

Projekt wiejskiej przestrzeni publicznej wymaga oceny i rozpoznania za pomocą analiz wielu istotnych elementów takich jak: wyraźnie zdefiniowane potrzeby lokalnej społeczności, popyt i podaż danych przestrzeni, pojemność przestrzenna określonego obszaru projektu, źródła finansowania projektu, struktura i konfiguracja własności i zarządzania, usytuowanie w lokalnym i ogólnym kontekście przestrzennym, warunki techniczne i koszty budowy, a także lokalny i prawny kontekst planistyczny.

Planowanie wiejskich przestrzeni publicznych wymaga uformowania ich jasnej i czytelnej kompozycji. Podobnie projektowane elementy zagospodarowania winny być proste, użyteczne i łatwo dostępne dla użytkowników. W projektowaniu form zagospodarowania terenów wiejskich istotne jest: czytelność granic stref funkcjonalnych, sprecyzowanie podłogi wnętrza czyli rodzajów nawierzchni, a także przypisanie użytecznych funkcji poszczególnym elementom zagospodarowania (Mirecka 1996). Elementy zagospodarowania przestrzeni publicznych składają się z: formy pokrycia terenowego, elementów dzielących przestrzeń i tych służących umeblowaniu. Do podstawowych form dzielących przestrzeń zalicza się głównie budynki, ogrodzenia, zieleń, jak i również ukształtowanie terenu. Oczywiście budynki najczytelniej wyznaczają skalę oraz formę wnętrz ruralistycznych. Formami pokrycia terenowego są zazwyczaj: kostka brukowa, bruk, żwir, kostka granitowa, trawnik, piasek luźny, elementy drewniane, czy ubita ziemia, ale i zbiorniki wodne. Formy umeblowania funkcjonalnego najczęściej służą rekreacji i wypoczynkowi, zarówno aktywnemu, jak i relaksowaniu się, pełnią funkcję gospodarcze, informacyjne, zabawowe, jak i związane z postojem i ruchem pojazdów. Do urządzeń tych należą na przykład altany, pergole, huśtawki, piaskownice, elementy małej architektury, miejsca zbiórki odpadów. Cechą charakterystyczną wiejskich przestrzeni publicznych jest niski udział w odniesieniu do powierzchni zabudowanej, w głównej mierze zabudową kubaturową. Skutkuje to koniecznością przyjęcia optymalnych zasad strukturalizacji owych przestrzeni w procesie ich projektowania (Kamiński, Staszewska 2012). Mirecka (1996) pisze, że w projektowaniu zagospodarowania przestrzeni otwartych istotne jest dążenie do tworzenia zwięzłych kompleksów roślinności, ograniczania powierzchni pełniących funkcję izolacyjną i minimalizacji powierzchni trwale z gruntem związanych.

Do wiejskich przestrzeni publicznych zaliczyć można między innymi place targowe, ośrodki społeczno-usługowe, ulice, podwórka, miejsca rekreacyjne (z grillem, stołami biesiadnymi), boiska. W kształtowaniu tych przestrzeni szczególnie ważne jest osiem zasad. Pierwsza z nich dotyczy formy przestrzeni społecznej, która powinna odwoływać się do elementów przyrodniczo-krajobrazowych otoczenia. Druga mówi o tym, że forma tych przestrzeni powinna być spójna kompozycyjnie i funkcjonalnie ze strukturą ruralistyczno-przestrzenną danej wsi. Trzecia podkreśla, iż istotne jest zagwarantowanie dobrej dostępności komunikacyjnej (pieszej, rowerowej i samochodowej). Czwarta mówi o utworzeniu jednoprzestrzenności wnętrza, ponieważ przejrzystość i zwartość formy wytwarza poczucie czytelności. Kolejna głosi, że powinno to być miejsce, które daje możliwość realizowania aktywności społecznych, wiążących się z potrzebami afiliacji, fizjologicznymi, bezpieczeństwa oraz samorealizacji. W myśl kolejnej zasady przestrzeń ta może pełnić funkcję rekreacyjną, wypoczynkową, dydaktyczną (edukacyjną),

sportową, informacyjną i tym podobne. Inna zasada informuje, iż rozlokowanie elementów zagospodarowania tej przestrzeni musi być funkcjonalne, łatwe do przyswojenia i zapamiętania, bezpieczne, a także wygodne. W myśl ostatniej ósmej zasady kluczowa jest ekonomika realizacji i korzystania z tej przestrzeni, jej wielofunkcyjność, utrzymanie czystości, mobilność wyposażenia, możliwość przekształceń, jak i również niezawodność i trwałość składowych zagospodarowania (Kamiński, Staszewska 2012).

2.4.2. Bezpieczeństwo użytkowników wiejskiej przestrzeni

Do wykreowania dobrej (poprawnej) przestrzeni wiejskiej nie są niezbędne jedynie elementy fizyczne, ale także odpowiednie społeczne relacje pomiędzy użytkownikami danej przestrzeni. Zły stan techniczny i brak dbałości o elementy otoczenia tworzą sprzyjające warunki do powstawania przestępczości. Tworzenie estetycznego i przyjaznego środowiska oraz ciągłe jego odnawianie wpływają na podniesienie poziomu bezpieczeństwa użytkowników danej przestrzeni, a także likwidują poczucie anonimowości. Jest to istotne dla tworzenia więzi społecznych mieszkańców owej przestrzeni, polepszenie jakości życia oraz samopoczucia. Działaniami, które wspierają ten aspekt mogą być na przykład dobór zieleni, która nie wymaga szczególnej troski, czy wykorzystywanie materiałów odporniejszych na zniszczenia (Dukała 2012, Mordwa 2009). Jedną z propozycji realizacji tego założenia jest tworzenie przestrzeni, które sprzyjają kreowaniu miejsc podkreślających lokalną przynależność. Realizować można to za pomocą stawiania barier takich jak płoty, czy znaki, czy też symbolicznych na przykład zmiana koloru ścian, czy posadzki. Wyraźne oznaczenie przestrzeni wpływa na jej użytkowników (czują się bezpiecznie, tworzą się tak zwane obszary kontroli, wewnątrz których zawiązują się pewne normy wytworzone przez użytkowników tej przestrzeni), ale i zwiększa się widoczność intruzów, zachowań patologicznych. Ważne jest, by obiekty kojarzone z pewnym typem przestrzeni nie były umieszczone w innej, na przykład banery reklamowe kojarzone z przestrzenią publiczną nie powinny występować w przestrzeni prywatnej czy półprywatnej.

Ukształtowanie przestrzeni może mieć wpływ na naturalną skłonność ludzi do obserwacji otoczenia. Szczególnie zauważalne jest to w środowisku, z którym czują więź, uważają je za własne. Jest to istotny aspekt prewencji, ponieważ poczucie bycia obserwowanym, nawet jeśli nie jest zgodne z faktycznym stanem, zmniejsza ryzyko czynu zabronionego. Słuszne jest więc takie kształtowanie przestrzeni, które zakłada tworzenie jak najmniejszej liczby schronień i miejsc pozbawionych oświetlenia. Według Dukały (2012) najlepsze rezultaty przynosi naturalna obserwacja, realizowana przez mieszkańców podczas wykonywania czynności życia codziennego. Przewaga jej nad obserwacją formalną polega na tym, iż obecność strażników odstrasza potencjalnych sprawców, ale może też powodować poczucie zagrożenia wśród mieszkańców. Z racjonalnego punktu widzenia wywołanie w użytkownikach danego terenu poczucia konieczności jego obserwacji podczas rutynowych zajęć nie tylko jest rozwiązaniem tańszym, niż zatrudnienie firmy ochraniającej, czy zainstalowanie monitoringu, ale i wzbudza w owych użytkownikach odpowiedzialność za daną przestrzeń i wzmacniania więzi pomiędzy jego mieszkańcami. Realizację tych założeń obrazują takie działania jak: stosowanie niskich, czy ażurowych ogrodzeń, żywopłotów, rezygnację z wysokiej roślinności, projektowanie prostych korytarzy w pomieszczeniach gospodarczych, eliminowanie zaułków, albo wprowadzanie w ich miejscu luster, odpowiednie doświetlenie terenu. Innym sposobem jest organizowanie miejsc, w których ludzie mogliby się spotykać jak na przykład biblioteki, place zabaw, czy boiska (Dukała 2012). Kontrola dostępu ściśle powiązana jest z terytorializmem i naturalną obserwacją. Sprowadza się do jasnego rozgraniczenia odrębnych przestrzeni, a także do takiego ukształtowania terenu, które umożliwią dostęp do stref semiprywatnych i prywatnych jedynie ich pieszym i zmotoryzowanym użytkownikom. Unikać należy zatem wysokich ogrodzeń i bram zamykanych na klucz (Dukała 2012, Głowacki i in., 2010).

Naturalną kontrolę dostępu do określonych stref osiągnąć można przez ograniczenie możliwości wchodzenia na dany teren poprzez odpowiednie ulokowanie miejsc parkingowych i garaży, kanalizowanie ruchu kołowego oraz pieszego, jak i odpowiednie usytuowanie budynków. Obiekty cechujące się dużą uciążliwością publiczną jak na przykład szkoły czy dyskoteki, powinny być lokowane na obrzeżach osiedli wiejskich, zaś obiekty rekreacji wewnątrz, tak, by możliwa była ich obserwacja z wielu stron. Słuszne jest także ograniczanie ilości wejść i wyjść w budynkach do minimalnej, a także utrudnianie dostępu do wejścia na wyższe kondygnacje i dachy z zewnątrz (Głowacki i in., 2010).

Kształtowanie wiejskich przestrzeni publicznych powinno się odbywać według następujących zasad: dopasowanie rozmiarów przestrzeni do ilości miesz-

kańców, wzbudzenie poczucia odpowiedzialności u mieszkańców a także zaangażowania użytkowników danej przestrzeni, stworzenie miejsc spotkań społeczności lokalnej.

2.4.3. Udział społeczności w procesie projektowym

Udział społeczności w procesie projektowym mającym na celu kształtowanie wiejskich przestrzeni społecznych jest niezwykle ważna i wnika z kilku przesłanek:

- decyzje zawarte w koncepcjach i rezultaty działań podejmowanych na tej podstawie mają służyć całej społeczności lokalnej,
- włączenie szerokiej grupy przedstawicieli społeczności lokalnej pozwala tworzyć plany uwzględniające potrzeby wszystkich mieszkańców, akceptacja społeczeństwa względem podejmowanych przez samorządy decyzji inwestycyjnych maleje wraz z poczuciem, że rozwiązania i decyzje są narzucone z góry,
- akceptacja społeczeństwa względem podejmowanych przez samorządy decyzji inwestycyjnych rośnie wraz ze wzrostem poczucia bycia współautorem, współtwórcą i współrealizatorem przyjętych rozwiązań i decyzji,
- zbiorowa wiedza i doświadczenie szerokiej reprezentacji mieszkańców, dotyczące miejscowych uwarunkowań, nie ma sobie równej i najlepsi przywódcy lokalni oraz konsultanci czy eksperci zewnętrzni nie są w stanie jej dorównać,
- przygotowanie i konsultowanie propozycji sposobu zagospodarowania z udziałem mieszkańców jest doskonałym sposobem weryfikacji zamierzeń zanim zostaną uruchomione działania realizacyjne,
- w trakcie wspólnej pracy mieszkańców i pracowników samorządu można szybciej wychwycić obawy i opór wobec przygotowywanych decyzji, występującą polaryzację stanowisk różnych grup, pola napięć i konfliktów – pozwala to we właściwym momencie doprowadzić do porozumienia lub kompromisu,
- szybko można zidentyfikować zwolenników i przeciwników poszczególnych rozwiązań projektowych i przez to lepiej ocenić przygotowywane propozycje, gdyż łatwo jest zebrać argumenty za i przeciw,
- łatwiej i skuteczniej jest wyeliminować propozycje nietrafione lub niemożliwe do realizacji oraz takie które nie uzyskają społecznego poparcia i akceptacji,
- umiejętne przygotowane i przeprowadzone konsultacje, spotkania, czy warsztaty ze społecznością lokalną wpływa na skrócenie ich czasu oraz zmniejszenie kosztów finansowych i społecznych w przygotowywaniu i wdrażaniu koncepcji,
- w związku z wymaganiami krajów Unii Europejskiej dotyczącymi udokumentowanego formułowania i konsultowania ze społecznością lokalną strategii, projektów i programów rozwoju wprowadzenie publiczno-prywatnego partnerstwa daje szansę na uzyskanie finansowania i pomocy ze strony krajów UE.

Partnerstwo publiczno-prywatne może odnieść sukces lub ponieść porażkę. Komunikacja pomiędzy społecznością lokalna a władzą samorządową może być realizowana w formach biernych i/lub czynnych. Formy bierne obejmują jednokierunkową komunikację, w której mieszkańcy otrzymują informację o przebiegu i wynikach prac prowadzonych w ramach podejmowania decyzji przez samorząd. Do form biernych zalicza się między innymi: audycje radiowe, telewizyjne, artykuły prasowe, informacje zawarte w: folderach, ulotkach, tablicach informacyjnych, na plakatach, bilbordach, ogłoszeniach. Formy czynne obejmują dwukierunkową komunikację, której mieszkańcy są odbiorcami informacji i jednocześnie mogą reagować na przekazywane informacje, przedstawiając swoje propozycje oraz wyrażając swoje opinie i oceny. Do form czynnych zalicza się między innymi: spotkania konsultacyjne, spotkania prezentacyjne, warsztaty diagnostyczno-projektowe, zebrania wiejskie, forum społeczności lokalnej (jest to najczęściej spotkanie, w którym bierze udział do kilkudziesięciu mieszkańców, którym przedstawia się wypracowane plany i koncepcje, następnie prowadzi dyskusje nad nimi i zbiera opinie i wnioski, które mogą lub powinny zostać wykorzystane przez władze), debaty publiczne, ankiety, internet.

Zakres udziału społeczności w działaniach gminnych na rzecz rozwoju przestrzennego zależy od zaangażowania społecznego i rozumienia przez grupę społeczną współuczestniczącą w procesie zarządzania roli jaką pełni, od stosunku do problematyki zarządzania rozwojem, a także realizowania celów istotnych dla dalszego rozwoju jednostki terytorialnej. Również wiedza, postawy, poglądy, oraz doświadczenia członków społeczności lokalnej są istotne z punktu widzenia skuteczności zarządzania, a tym samym tworzenia lepszych warunków życia i zaspokajania

potrzeb tej społeczności. Natomiast sukces porozumienia pomiędzy stronami współpracującymi zależy od zwiększenie możliwości uczestnictwa obywateli w procesie zarządzania i zachęcanie do podejmowania wspólnych publiczno-społecznych decyzji, co z kolei wiąże się z tworzeniem korzystnych warunków dla wzrostu innowacyjności, będącego czynnikiem oddziaływującym na zwiększenie atrakcyjności danego obszaru. Wszelkie samorządowe przedsięwzięcia zwiększające aktywność społeczną, poczucie odpowiedzialności za rozwój swojej jednostki terytorialnej może rozwinąć płaszczyzny współdziałania (promowanie, rozwiązywanie problemów). Każde partnerstwo społeczne w procesie zarządzania jest wyrazem akceptacji działalności władz samorządowych i poprawia sprawność podejmowanych decyzji, co ma niebagatelny wpływ na rozwój przestrzenny danego obszaru.

3. Miejsca integracji, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin – wyniki badań ankietowych i warsztatów

3.1. Potrzeby różnych grup wiekowych

Przestrzeń publiczna powinna odpowiadać na potrzeby osób, które z niej korzystają. Może być ich oczywiście bardzo wiele i można uznać, że ludzie w podobnym wieku często mają tożsame potrzeby. Dzieci potrzebują miejsc, gdzie będą mogły się bawić, młodzież przestrzeni w których będzie mogła spędzać czas z rówieśnikami zarówno w celach rozrywkowych jak i edukacyjnych, a osoby dorosłe będą korzystać np. z ofert punktów usługowych, miejsc dostarczających rozrywki, umożliwiających relaks itp. Osoby starsze mają część potrzeb pokrywających się z potrzebami poprzedzającej ją grupą użytkowników, lecz z uwagi na posiadanie zwykle większej ilość czasu wolnego mogą pozwolić sobie na częste odwiedzanie przestrzeni publicznych w celu rekreacji i odpoczynku.

Przyjmując, że pokolenie to możliwa do wyodrębnienia grupa ludzi, którą łączy zbliżony czas urodzenia oraz znaczące wydarzenia na krytycznych etapach rozwoju, można obecnie wskazać na cztery aktywne generacje opisywane w literaturze (Ruth, Bolton, Parasuraman 2013; Lyons, Schweitzer, Eddy 2015; Mazur-Wierzbicka 2015: za Hysa 2016), a mianowicie:

- the Silent Generation – urodzeni w latach 1922-1944, tzw. budowniczowie współczesnej Europy,
- Baby Boomers – urodzeni w latach 1945-1964, tzw. pokolenie wyżu demograficznego i gospodarczego boomu,
- generacja X – urodzeni w latach 1965-1980, dorastający w okresie kryzysu gospodarczego lat 70.,
- generacja Y (tzw. millennials) – urodzeni w latach 1981-1994, wychowani w erze globalizacji i powszechnego dostępu do internetu.

Kolejne pokolenie, które powoli zasila rynek pracy to generacja Z, czyli osoby urodzone po 1995 roku. Dokonujące się zmiany pokoleniowe i czynniki ekonomiczne w znacznym stopniu przekształcają rynek pracy. Znalezienie i utrzymanie pracowników o odpowiednich kompetencjach i wysokim poziomie motywacji staje się coraz trudniejsze. Warto zatem poznać istotne cechy poszczególnych generacji osób, opisywane w literaturze

Pokolenie the Silent Generation (tradycjonalistów) rodziło się i dorastało w okresie wielkiego kryzysu i II wojny światowej, dlatego też największe znaczenie miało dla nich poczucie bezpieczeństwa. Dla tego pokolenia praca była i jest wartością samą w sobie. Osoby z pokolenia the Silent Generation charakteryzuje duże zaangażowanie i przywiązanie do miejsca, pracy, duże poczucie obowiązku i odpowiedzialności za powierzone im zadania (Gadommska-Lila 2015). Bardzo dużą wagę przywiązują też do etyki i zasad moralnych. Pokolenie to już odchodzi. Warto zaznaczyć, że jest ten podział generacji jest umowny i w literaturze nie jest jednoznacznie określony oraz nie odzwierciedla bezpośrednio zastępowalności pokoleń (czyli co ok 20-25 lat). Raczej dotyczy osób urodzonych w podobnym czasie i ukształtowanych przez podobne wydarzenia, przeżycia oraz doświadczenia.

Pokolenie Baby Boomers, które przyszło na świat po II wojnie światowej dorastało w okresie politycznych i społeczno-gospodarczych transformacji. W życie zawodowe wchodzili na przełomie lat 70. i 80., w czasie robotniczych protestów, „Solidarności" i stanu wojennego. Dla niektórych 50-latków intensywny rozwój gospodarki wolnorynkowej stanowił poważne źródło utrudnień, jakie napotykali na rynku pracy, który często preferował osoby młodsze. Poza wzrostem poziomu życia (dostęp do TV satelitarnej, intensywny rozwój technologii informatycznej, możliwość posiadania różnych dóbr materialnych, np. samochodu) przyniósł nowe jakościowo zjawiska. Masowe zwolnienia oraz prywatyzacja dotychczas

państwowych zakładów pracy bardzo wpłynęła na ich decyzje życiowe i organizację dnia codziennego (Rzechowska, Garbacz, Kajda, Zaborek, online). Ludzie z tego pokolenia cenią sobie zaangażowanie w pracę, są niezwykle lojalni względem pracodawcy, preferują pracę indywidualną lub kooperację, ale nie uznają rywalizacji. Pokolenie to charakteryzuje również duża stabilność zachowań, uznanie autorytetów, cierpliwość i wyważenie słów. Osoby z omawianego pokolenia mają większą skłonność do akceptowania narzucanych im reguł. Niektórzy przedstawiciele tej generacji cieszą się udaną karierą i bardzo sprawnie radzą sobie w wirtualnej przestrzeni i nowoczesnych technologii. Są jednak i tacy, którzy wycofują się z życia zawodowego, napotkawszy trudności na rynku pracy, nie umiejąc się dostosować do oczekiwań współczesnych pracodawców (Rosa 2013).

Osoby z pokolenia X stawiały na karierę zawodową i maksymalne zaangażowanie w pracę bądź na działania na rzecz rodziny. Żadna z tych dróg nie chroniła ich przed lękiem o utratę pracy i zabezpieczenie bytu własnego i najbliższych. Ich dojrzałe życie przypadło na trudny czas restrukturyzacji gospodarki. Inflacja, nasilenie bezrobocia i niestabilność zatrudnienia wymuszały akceptację umów czasowych i prac poniżej kwalifikacji (Hysa B., 2016). Pracujące osoby generacji X doceniają stabilizację oraz spokojną, niewymagającą nowych wyzwań pracę, której są raczej wierni, dbają jednocześnie o jakość życia prywatnego i zawodowego. Są oni samodzielni w podejmowaniu decyzji, raczej aktywni zawodowo i społecznie. Reprezentanci tego pokolenia potrzebują poczucia sensu podejmowanych działań, ale są jednocześnie nastawieni na współpracę (Stosik, Leśniewska 2015).

Reprezentanci pokolenia Y należą do wyżu demograficznego lat 80. wychowanych i wykształconych w warunkach kapitalizmu (III RP). Wzrastali w dobie powszechnej komputeryzacji, rozwoju internetu i telewizji satelitarnej, umożliwiających otwarte komunikowanie się ze światem. Brak polityczno-społecznych ograniczeń, możliwość emigracji zarobkowej, wolność słowa i wyznania, dostępność nowoczesnych technologii komunikowania się i przetwarzania informacji stanowiły dla nich naturalną rzeczywistość. Pokolenie Y to grupa ludzi, którzy szybko docierają do informacji, tworzą społeczności, lubią szybką komunikację, mają dużą potrzebę otaczania się elektroniką. Potrzebują oni także niezależności, ale szukają w swoim otoczeniu kogoś, kto mógłby być dla nich mentorem. Wykazują większą niż ich poprzednicy elastyczność i otwartość na zmianę, gotowość do uczenia się i niechęć do długofalowych zobowiązań. Chętnie inwestują w siebie, rozwijają pasję i uczą się, potrafią być zaangażowani w pracę, jeśli ta spełnia ich oczekiwania i zaspokaja potrzeby (Stosik, Leśniewska 2015). Ich głównymi wartościami są ambicje, kreatywność, innowacyjność oraz rozwój.

Pokolenie Z dopiero zaczyna wchodzić na rynek pracy. Znaczna część ludzi jest na studiach i karierę zawodową rozpoczyna w roli praktykantów lub stażystów. Dla pokolenia Z, często określanego również jako pokolenie C (od angielskiego słowa „connected", czyli podłączony do sieci) światy wirtualny i realny to ta sama rzeczywistość. Nie potrafią funkcjonować bez internetu i mediów elektronicznych, gdyż są dla nich czymś zwyczajnym i codziennym. Szukają pracy nie tylko w Polsce czy swojej najbliższej okolicy, ale na całym świecie, gdyż cechuje ich mobilność i znajomość języków obcych. To, co dla starszych pokoleń stanowi zagrożenie, dla przedstawicieli generacji Z jest obiektem fascynacji i polem do eksperymentowania. Nie zależy im na stabilności w pracy, szukają różnorodności, uciekają od rutyny. Chętnie komunikują się z innymi kulturami, chcą wyjeżdżać na zagraniczne staże, stale zmieniać i doskonalić ustalone procesy oraz próbować nowych metod pracy. Bardziej niż pracę samodzielną cenią sobie pracę w grupie. Potrafią robić wiele rzeczy naraz oraz trudno im się skupić na jednej czynności (Hysa 2016).

Pokolenie obecnych nastolatków jest na etapie kształtowania swoich potrzeb zarówno biologicznych jak i psychospołecznych. Ważne dla nich są potrzeby poznawcze, kontaktu emocjonalnego, sensu życia, autonomii oraz potrzeby seksualne. Zmianom rozwoju fizycznego (somatycznego) towarzyszą zmiany w motoryce, w psychice, intensywnie kształtuje się intelekt: spostrzeganie, uwaga, pamięć, myślenie i wyobraźnia. Okres dorastania to również czas poszukiwania własnej tożsamości, wskazywanie sobie odległych celów i podejmowanie intensywnych działań zmierzających do ich realizacji. Wolny czas poświęca młodzież różnym formom działalności indywidualnej, rozwijaniu własnych zainteresowań, np. internetowi, muzyce, turystyce lub aktywności sportowej. W ostatnich latach zanikają różne formy kolekcjonerstwa i czytelnictwo. Społeczna kontrola tego rodzaju indywidualnej aktywności może znaleźć wyraz w klubach lub kołach zainteresowań (Wojcieszke 2019).

Podsumowując, osoby z pokolenia Y są zorientowani na własny rozwój zawodowy, znają lepiej języki obce niż ich starsi koledzy z pokolenia X czy

Baby Boomers. Lepiej radzą sobie z nowymi technologiami, ciągle podnoszą swoje kwalifikacje. Y-ki nie przywiązują wagi do tradycji i rytuałów tak jak osoby z pokolenia Baby Boomers, mają wygórowane oczekiwania wobec miejsc pracy, wymagają kontroli i wsparcia przy rozwiązywaniu problemów. Są mniej samodzielni w rozwiązywaniu problemów tak jak nauczeni są tego koledzy z pokolenia X. Pokolenie Y charakteryzuje również problemy z „poświęceniem" swojego prywatnego czasu, w przeciwieństwie do pokolenia X, u którego często występuje pracoholizm i wypalenie zawodowe (Kopertyńska 2014). Pokolenie Baby Boomers charakteryzuje między innymi mała mobilność zawodowa i geograficzna, są oni zwolennikami tradycyjnej kariery, nie do końca akceptują media społecznościowe. Dla przedstawicieli pokolenia Baby Boomers bardzo ważna jest równowaga pomiędzy pracą a innymi sferami życia oraz wartościami, jakie przedstawiciele pokolenia Y przywiązują do relacji z rodziną i bliskimi osobami oraz realizacji własnych pasji. Dwie ostatnie z wymienionych charakterystyk najwyraźniej odróżniają opisywaną grupę od przedstawicieli pokolenia X, których literatura przedstawia jako skoncentrowanych na rozwoju kariery, skłonnych do rywalizacji indywidualistów (Sander 2012).

Powyższa charakterystyka pokazuje, że potrzeby poszczególnych grup wiekowych zależą od doświadczeń ludzi, wartości ich życia codziennego, dostępnych w różnych indywidualnych okresach życia. Można jednak zauważyć, że kilka potrzeb jest takich samych bez względu na wiek. Jedną z podstawowych potrzeb, choć według piramidy A. H. Maslowa należącą do potrzeb wyższego rzędu, jest potrzeba przynależności. Pod tym pojęciem kryją się potrzeby społeczne, takie jak tworzenie relacji z innymi ludźmi, społeczne interakcje, a także po prostu przebywanie wśród nich (Miler-Zawodniak, 2012). Każdego cechuje potrzeba wiedzy, która określa chęć ciągłego poznawania otaczającego świata, rozwijania się, oraz potrzeba estetyki (wrażliwość), która odpowiada za poczucie piękna i obcowania ze sztuką.

Te trzy powyższe potrzeby (przynależności, wiedzy i estetyki) stanowią wartościową podstawę do tworzenia miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji. Każdy ze społeczności lokalnej gminy Kobylin potrzebuje takich „miejsc". Może inaczej powinny być one zagospodarowane a ilość i różnorodność elementów meblujących te przestrzenie winna być różnoraka, ale na pewno przestrzenie publiczne stanowią clou życia we wsi.

3.2. Dziecięce i młodzieżowe refleksje na temat wiejskich przestrzeni

Miejsca integracji społecznej, rekreacji i edukacji powinny spełniać kilka zadań: łączyć ludzi różnych grup wiekowych i dać im możliwość realizacji ich marzeń i potrzeb. W związku z tym celem projektu było przeprowadzenie warsztatów dla dzieci/młodzieży we wszystkich 5-ciu szkołach gminy Kobylin dla wzmocnienia świadomości miejsca w którym dzieci żyją (jak korzystają z przestrzeni wiejskiej, jak ją widzą, co stanowi dla nich wartość, znaczenie). W trakcie spotkania miała zostać przeprowadzona ankieta pt. „Dziecięcy kapitał – kompetencje, umiejętności, marzenia", aby dzieci poznały pola wspólnych zainteresowań. Warsztaty miały dać odpowiedź, gdzie na obszarze wsi można ów zainteresowania i marzenia realizować. Jeśli miejsc takich nie ma na wsi to naszym celem było znalezienie tych rzeczywistych lub alternatywnych. Efektem warsztatów miały być „projekty" dziecięcych/młodzieżowych miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji – miejsc, w których ta grupa wiekowa odnajdzie wartości i pozwoli na bezpieczne spędzenie wolnego czasu. Niestety sytuacja epidemiczna zmusiła do zmiany formy technicznej realizacji projektu. Do realizacji tego zadania zastosowano geoankietę.

Geoankieta to technika przeznaczona do zbierania i analizy danych uzyskiwanych z przestrzeni pozwalająca na łączenie tradycyjnych pytań ankietowych z informacją geograficzną podawaną przez uczestników badania (Bąkowska-Wajdmann E., Kaczmarek T., Mikuła Ł. 2017). Jest to metoda interaktywna. Głównym celem konsultacyjnym tego narzędzia jest zebranie doświadczeń i wizji dotyczących danego obszaru. Pomaga ono w zbieraniu informacji, identyfikowaniu i zrozumieniu problemów, poszukiwaniu odpowiedzi na nurtujące pytania, np. jak funkcjonują konkretne ulice, w jaki sposób przemieszczają się mieszkańcy. Pomaga również w diagnozowaniu aktualnej sytuacji i podejmowaniu decyzji na temat zmian w przestrzeni. Geoankieta to narzędzie internetowe, za pomocą którego zaznacza się punkty, linie i obszary, odpowiadając na pytania lub nanosząc komentarze. W ten sposób zaznacza się swoje odpowiedzi (np. miejsca najczęściej odwiedzane, te które powinny zachować swoje dotychczasowe funkcje, czy preferowane kierunki zmian), które zapisywane są w bazie danych GIS. Formularze zawierają różnego rodzaju pytania, w tym otwarte, zamknięte, wielokrotnego i jednokrotnego wyboru, a także pytania dotyczące lokalizacji. Zaletą geoankiety jest fakt, iż daje ona możliwość dotarcia

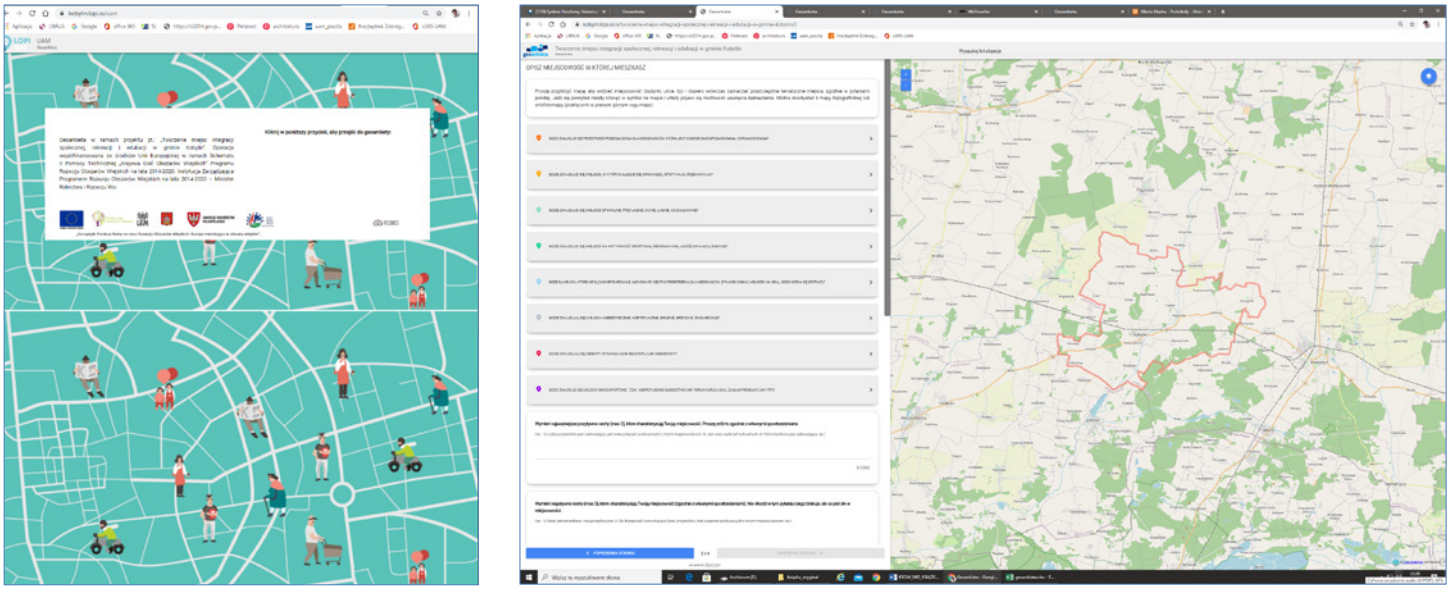

Ryc. 2. Grafika pierwszej strony geoankiety, którą wypełniali uczniowie wraz z jedną wybraną stroną tej ankiety (zrzut z ekranu)
Źródło: https://kobylin.lopi.io/uam

do licznej grupy osób (niewspółpracujących ze sobą), przy jednoczesnej dużej swobodzie uczestnictwa w procesie konsultacji. Partycypować może każdy posiadający dostęp do internetu. Ta forma współpracy pozwala również na zestawienie danych niemożliwych do zebrania podczas klasycznych form konsultacji takich jak warsztaty, czy wysyłka wiadomości drogą e-mailową. Możliwość prezentowania informacji w formie wizualnej ułatwia jednocześnie podejmowanie decyzji, zwłaszcza w dziedzinie urbanistyki, planowania, transportu czy rewitalizacji. Rozpropagowanie geonkiety polega na wysłaniu linku na wybrane adresy mailowe.

Skonsultowaną z gronem pedagogicznym geoankietę wysłano do uczniów wszystkich szkół podstawowych i ponadpodstawowych zlokalizowanych w gminie Kobylin. Pomoc w tym zakresie zaoferowały Panie Dyrektor jednostek oświatowych, które

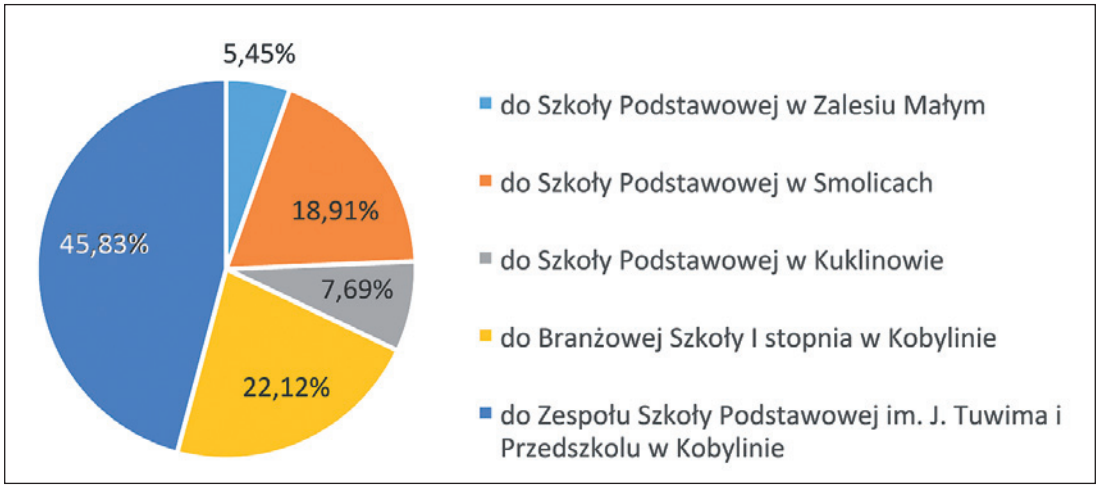

Ryc. 3. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Do której chodzisz szkoły?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne.

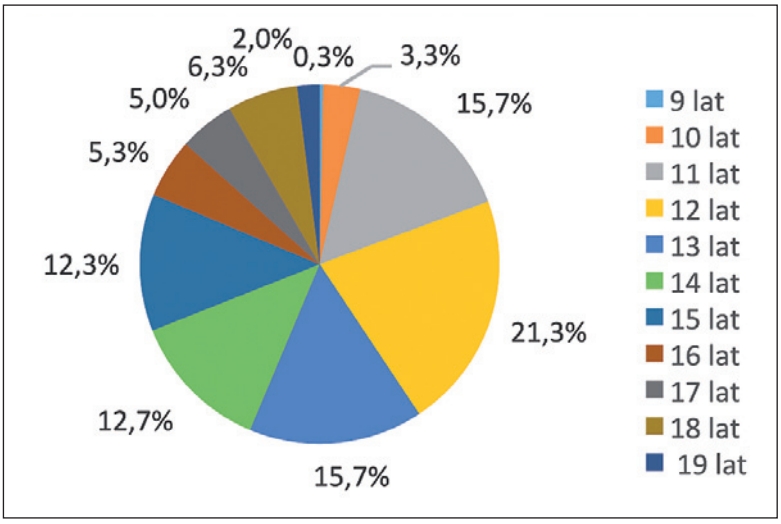

Ryc. 4. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Ile masz lat?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

wybrały grupę adresatów z zespołu uczniów danej szkoły. Link geoankiety został wysłany do wszystkich uczniów w wieku 9-19 lat. W sumie wypełniono 194 ankiety przez okres jednego miesiąca (czerwiec 2020 r.). Prawie 50% wszystkich uczniów pochodziło z Zespołu Szkoły Podstawowej im. J. Tuwima i Przedszkolu w Kobylinie do której uczęszczają nie tylko dzieci z miasta, ale także ośrodków wiejskich. Wypełniło ją 60% dziewcząt i 40% chłopców. Rzut z ekranu poszczególnych stron geoankiety stanowi załącznik nr 1.

Z uwagi na lokalizację miejsca edukacji i jednocześnie identyfikację z miejscem pobytu większość uczniów odnosiło swoje spostrzeżenia do miasta Kobylin. Nawet, jeśli mieszkały na obszarach wiejskich, przywiązanie do miejsca gdzie podejmują naukę było tak duże, że odpowiedzi były ukierunkowane na rzecz miasta. Mniejsza aktywność została wykazana w takich miejscowościach jak: Zalesie Wielkie, Zalesie Małe, Łagiewniki, Długołęka i Smolice. Aktywność tych dzieci i młodzieży została ujęta w formie graficznych map zaprezentowanych w dalszej części tej publikacji.

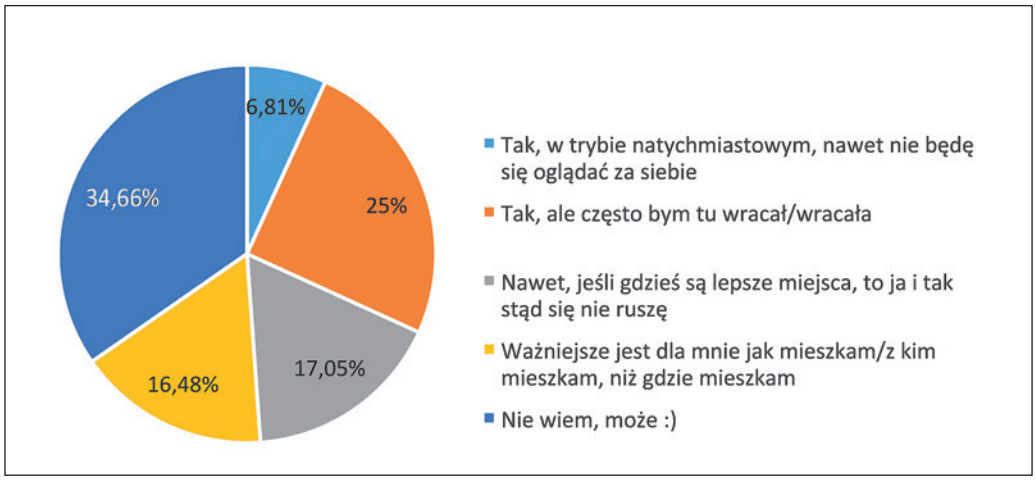

Ryc. 5. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Czy wyprowadziłbyś się ze swojej miejscowości?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

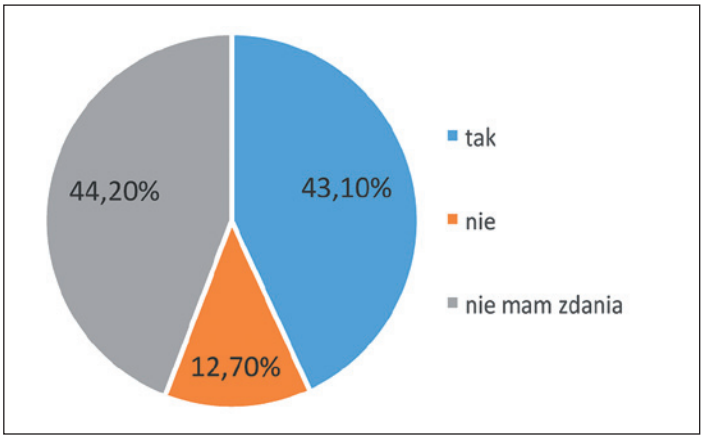

Ryc. 6. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Czy zaangażowałbyś się w przedsięwzięcia zmierzające do poprawy zagospodarowania wsi?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

W ankiecie wzięła udział młodzież, której strukturę wiekową ukazuje ryc. 4. Ponad 65% stanowiły osoby w wieku 11, 12, 13 i 14 lat. Opinia nastolatków na temat miejsca swojego zamieszkania jest niezwykle ważna, bowiem w tym wieku kształtują się emocje, nastawienie do rzeczywistości i jej indywidualny odbiór.

Jak wynika z badań 35,5% ankietowanych nie wyprowadziłaby się ze swojej miejscowości. Ważniejsze dla tych młodych mieszkańców jest jak mieszkają i z kim, niż gdzie. Niepokojące są za to opinie wyrażające chęć opuszczenia miejsca zamieszkania. Prawie 7% ankietowanych zrobiłoby to bez zawahania, ¼ często by wracała w rodzinne strony. Natomiast prawie 35% osób zawahało się przy odpowiedzi na postawione w ankiecie pytanie. Niepewni przyszłości związanej z nauką i przyszłą pracą nie byli/są przywiązani do miejsca. Z treści odpowiedzi wynika, że nastolatkowie są ciekawi innego świata, sytuacji w większych miastach (np. Poznań, Warszawa), i zapewne za pracą czy studiami mogliby wyjechać. Tym młodszym mieszka się dobrze, czasem zwracali oni uwagę w swoich wypowiedziach na niską jakość ich przestrzeni (występowanie śmieci, brak sklepów i niedostateczny dostęp do innych usług itp.).

Nie zauważono zależności pomiędzy chęcią/niechęcią wyjazdu a miejscem zamieszkania. Osoby

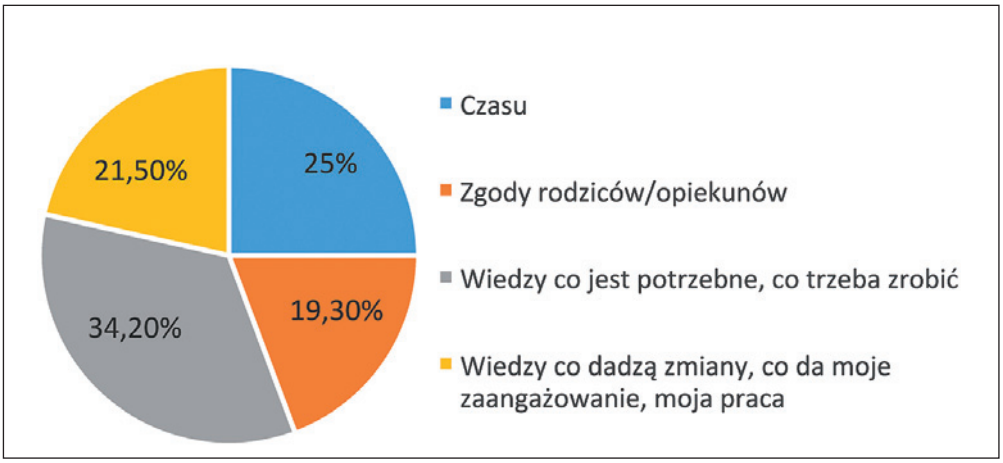

Ryc. 7. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Czego potrzebujesz, żeby zaangażować się w rozwój wsi?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

Ryc. 8. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Gdzie są miejsca, które nie są zagospodarowane, ale mogłyby się stać przestrzenią dla mieszkańców (z placem zabaw, miejscem na grill, gdzie można się spotkać)?*

Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne.

z miasta Kobylin, mając dostęp o oferty kulturalnej (Gminny Ośrodek Kultury), sklepów i innych usług raczej chcieliby wyjechać, natomiast Ci z mniejszych wiejskich miejscowości cenią sobie spokój, ciszę, odosobnienie i specyfikę swoich rodzinnych relacji. Niektórzy byli skłonni wyjechać by poznać świat i ludzi, zdobyć pracę a inni nie wyrażali aprobaty na zmianę sposobu dotychczasowego życia.

Szukając podstaw decyzji uczniów związanych z wyjazdem poproszono ich o wymienienie pozytywnych i negatywnych cech, które charakteryzują ich miejscowość. Do przewodnich haseł o dodatnim charakterze należały: *małe miasto, imprezy dla rodzin, klasztor, szkoły, bezpieczne wieczory, dużo miejsca na spotkania, duża ilość integracji między sołtysem a mieszkańcami, jest dużo festynów, zawodów, ładne drogi, czystość, jest spokojnie i cicho, dużo organizacji kulturalnych, sklepy rozmieszczone w dobrych miejscach, dużo miejsca na zabawy, jest wiele wydarzeń kulturalnych, oferta handlowa jest zadawalająca, spokojna okolica do jazdy rowerem czy hulajnogą, jest dużo pól uprawnych, fajne miejsca na spacery, na osiedlach nie ma dużego ruchu, fajne place zabaw z mini siłownią, występowanie sklepów takich jak Dino czy Biedronka*. Do negatywnych należały: *zieleń jest zaniedbana, zła dostępność komunikacyjna, niezagospodarowane boisko, brak ścieżki rowerowej, za mało lamp oświetlających ulice, brak sklepów odzieżowych, brak sklepów kosmetycznych, brak pizzerii, zaniedbane parki, brak autobusów, brak miejsc rodzinnych, niemiły charakter sąsiadów, nie przyjemne czyny sąsiadów, zaniedbane strefy zielone, nierówne chodniki, w miejscach spotkań młodzież w wieku ok. 19 lat wyrzuca resztki papierosów i butelki, nie mamy stacji kolejowej, chociaż warunki by*

Ryc. 9. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Gdzie znajduje się miejsce na aktywność sportową, rekreacyjną, umożliwiającą zabawę?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne.

były a autobusy są bardzo drogie, śmierdzą świnie, zbyt mały plac zabaw.

Młodzież niechętnie angażuje się w życie społeczne i zagospodarowanie przestrzenne swoich miejscowości, mają często inne priorytety. Zdarza się czasami, że młodzi nie wiedzą o terminach wiejskich wydarzeń czy możliwych sposobach pomocy. Komunikatywność społeczna i informowanie młodych osób o potrzebnych zmianach, ich zasięgu i efektach, może wpłynąć na ich decyzje i zaangażowanie w proces przekształceń miejscowości.

Respondentom w badaniu ankietowym zadano pytanie: „czego brakuje w twojej miejscowości?". Odpowiedzi ukierunkowane były na doraźne i indywidualne potrzeby np.: *karuzeli, boiska do grania w piłkę, sklepu, ścieżki rowerowej, ławki, tego jak było dawniej, netto, kaufland'u, lidl'a, drogi, maszyn do ćwiczeń, ryb w stawie, skateparku, koszy na śmieci i popielniczek, drzew i cienia, miejsca do jeżdżenia na rolkach, nowych huśtawek, piłkouchwytu z drugiej strony boiska, grzybka, oświetlenia, małej siłowni, placu zabaw, siatek na bramki, miejsc spotkań i „cienia" do schowania się, trawy, figurek na sprężynach, parku.*

Młodzież w badaniu ankietowym dokonała także oceny zagospodarowania swojej miejscowości odnosząc się do miejsc pozytywnych i negatywnych. Zwrócili uwagę na miejsca które nie są zagospodarowane, ale mogłyby stać się przestrzenią dla mieszkańców, na takie przeznaczone na aktywność sportową i rekreacyjną oraz spokojne, przyjazne wyzwalające dobre emocje. Uczniowie zaznaczyli również obszary/obiekty niebezpieczne, nieprzyjazne, brudne, brzydkie i zaśmiecone oraz takie, które wymagają remontu

Kobylin

Długołęka

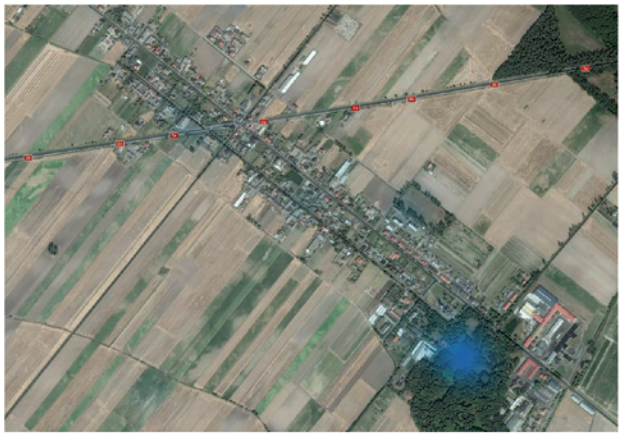

Smolice

Ryc. 10. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Gdzie znajduje się miejsce spokojne, przyjazne, ciche, ładne, odizolowane?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

Kobylin

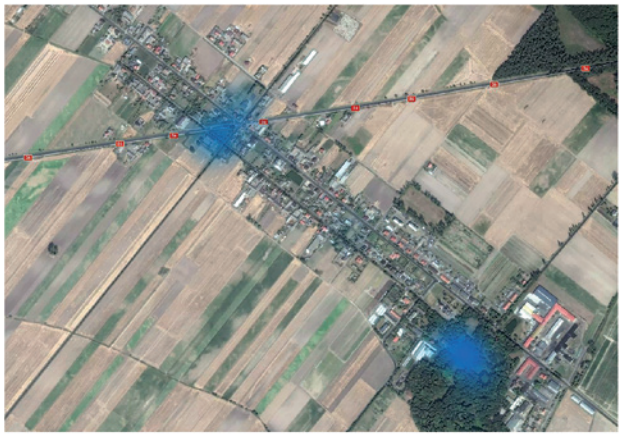

Smolice

Ryc. 11. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Gdzie znajduje się przestrzeń przeznaczona dla mieszkańców, która jest dobrze zagospodarowana i zorganizowana?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

Ryc. 13. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Gdzie znajdują się obiekty wymagające remontu lub odbudowy?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne.

lub odbudowy, te niekomfortowe ze względu na sąsiedztwo.

Analiza graficznych prezentacji wskazań dzieci wskazuje na dobrą ich znajomość obszaru całego miasta i poszczególnych wsi. Intensywność koloru świadczy o liczbie wskazań danego miejsca na mapie. W Kobylinie miejsca prospołeczne, pozwalające na integrację, ale wymagające doinwestowania znajdują się w centralnej, południowej i północnej części miasta. Te dysfunkcyjne i wymagające przekształceń w części północnej, północno-wschodniej i północno-zachodniej. W Długołęce miejsc dobrze zagospodarowanych i przyjaznych mieszkańcom jest znacznie więcej niż tych o negatywnych odczuciach. Przeciwnie jest w Smolicach. Tu miejsc niekomfortowych, wymagających odbudowy i uporządkowania jest znacznie więcej niż tych pozwalających na aktywność mieszkańców, odpoczynek i kontakty sąsiedzkie.

W poszukiwaniu miejsc, w których dzieci czują się komfortowo, bezpiecznie, gdzie mogą realizować swoje marzenia, do których chętnie przychodzą i spędzają czas z rówieśnikami lub samotnie, ucząc się lub bawiąc, zwrócono się z prośbą do młodych ankietowanych o zaznaczenie tych szczególnych dla nich przestrzeni i nazwanie ich. Nazwy były zaskakujące. Od abstrakcyjnych, znanych wyłącznie autorowi: *Łono natury, Pod świerkiem, Protector prestige konary, Szałas w rowie, Trójkąt, Park na schodach*; po identyfikujące: *Plac obok szkoły, Staw w Smolicach, Plac zabaw, Orlik, Mój dom, Park, Boisko szkolne*. Dzieci czują się swobodnie w wyróżnionych miejscach (14,5% ankietowanych), spotykają się tam ze znajomymi (26,8%) lub

Kobylin

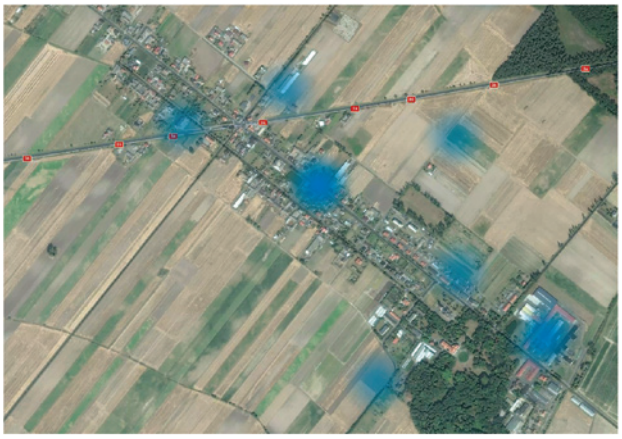

Smolice

Zalesie Małe / Łagiewniki

Ryc. 14. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Gdzie znajduje się miejsce niekomfortowe, tzw. nieprzyjemne sąsiedztwo (np. ferma kurza, lisia, zakład produkcyjny itp.)?*

Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

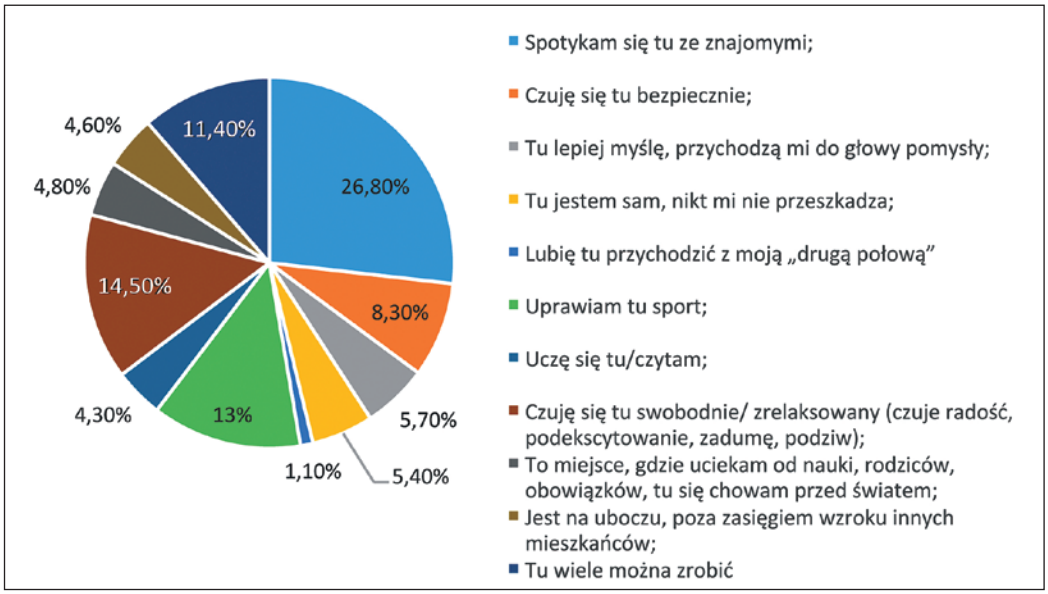

Ryc. 15. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Które cechy świadczą o wyjątkowości Twojego miejsca?*

Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

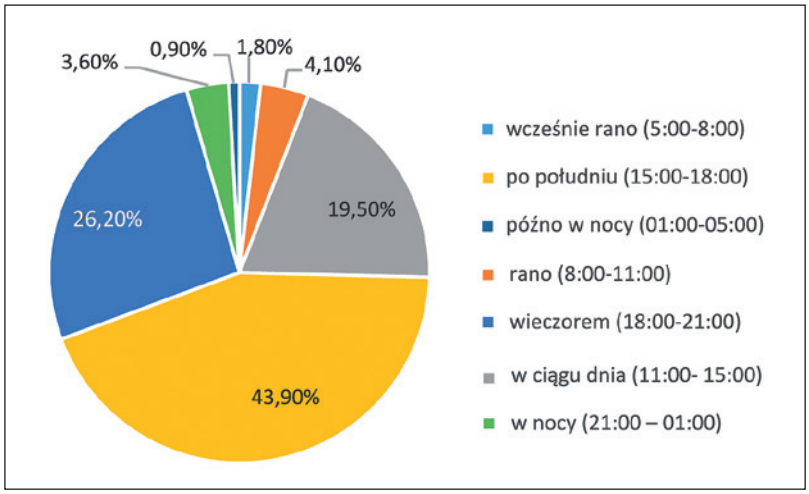

Ryc. 16. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *O jakiej porze dnia najczęściej przebywasz w „Twoim miejscu"?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

uprawiają sport (13%) (patrz ryc. 15). Czas ich aktywności jest w tych wyróżnionych miejscach dość różny, ale najczęściej spędzają tam godziny popołudniowe (15:00-18:00) – 43,9% ankietowanych lub wieczorem (26,2% respondentów) (ryc. 16). Prawie 65% spędza tam czas codziennie lub co najmniej 3 razy w tygodniu (ryc. 17).

W ankiecie poproszono dzieci, aby opisały swoje wymarzone miejsce, w którym mogłyby realizować swoje marzenia. Wśród wymienionych marzeń znalazły się gównie te związane z samorealizacją i przeżywaniem nowych doświadczeń. Dzieci wymieniały miejsca do których chciałyby pojechać (zwiedzić), ale także zamieszkać. Marzą o takich gdzie można usiąść z przyjaciółmi, pogadać, pośmiać się, pobiegać, poćwiczyć, pograć w coś, poczytać, i o takich w których poszerzą swoją wiedzę, miejscach, które pozwolą zdobyć nowe umiejętności. Wśród ciekawych stwierdzeń znalazły się:

Treść odpowiedzi z 08.06.2020 18:26:

Moje miejsce jest pod świerkiem. W mojej kryjówce mam stolik, krzesła i półkę. Zawsze z siostrą idziemy do mojej kryjówki by się tam pobawić lub pograć w karty

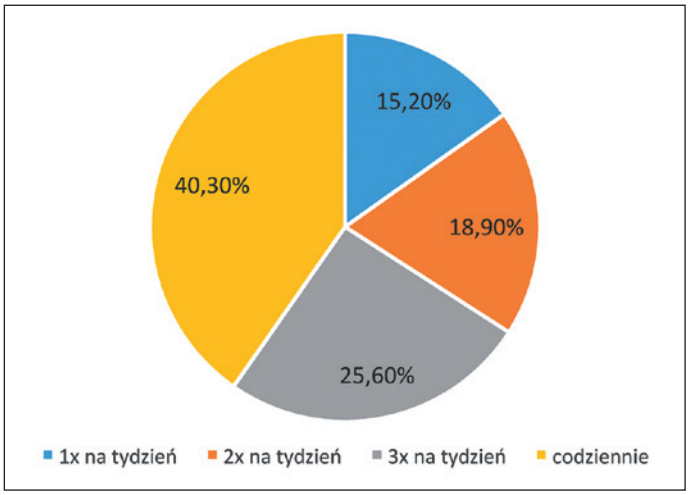

Ryc. 17. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Jak często przebywasz w „Twoim miejscu"?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

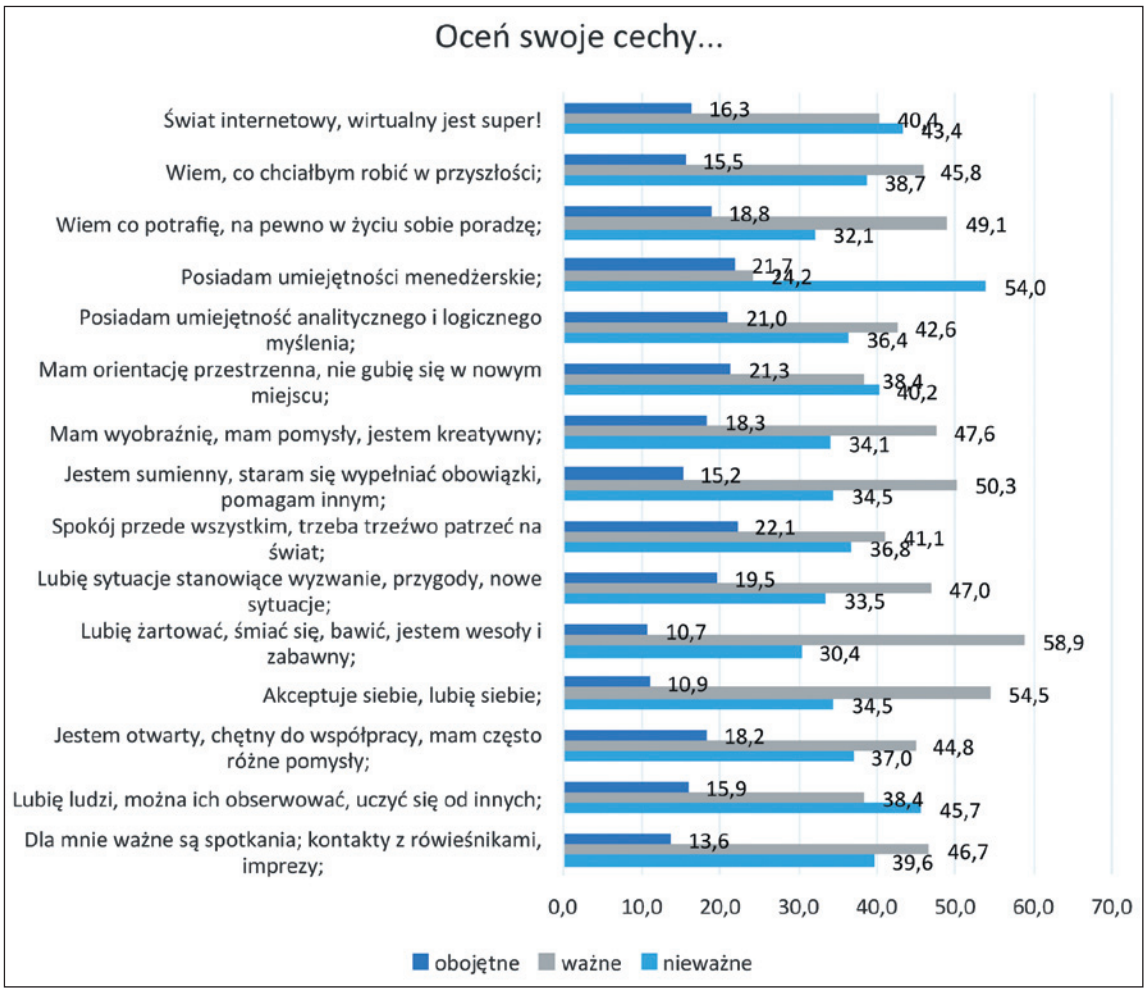

Ryc. 18. Odpowiedź na pytanie w geoankiecie: *Jaki jesteś?*
Źródło: Ankiety zebrane na terenie wszystkich sołectw gminy Kobylin. Opracowanie własne

lub planszówki. Miejsce pod świerkiem to moja wymarzona kryjówka.

Treść odpowiedzi z 16.06.2020 12:00:
Moim wymarzonym miejscem jest skatepark mogła bym tam spędzać cały wieczór jeżdżąc z rówieśnikami na rolka, rowerach, deskorolka. Daleko od ruchliwej drogi.

Treść odpowiedzi z 19.06.2020 14:30:
Jest to szkoła muzyczna. W tej szkole uczyło by się głównie tańca, śpiewu i gry na instrumentach muzycznych. Była by to szkoła do spełniania muzycznych marzeń oraz rozwijania talentów związanych z muzyką.

Treść odpowiedzi z 29.06.2020 19:20:
W moim wymarzonym miejscu byłoby dużo sprzętu sportowego, miejsce na spotkania ludzi, grill, plac zabaw i sklepik z tylko i wyłącznie produktami zdrowymi. Byłyby tam organizowane ćwiczenia i różne spotkania . To miejsce nazywałoby się plac ćwiczeń.

Myślenie o marzeniach wzbudza w młodych ludziach chęć do działania. Nastolatek zaczyna poszukiwać nowych celów, tak, aby w swoich oczach i w oczach otoczenia być uznanym za „jedynego w swoim rodzaju" oraz za dojrzałego. Jego dotychczasowe zobowiązania (zadania, pomysły na spędzanie czasu wolnego, realizację zainteresowań) podlegają przewartościowaniu. I to wartościowanie było także zadaniem w kolejnej części geoankiety (ryc. 18). Dzieci i młodzież zostali poproszeni o ocenę samego siebie i dokonanie wskazań w danym stwierdzeniu co jest ważne, nieważne lub obojętne dla tego młodego człowieka. Kobylińska młodzież jest bardzo zabawna i z poczuciem humoru, akceptuje i lubi siebie oraz wie,

co w życiu jest ważne. Prawie połowa ankietowanych wie co będzie robiła w przyszłości. Nie jest dla nich ważny świat internetowy, są zdystansowani względem ludzi aczkolwiek mają świadomość, ze wiele się od innych można nauczyć.

3.3. Dorosły obraz wiejskiej przestrzeni publicznej

Klasyfikowanie, porządkowanie i ocenianie przestrzeni miejskiej przebiega mechanicznie, niemal bezrefleksyjnie; nie zmienia to jednak faktu, iż mieszkańcy są stałymi – krytycznymi i życzliwymi zarazem – czytelnikami poszczególnych elementów przestrzeni, która ich otacza. Codzienne i stałe jej odczytywanie prowadzi do powstania w umysłach ludzi trwałych obrazów, przekonań, stereotypów i wyobrażeń konstytuujących obraz w umyśle użytkowników przestrzeni. Szczególne miejsce zajmują w nich kluczowe punkty orientacji przestrzennej (repery) takie jak zabytki, pomniki, charakterystyczne budynki, aleje czy wewnątrzmiejskie akweny. To właśnie dzięki tym symbolicznym i niepowtarzalnym elementom wieś jest bez trudu rozpoznawana, a proces identyfikacji jednostkowej i grupowej z nią – ułatwiony.

Analizę wiejskiej przestrzeni publicznej dokonano w dwóch formach. Wykonano inwentaryzację miejscowości oceniając stan techniczny zabudowy, strukturę przestrzenną, zieleń i inne elementy przyrodnicze. Zwrócono uwagę za elementy kompozycji, czytelność i zwartość układu, oraz na zakres przekształceń i potrzebę zmian w sposobie zagospodarowania. O ile efekty prac inwentaryzacyjnych zostaną zaprezentowane w kolejnym rozdziale tu warto pokazać owoc pracy z dorosłą grupą użytkowników wiejskich przestrzeni.

Do szczególnego rozpoznania struktury wewnętrznej miejscowości gminy Kobylin wybrano 10 jednostek, tyle bowiem sołectw zgłosiło chęć udziału w projekcie realizowanym w ramach Konkursu KSOW 4/2020, o którym szczegółowo wspomniano we wstępie niniejszego opracowania. Celem spotkań z mieszkańcami było określenie ich potrzeb w zakresie przestrzeni publicznej i stworzenie podstaw merytoryczno-technicznych do opracowania koncepcji zagospodarowania miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w tych wybranych jednostkach.

Niestety ze względu na sytuację zdrowotną na terenie kraju i zagrożenie związane z wirusem Covid-19 nie we wszystkich miejscowościach doszło do umówionych spotkań. We wrześniu i październiku 2020 r. sytuacja na terenie gminy Kobylin znacznie się pogorszyła i liczba osób zarażonych wirusem znacznie wzrosła. Ustalenia rządowe dotyczące zachowania w przestrzeni publicznej oraz relacji międzyludzkich wpłynęły na decyzję zmiany sposobu realizacji zadania. W dokumentacji zgłoszonej w ramach projektu operacja uwzględniała następującą kolejność czynności:

- etap 1 – mieszkańcy wskazują miejsca integracji społecznej, rekreacji i edukacji,
- etap 2 – te miejsca zostaną szczegółowo zinwentaryzowane dla ustalenia słabych i mocnych stron tych terenów,
- etap 3 – z udziałem społeczności nastąpi proces projektowy, który pozwoli na ogólne określenie funkcji i elementów zagospodarowania,
- etap 4 – wstępne pomysły na zagospodarowanie wybranych przestrzeni gminy będą poddane weryfikacji osób z wykształceniem inżynieryjno-technicznym (dąży się aby pomysły mieszkańców w ostateczności miały postać fachowych projektów przestrzenno-urbanistycznych, pozwalających na późniejsze ich złożenie do opracowania budowlano-wykonawczego lub do uzyskania pozwolenia na budowę lub zgłoszenia robót budowlanych); zakres opracowania uzależniony jest od warunków zastanych w wybranych miejscach.

Podstawą realizacji wspomnianej operacji miało być przeprowadzenie 4 warsztatów wśród dorosłych osób gminy, dla określenia i uświadomienia ich aktywności zawodowej, znaczenia tradycji w ich życiu, sposobu organizacji czasu wolnego, po to by znaleźć odpowiedź na pytanie jak i gdzie być aktywnym. To było podstawą w tworzeniu miejsc spotkań, ich aranżacji, doboru właściwych elementów przestrzeni społecznie zintegrowanej. Celem spotkań miało być zdobycie wiedzy na temat istniejących relacji sąsiedzkich i możliwości ich rozbudowania. Planowało się przeprowadzenie ankiety pt. „Aktywni mieszkańcy a spójność społeczna", która miała ukazać inne (niż istniejące) możliwości wspólnych zajęć, spotkań, warsztatów – aktywności. Planowano 4 spotkania, w których miały być zaangażowane społeczności wszystkich sołectw w gminie. Forma realizowana ze środków własnych osobowych dodatkowego partnera, tj. firmy Michnowicz Staszewski Architekci.

Niestety, ze względu na zagrożenie epidemiczne w spotkaniach wzięło udział bardzo mało osób. Czasem były to 1-3 osoby, a niekiedy sołectwa w ogóle odwoływały swoje uczestnictwo w spotkaniach. Dla

Tabela 1. Symbole określające cechy wybranych miejsc oceniane przez mieszkańców gminy Kobylin

A+	Przestrzenie społeczne dla mieszkańców, zorganizowane, zagospodarowane
B+	Miejsce gdzie ludzie się gromadzą, spotykają, rozmawiają,
C+	Miejsca spokojne, przyjazne, ciche, odizolowane, ładne, bezpieczne,
D+	Miejsca na aktywność sportową, rekreacyjną, umożliwiające zabawę
E+	Miejsca piękne krajobrazowo, z ładnym widokiem na miejscowość i/lub okolice
A-	Miejsca, które nie są zagospodarowane, ale mogłyby się stać przestrzenia dla mieszkańców (z placem zabaw dla dzieci, miejscem na grill, gdzie można by się spotykać)
B-	Miejsca niebezpieczne, nieprzyjazne, brudne, zanieczyszczone, brzydkie, zaśmiecone
C-	Obiekty wymagające remontu, odbudowy, modernizacji, konserwacji,
D-	Inne….
E-	Inne …..

Źródło: Opracowanie własne

osiągnięcia celu ustalonego w projekcie scalono wiedzę z indywidualnych, rzeczywistych rozmów z mieszkańcami oraz wypowiedzi zawartych w ankietach. W spotkaniach indywidualnych z mieszkańcami i badaniu ankietowym przestrzeni publicznej w sumie wzięli udział mieszkańcy następujących sołectw: Długołęki, Fijałowa, Górki, Kuklinowa, Łagiewnik, Rojewa, Raszew, Starygródu i Wyganowa. Podczas rozmów pytano o aktywność zawodową mieszkańców i sposób organizacji czasu wolnego. Celem było rozpoznanie potrzeb społeczności w zakresie miejsc integracji społecznej, miejsc pozwalających na ich aktywność pozadomową. Mieszkańcy sołectw, którzy brali udział w spotkaniu, określili miejsca (szczegółowe lokalizacje) które wymagały zmian projektowych i inwestycyjnych. Te zmiany miały się przyczynić do poprawy stanu zainwestowania tych wskazanych miejsc. Mieszkańcy zadeklarowani swoje osobiste zaangażowanie w proces tworzenia nie tylko projektu, ale także na etapie wykonawczym ustaleń projektowych. Są skłonni zaangażować czas i własną fizyczną pracę, by „mieć" we wsi takie wspólne, społeczno aktywne miejsce przeznaczone na spotkania, rozmowę, zabawę, rekreację wypoczynek czy naukę.

Rozmowa w trakcie 4 spotkań i wyniki 67 ankiet pozwoliły na ustalenie lokalizacji miejsc integracji społecznej oraz zakresu ich zainwestowania. Mieszkańcy podczas warsztatów skupiali się na analizie całej miejscowości, by w końcowym etapie wskazać miejsce szczególnie istotne dla ich życia społecznego. Zmiana zagospodarowania wskazanego terenu miała wpłynąć w przyszłości na poprawę relacji sąsiedzkich i spójność społeczną.

Mieszkańcy obszarów wiejskich gminy Kobylin są aktywni zawodowo i pracują najczęściej do godziny 16-tej w dni robocze, przedpołudniowy sobotni czas przeznaczają na domowe obowiązki związane z ogólnie pojętą pracą w gospodarstwie. Wszelkie spotkania społeczne są możliwe w sobotnie popołudnia (czasem przedpołudnia) lub niedziele. Mieszkańcy artykułowali podczas rozmów duże potrzeby związane z zagospodarowaniem przestrzeni społecznych znajdujących się na terenie ich wsi. W trakcie spotkań poproszono mieszkańców o narysowanie mapy swojej miejscowości na kartce A3 za pomocą metody mind mapping (dosł: mapowanie myśli) i zaznaczenie na niej tematycznych miejsc (tab. 1).

W badaniu wzięło udział 33 mężczyzn i 34 kobiety, osoby poniżej 35 roku życia zamieszkałe na obszarach wiejskich stanowiły 61,2% respondentów, reszta uczestników była w wieku 39-70 lat. Wykonali oni rysunki, które stanowiły szczególny rodzaj notowania (Tobiasz-Lis, Wójcik 2014). Wykonując mapę myśli zwiększa się efektywność pracy i zapamiętywania oraz aktywuje intuicję dzięki wykorzystaniu synergicznej współpracy obu półkul mózgowych (Farrand, Hussain, Hennessy 2002). Twórcy metody twierdzą, że podczas sporządzania notatek w sposób tradycyjny, aktywna jest jedynie lewa półkula mózgu, odpowiedzialna za myślenie logiczne, linearność, analizę, słowa i liczby. Dzięki użyciu oprócz słów i symboli także kolorów, rysunków oraz efektu trójwymiarowości

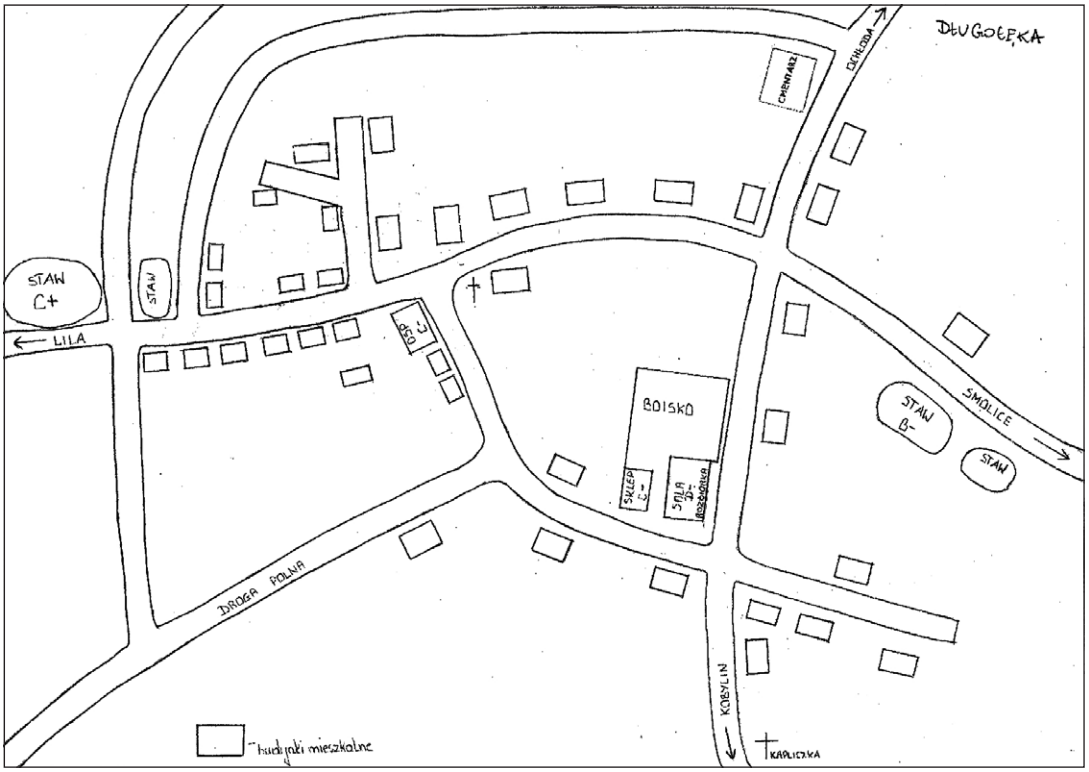

Ryc. 19. Długołęka. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Długołęka
Źródło: archiwum własne

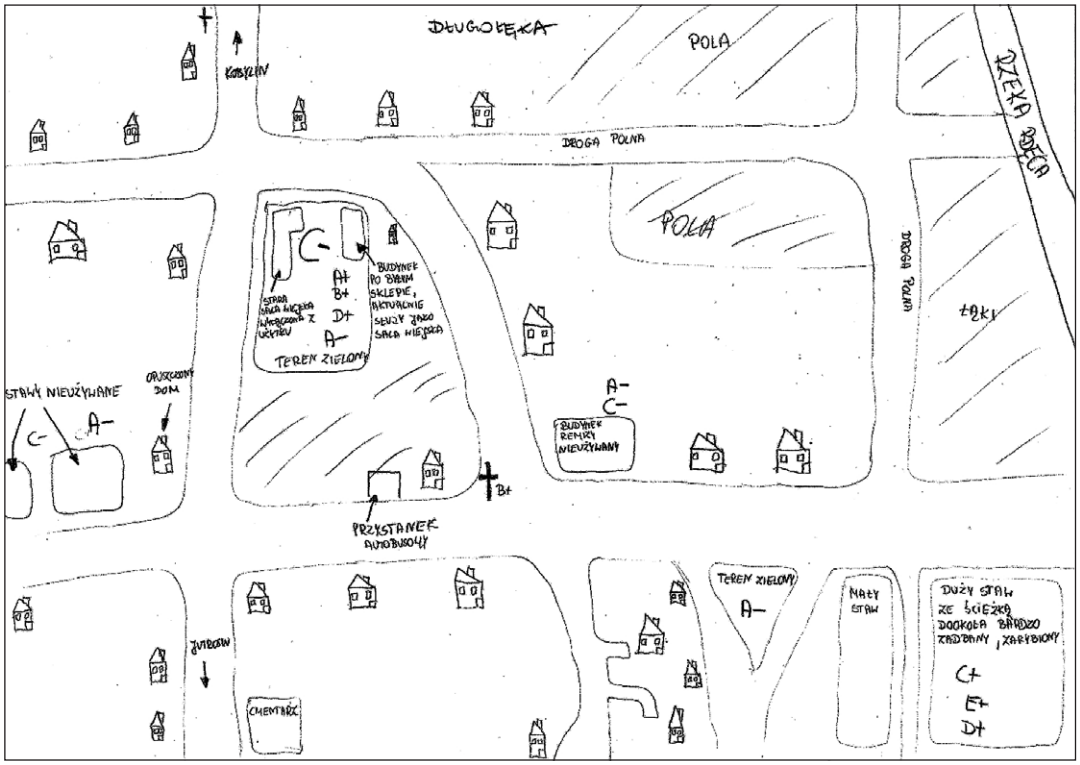

Ryc. 20. Długołęka. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Długołęka
Źródło: archiwum własne

uaktywnia się prawa półkula mózgu odpowiedzialna za wyobraźnię, rytm, postrzeganie przestrzenne i kolory. Rysując mapę myśli obie półkule synergicznie ze sobą współpracują.

Efektem tej intelektualnej pracy są rysunki wykonane przez mieszkańców. Większość osób rysowała dokładniej i skrupulatnie centralną część miejscowości, a im dalej od centrum tym liczebność i szczegółowość elementów zagospodarowania stawała się mniejsza. We wszystkich rysunkach społeczność lokalna zwracała uwagę na miejsca dla nich istotne, pozwalające zaspokajać potrzeby i najczęściej związane były z organizacją życia codziennego. Na planach umieszczano: sklepy, kościół, tereny rekreacyjne, miejsca centralne i społecznie ważne, przystanki komunikacji autobusowej. Autorzy, zgodnie z prośbą moderatora, nadawali znaczenie miejscom/obiektom na mapie oraz oceniali poszczególne wybrane miejsca nadając im wartości (funkcjonalne, użytkowe czy estetyczne). Rysując umieszczali oni na papierze miejsca, które mają dla nich znaczenie. Takie relacje człowieka z miejscem psychologowie i geografowie utożsamiają z pojęciem „identyfikacyjnego potencjału". Oczywiście są osoby mniej lub bardziej przywiązane do miejsca, w mniejszym lub większym stopniu potrzebujące miejsca do życia i poczucia tożsamości (Lewicka 2012).

Rysując plan Długołęki (ryc. 19 i 20) mieszkańcy zaznaczali następujące elementy: staw rybny i stawy niezarybione, miejsce przy świetlicy, boisko, cmentarz, remizę OSP, plac zabaw obok sali wiejskiej oraz kapliczkę. Zwracali uwagę na potrzeby zmian w wiejskiej przestrzeni konstytuując zagadnienia wokół takich zadań jak: budowa/remont sali wiejskiej (obecna decyzją konserwatora ma zostać zburzona), zagospodarowanie terenu wokół świetlicy, lokalizacja grzybka umożliwiającego organizację zabaw, spotkań i festynów dla mieszkańców, lokalizacja siłowni zewnętrznej, organizacja miejsca na grill, zamontowanie oświetlenia przy drogach, ogrodzenie placu zabaw i jego doposażenie. Mieszkańcy zwracali uwagę także na brak dobrych nawierzchni dróg i brak chodników. Miejscowość w swoich granicach sołectwa ma liczne stawy, w tym jeden dobrze zagospodarowany pod funkcje rekreacyjno-turystyczne. Jest nim największy zbiornik na którym gospodaruje kobylińskie

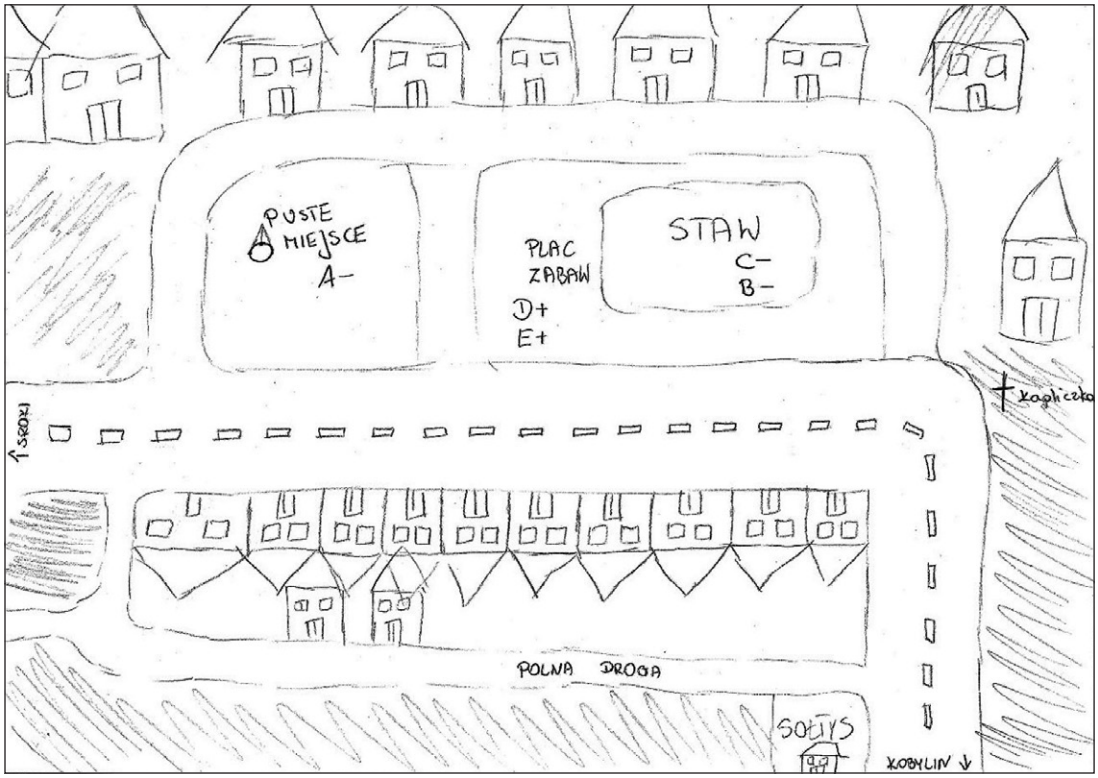

Ryc. 21. Górka. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Górka
Źródło: archiwum własne

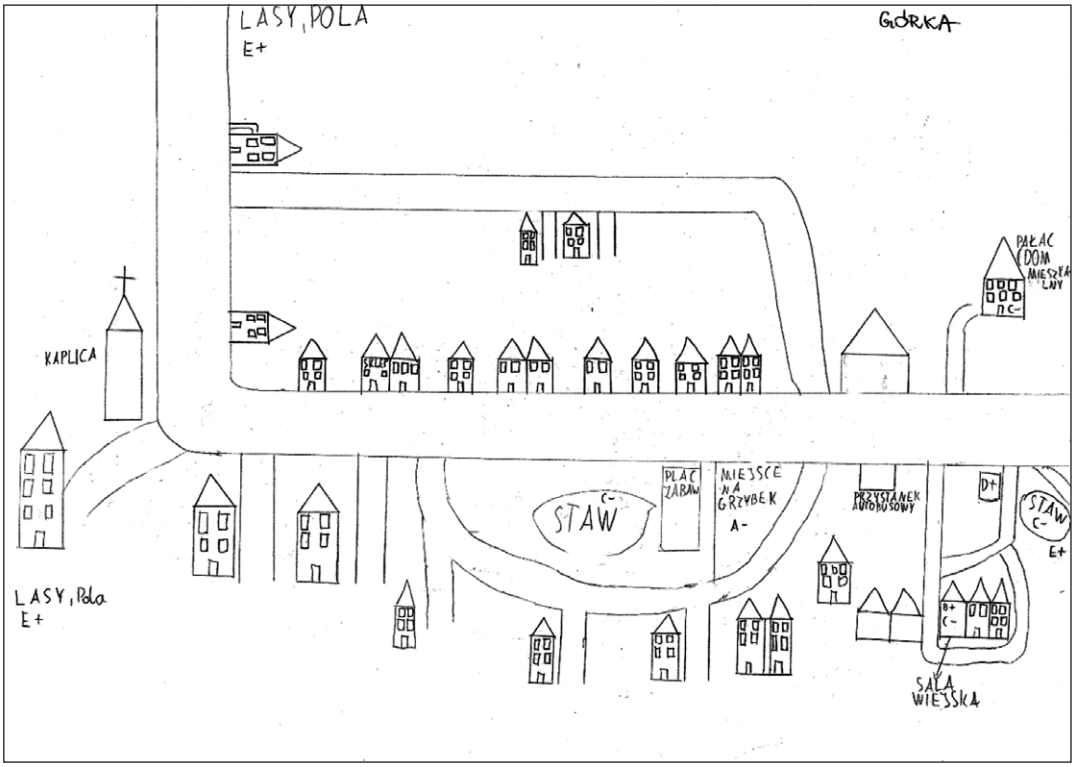

Ryc. 22. Górka. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Górka
Źródło: archiwum własne

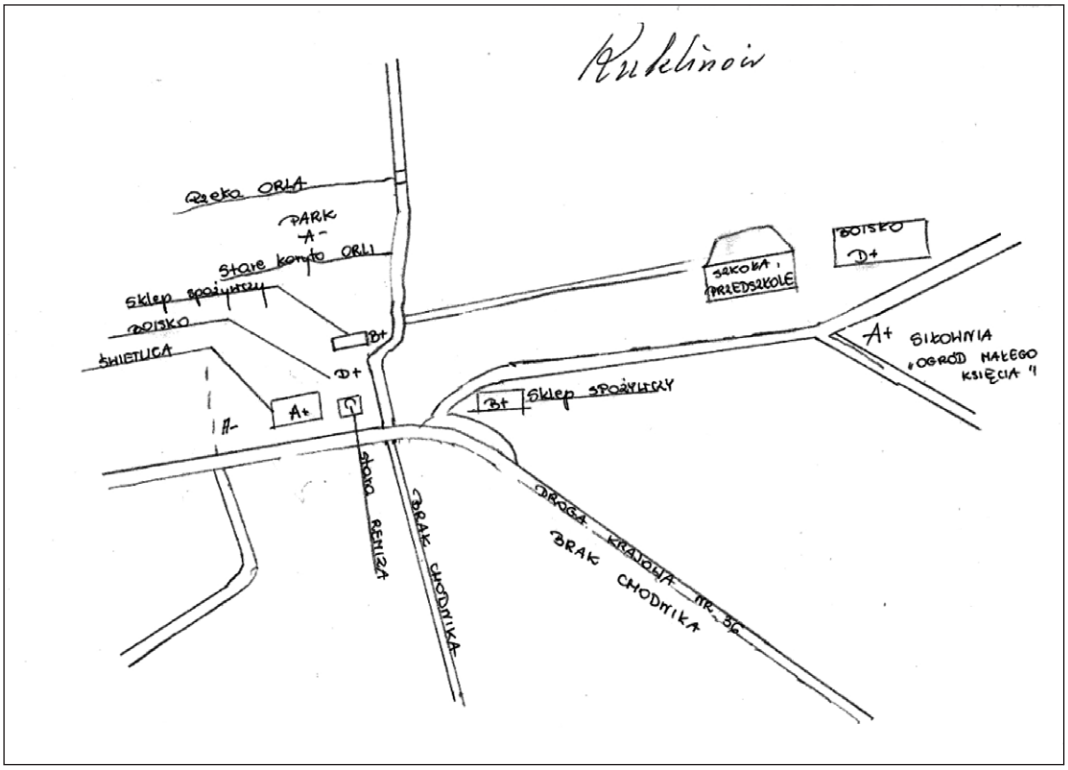

Ryc. 23. Kuklinów. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Kuklinów
Źródło: archiwum własne

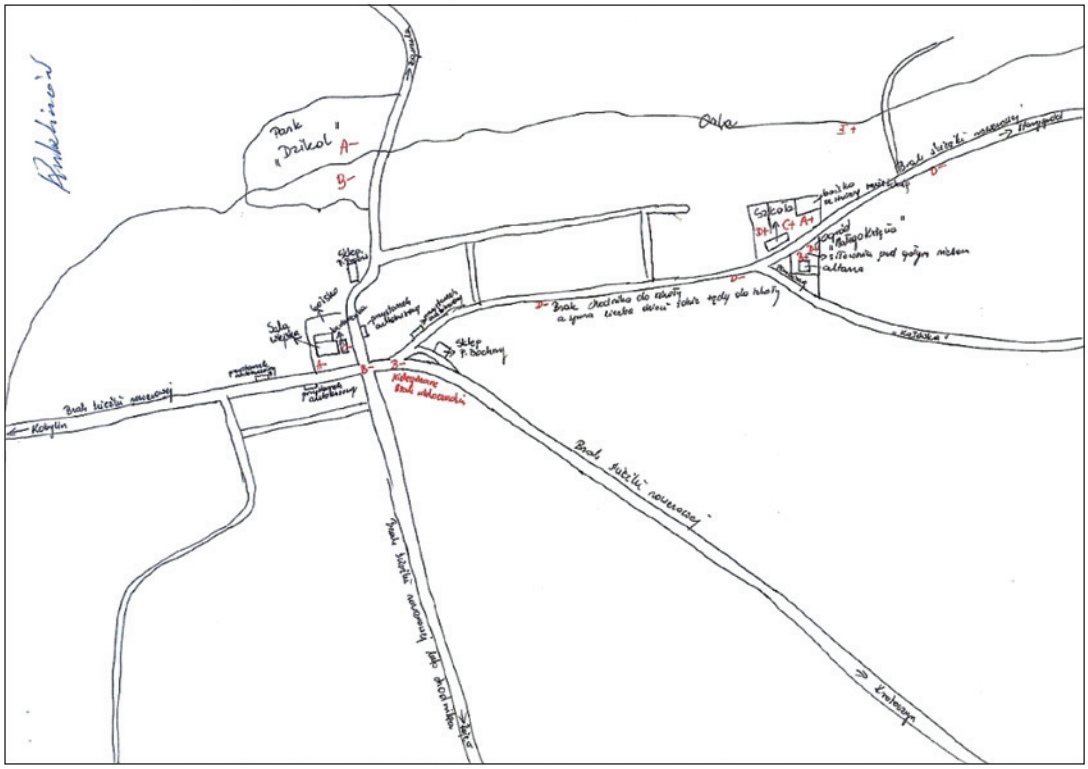

Ryc. 24. Kuklinów. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Kuklinów
Źródło: archiwum własne

koło PZW. Jego powierzchnia wynosi 2,42 ha, a głębokość waha się w granicach 1,5 do przeszło 2 metrów. Zbiornik ten został utworzony przeszło trzydzieści lat temu i przez pierwszych kilka lat był wodą okręgową, by następnie na długi okres stać się łowiskiem specjalnym. Jeden z narożników stawu został częściowo zasypany i zrobiono z niego taras widokowy wyłożony kostką oraz wybudowano pomieszczenie gospodarcze wraz z wiatą. Dookoła stawu biegnie ścieżka rowerowa i usytuowane są ławki oraz kosze na śmieci. Ze względu na malownicze położenie wśród łąk i pól oraz bliską odległości do lasu istnieje nie tylko możliwość wędkowania, ale też innych form rekreacji jak spacery, jazda rowerem, konno. Mieszkańcy wsi Długołęka zostali poproszeni o wymienienie pozytywnych i negatywnych aspektów charakteryzujących ich wieś. Wśród atutów wsi znalazły się: wiele wydarzeń kulturalnych, piękne stawy rybackie, zadbane miejsce przy stawie wraz z infrastrukturą, duży teren przy sali wiejskiej. Zbiór słabości obejmował: niezagospodarowany teren przy Sali, brak miejsca spotkań dla mieszkańców, zaniedbana zieleń, brak miejsca dla młodzieży, brak sklepu, brak ścieżek rowerowych, brak chodników.

Mieszkańcy wsi Fijałów uczestniczyli wyłącznie w spotkaniu zorganizowanym w terenie, przy świetlicy wiejskiej. Zwrócili uwagę na potrzeby rekreacyjno-sportowe mieszkańców i na poprawę stanu technicznego placu zabaw (wskazali na potrzebę rozszerzenia oferty urządzeń zabawowych). Nie rysowali swojej miejscowości, a jedynie określili potrzeby odnoszące się do istniejącego terenu przy sali wiejskiej. Stan techniczny sali wiejskiej nie jest dobry i wymaga ona remontu. Teren przy sali wiejskiej jest jedynym, w zmianę którego mieszkańcy chcieliby się zaangażować. Poza tym, ze względu na specyficzne usytuowanie gospodarstw – pojedyncze, rozrzucone na obszernym terenie, wieś nie posiada centrum. To właśnie sala wiejska pełni funkcję miejsca hierarchicznie ważnego, z którym mieszkańcy się identyfikują. Wyrazili oni chęć lepszej organizacji przestrzeni, poszerzenia zbioru elementów placu zabaw.

Rysując plan wsi Górka (ryc. 21 i 22) mieszkańcy zaznaczali następujące elementy: plac zabaw, miejsca na grill i staw oraz sale wiejską. Zwracali oni uwagę na konieczność budowy grzybka lub wiaty drewnianej – obiektu umożliwiającego organizację zabaw i spotkań dla mieszkańców. Istotne było dla nich oczyszczenie

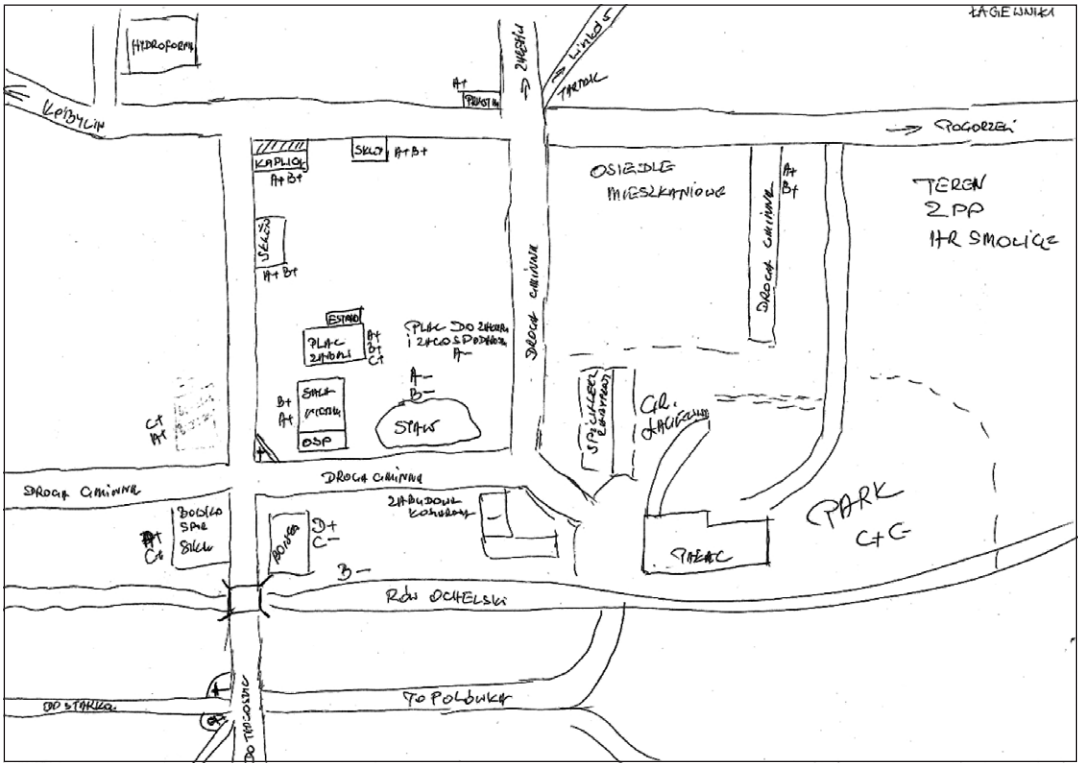

Ryc. 25. Łagiewniki. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Łagiewniki
Źródło: archiwum własne

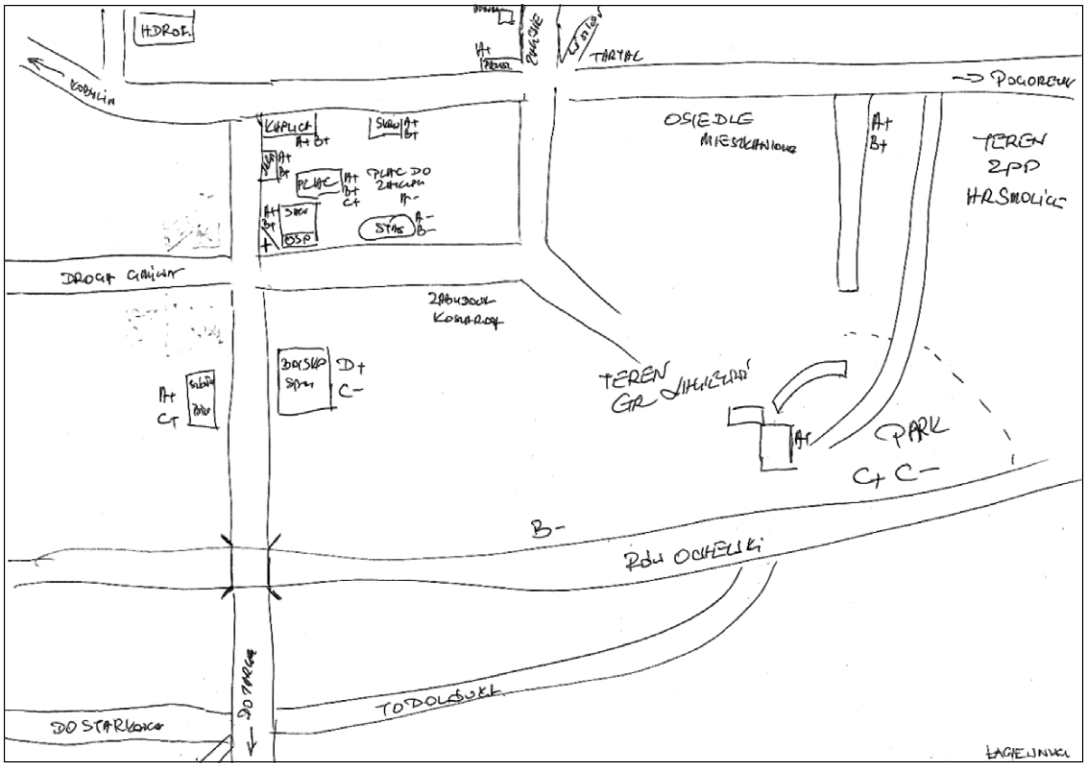

Ryc. 26. Łagiewniki. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Łagiewniki
Źródło: archiwum własne

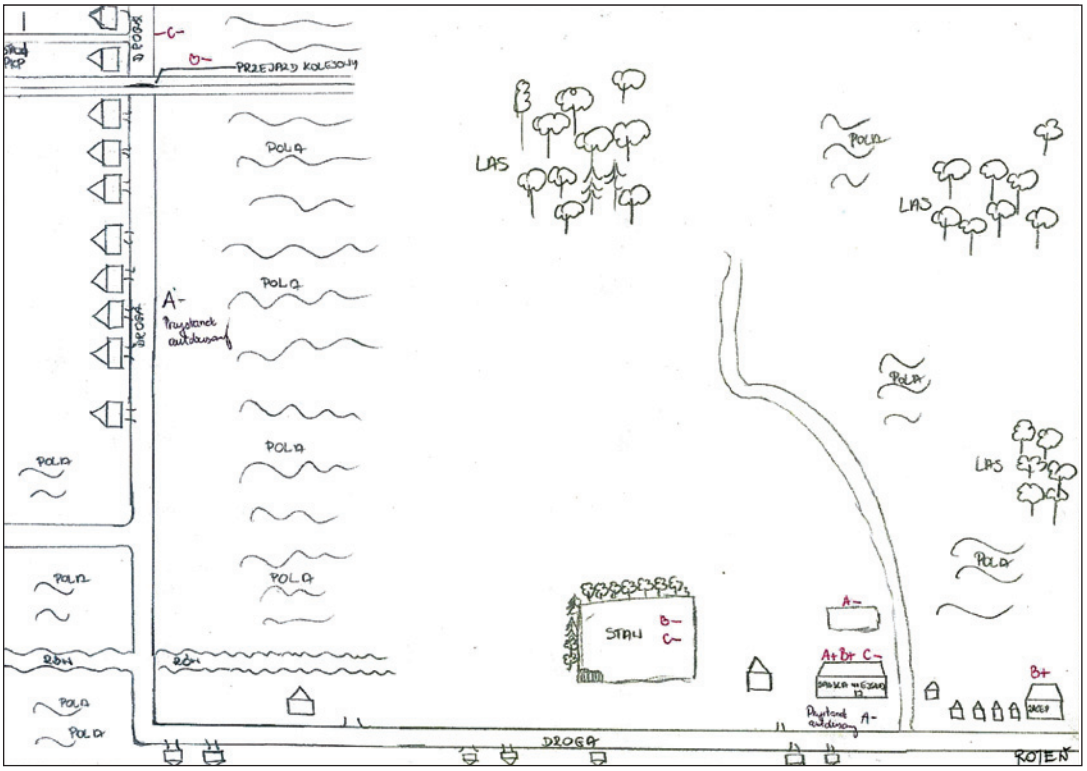

Ryc. 27. Rojew. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Rojew
Źródło: archiwum własne

stawu, doinwestowanie obecnie istniejącego placu zabaw dla dzieci i ogrodzenie go, aby był bezpieczny dla użytkowników. Ważna była także budowa ścieżek rowerowych łączących miejscowość z innymi ośrodkami. Należy zwrócić uwagę, że w 90% rysunkach najważniejszym obszarem z którym społeczność lokalna się utożsamia jest staw z terenem przyległym znajdujący się w centrum wsi. Mieszkańcy wsi Górka zostali poproszeni o wymienienie pozytywnych i negatywnych aspektów charakteryzujących ich wieś. Wśród atutów wsi znalazły się: stawy i możliwość ich wykorzystania na cele rekreacyjne, zgoda i współpraca międzysąsiedzka, duża frekwencja na placu zabaw dla dzieci, zaangażowanie mieszkańców przy organizacjach imprez wiejskich/sołeckich. Zbiór słabości obejmował: niedoinwestowanie placu zabaw, brak ścieżek rowerowych, brak połączeń autobusowych, zbyt ruchliwa droga, brak grzybka, wiaty, zadaszenia które mogłoby się znaleźć na placu w centrum wsi.

Plan wsi Kuklinów (ryc. 23 i 24) narysowany przez mieszkańców jest bardzo czytelny i jednakowy u wszystkich biorących udział w zadaniu. Obiekty są identyfikowalne przez społeczność lokalną, a układ komunikacyjny wsi wpływa na dobrą orientację w terenie. Mieszkańcy zaznaczali na planie następujące elementy: sklepy, boisko, szkołę i przedszkole, świetlice wiejską, siłownie i stacje benzynową. Wskazywali oni na zaniedbany Park Dworski (DZIKOL) i Ogród Małego Księcia jako elementy charakterystyczne, stanowiące wyróżnik miejscowości. Istotne było dla nich stworzenie w przyszłości miejsca spotkań dla mieszkańców, terenu dla młodzieży do jazdy na rolkach, deskorolce i ścieżek rowerowych. Mieszkańcy chcą się zaangażować w prace porządkujące w parku, aby stworzyć tam ciągi dla spacerowiczów z ławkami i oświetleniem. Biorących udział w ankiecie poproszono o wymienienie pozytywnych i negatywnych aspektów charakteryzujących ich wieś. Wśród atutów wsi znalazły się: boisko wielofunkcyjne przy szkole, wystarczająca ilość przystanków autobusowych, oferta handlowa jest wystarczająca, wiele wydarzeń kulturalnych (festyny, konkursy, kabarety, dożynki), najlepszy plac zabaw w gminie, piszą i realizują projekty, krajobraz, wystarczająca liczba przestrzeni publicznej. Zbiór słabości obejmował: brak miejsca dla młodzieży (np. skatepark), brak ścieżek rowerowych, brak miejsc na spacery, brak chodnika od krzyżówki do szkoły, brak kanalizacji.

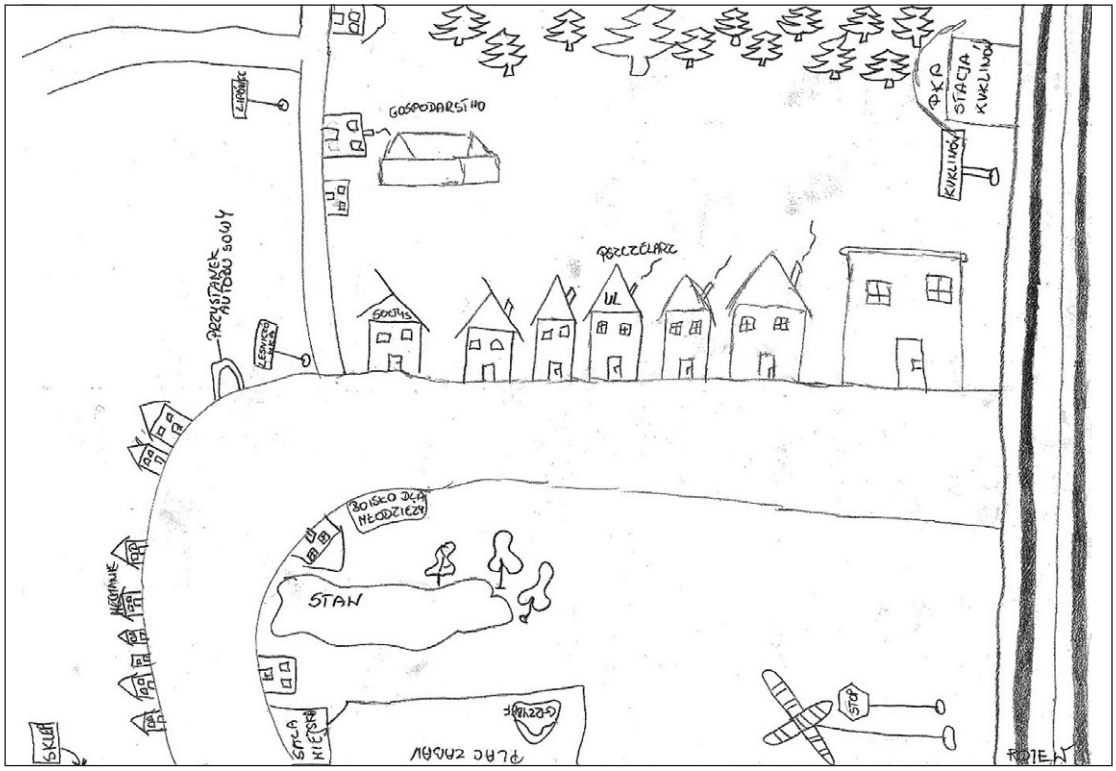

Ryc. 28. Rojew. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Rojew
Źródło: archiwum własne

Rysując plan wsi Łagiewniki (ryc. 25 i 26) mieszkańcy zaznaczali następujące elementy: scenę, salę wiejską, pałac, staw, OSP, sklepy, kaplice, plac zabaw, boisko, szkołę. Zwracali oni uwagę na konieczność budowy boiska wielofunkcyjnego, doposażenie placu zabaw, postawienie wiaty dla potrzeb mieszkańców przy organizacji imprez, spotkań itp. Poproszono mieszkańców o wymienienie pozytywnych i negatywnych aspektów charakteryzujących ich wieś. Wśród atutów wsi znalazły się: przestrzeń publiczna, remiza, sala wiejska i wydarzenia kulturalno-sportowe. Zbiór słabości obejmował: brak połączeń komunikacyjnych, brak ścieżek rowerowych, brak boiska sportowego.

Wieś Rojew (ryc. 27 i 28) stanowi ulicówkę, w której zabudowania usytuowane po obu stronach drogi tworzą wnętrze – przestrzeń publiczną, w której toczy się życie codzienne tej społeczności. Brak placu zabaw dla dzieci i brak chodników to często w ankiecie zgłaszane formy zagospodarowania, których mieszkańcy potrzebują. Jedynym terenem gminnym, który może zostać wykorzystanym na cele społeczne jest staw, obecnie zarośnięty i ograniczonym dostępem do wody (jedyny pomost jest w złym stanie technicznym). Także teren przy świetlicy, choć niewykorzystywany i nieogrodzony, stanowi potencjalne miejsce na lokalizację placu zabaw. Mieszkańcy wsi Rojew zostali poproszeni o wymienienie pozytywnych i negatywnych aspektów charakteryzujących ich wieś. Wśród atutów wsi znalazły się: spokojna okolica i dostępność kolejowa ze względu na bliskie sytuowanie stacji kolejowej, dostęp do sali wiejskiej, ograniczony ruch samochodowy, bliskość lasów. Zbiór słabości obejmował: brak przestrzeni społecznej, brak placu zabaw, brak połączeń autobusowych łączących wieś z większymi gminnymi ośrodkami oraz brak infrastruktury dla rowerzystów.

Mieszkańcy wsi Starkówiec (ryc. 29) uczestniczyli w spotkaniu zorganizowanym w świetlicy wiejskiej oraz wzięli udział w ankiecie. Na terenie wsi znajduje się plac zabaw, boisko i świetlica wiejska oraz grill. Chcieliby w przyszłości zadaszenie/wiatę, gdzie można by się spotkać, zorganizowane miejsce dla młodzieży na cele rekreacyjno-sportowe. Doskwiera im brak połączeń autobusowych, brak chodników i ścieżek rowerowych.

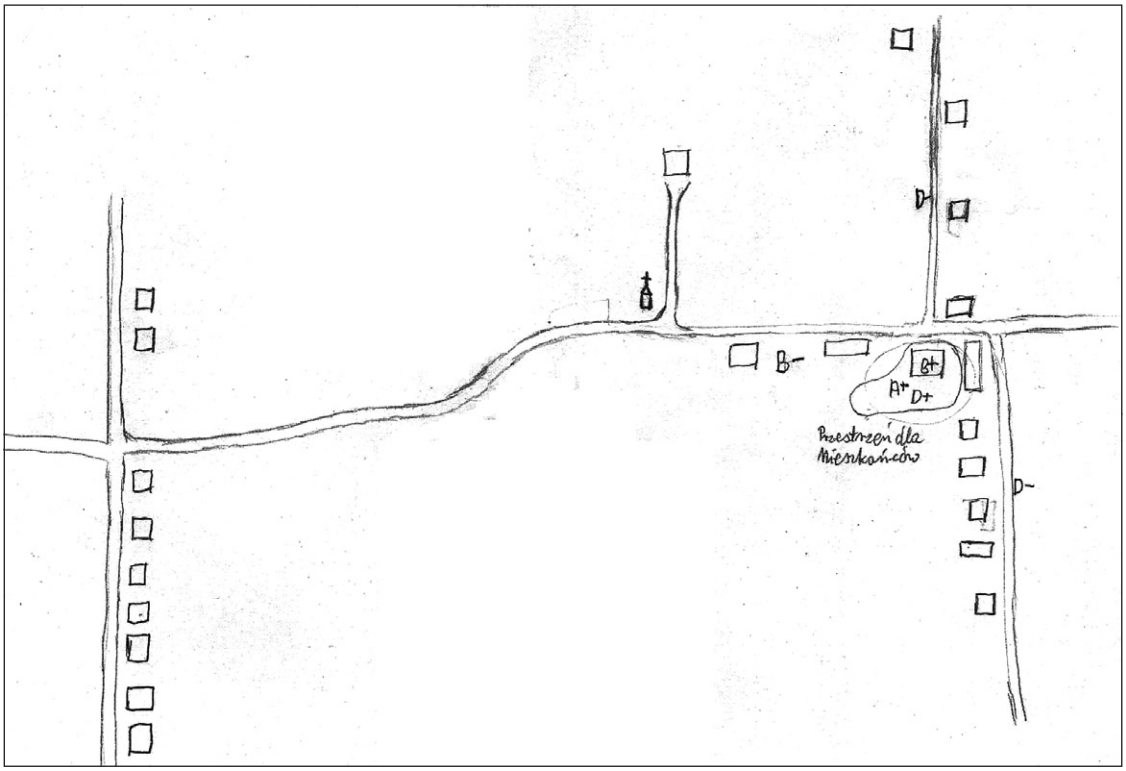

Ryc. 29. Starkówiec. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Starkówiec
Źródło: archiwum własne

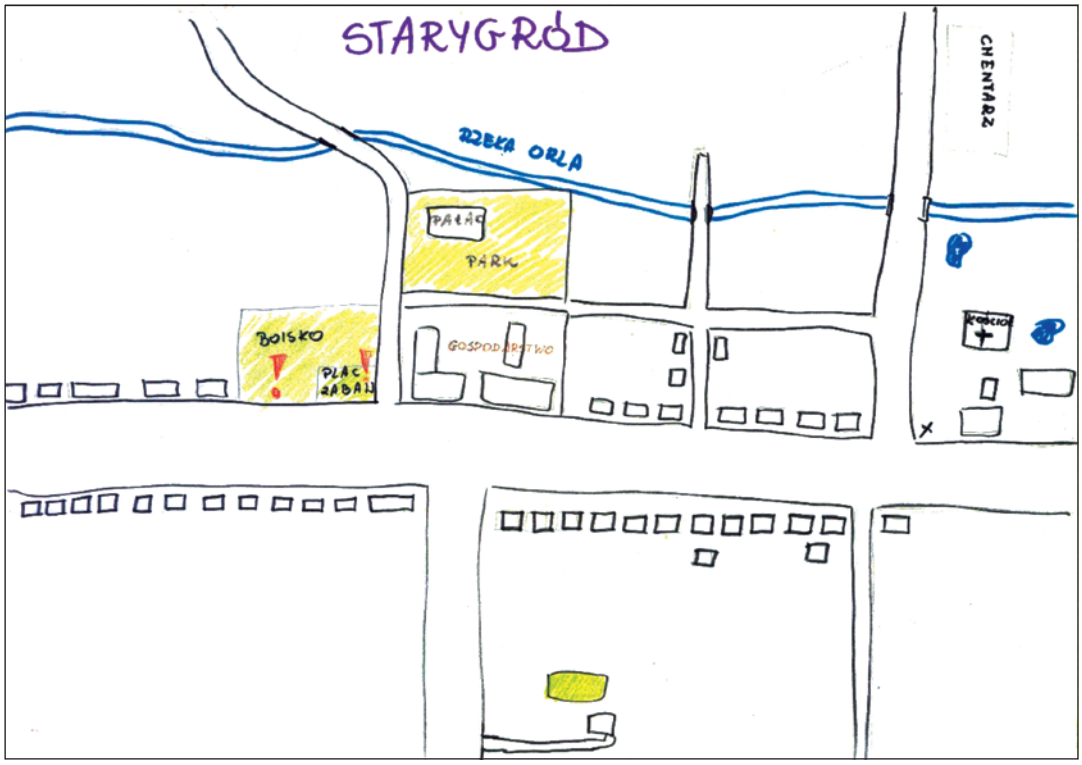

Ryc. 30. Starygród. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Starygród
Źródło: archiwum własne

Ryc. 31. Starygród. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Starygród. Należy tu zaznaczyć, że ten oto rysunek przedstawia przyszłą wizję rozwoju miejscowości

Źródło: archiwum własne

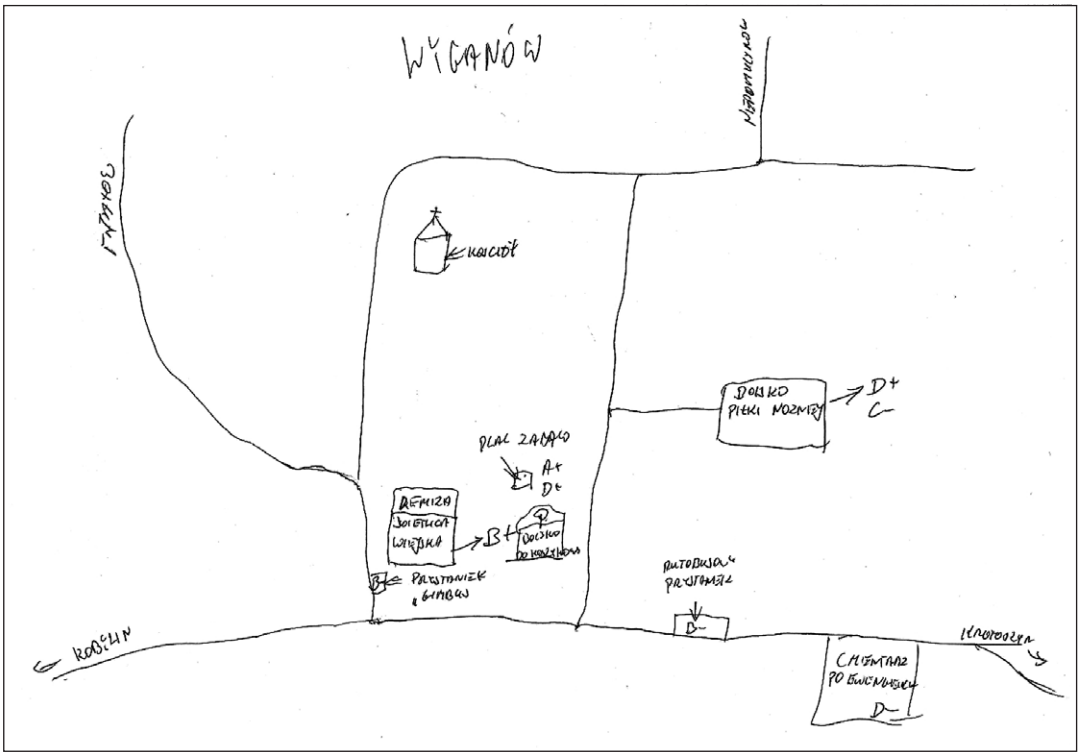

Ryc. 32. Wyganów. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Wyganów

Źródło: archiwum własne

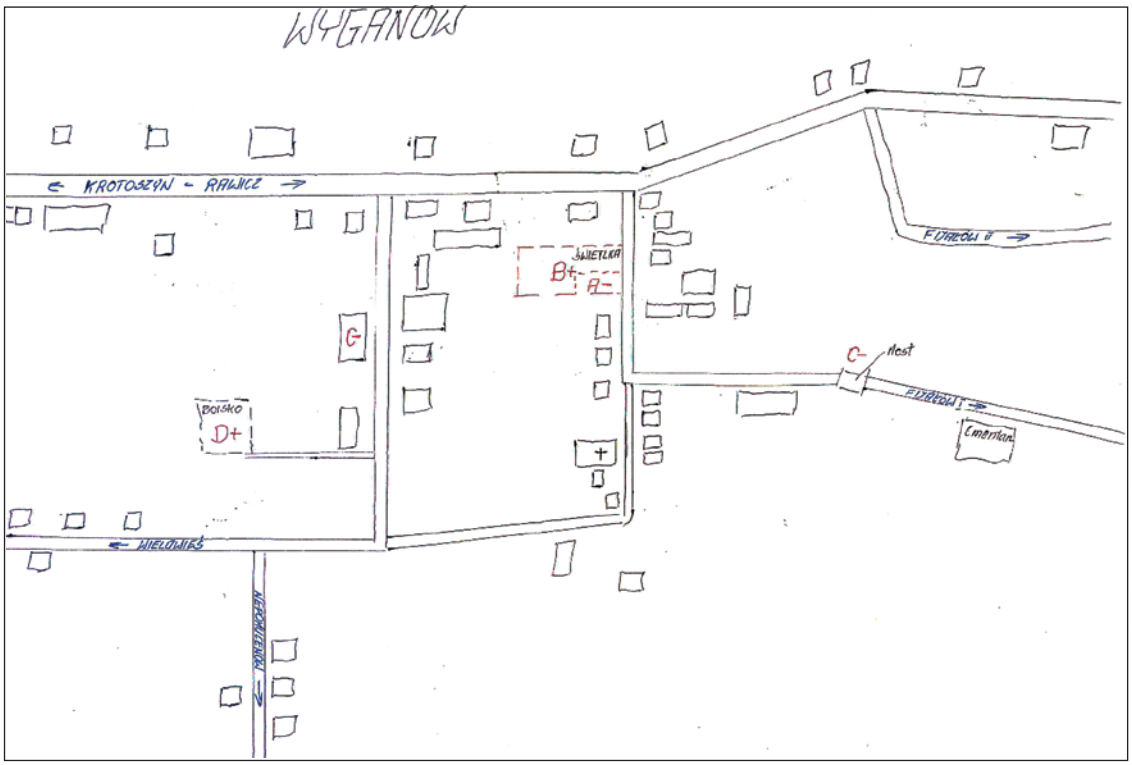

Ryc. 33. Wyganów. Rysunek miejscowości za pomocą metody mind mapping wykonany przez mieszkańca wsi Wyganów
Źródło: archiwum własne

Wieś Starygród zlokalizowana jest we wschodniej części gminy. Zabudowania umiejscowione wzdłuż dwóch głównych dróg – ulicy stanowiącej element krystalizujący wieś oraz dochodzącej prostopadłej przy której ulokowany jest kościół. Poniższe dwa rysunki prezentują odmienny stan zagospodarowania bowiem pierwszy pokazuje stan istniejący, drugi to stan docelowy (ryc. 30 i 31). Mieszkańcy zaznaczali na planie następujące elementy: kościół, pałac wraz z założeniem parkowym, duże gospodarstwo zlokalizowane przy głównej drodze, boisko i plac zabaw. Istotne było dla nich stworzenie w przyszłości miejsca spotkań dla mieszkańców w postaci zadaszenia lub altany, rozbudowy istniejącego placu zabaw oraz ulokowanie nowej siłowni zewnętrznej. Z uwagi na fakt, iż teren gminny, którym dysponują mieszkańcy jest duży warto zorganizować tam pełnowymiarowe boisko (nieutwardzone, naturalne, trawiaste), które mogłoby być wykorzystywane podczas wiejskich imprez religijnych, kulturalnych czy rekreacyjnych. Zbiór słabości obejmował: źle, nieodpowiednio zagospodarowana przestrzeń publiczna, brak ulicznego oświetlenia i ścieżek rowerowych, brak miejsca integracji mieszkańców.

Rysując plan wsi Wyganów (ryc. 32 i 33) mieszkańcy zaznaczali następujące elementy: remizę wraz z salą wiejską, teren rekreacyjny, kościół wraz z terenem zieleni w strefie wejściowej, boisko do piłki nożnej, cmentarz i przystanek autobusowy. Choć wieś jest „przyklejona" do drogi krajowej to jak widać na rysunkach ten element komunikacyjny stanowi część wsi. Bardzo ruchliwa droga wpływa na bezpieczeństwo i dostępność do wsi. Mieszkańcy wsi Wyganów zostali poproszeni o wymienienie pozytywnych i negatywnych aspektów charakteryzujących ich wieś. Wśród atutów wsi znalazły się: imprezy kulturalne, sportowe i integracyjne, wyremontowana sala wiejska, dostępność przystanków komunikacji autobusowej, aczkolwiek ilość połączeń komunikacyjnych nie jest zadowalajaca. Zbiór słabości obejmował: brak ścieżek rowerowych i chodników, brak wiaty/grzybka oraz grilla które mogłyby stać się dodatkowym wyposażeniem przestrzeni publicznej (rekreacyjnej) przy świetlicy wiejskiej, brak zaplecza technicznego dla boiska.

Wszystkie powyższe rysunki prezentują autorską wizualizację obecnego sposobu zagospodarowania

wsi. Na prezentowanych planach poszczególne miejsca zostały także ocenione (A+, B+…, A-, B-…, zgodnie z oznaczeniami zaprezentowanymi na początku rozdziału), a więc posiadają określona wartość społeczną. Miejsca, które mają znaczenie zawsze wymagają zmian – pielęgnacji, rozbudowy czy monitorowania, ale także remontu, uporządkowania albo modernizacji. Przestrzeń wiejska nie jest anonimowa, nie jest „niczyja". Tu ludzie, w przeciwieństwie do mieszkańców miast, bardzo identyfikują się z wiejską przestrzenią. Współpraca sąsiedzka i lokalny patriotyzm daje siłę twórczą mieszkańcom, potrafią się zorganizować w pożądanym celu.

4. Koncepcje zagospodarowania miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w wybranych wsiach gminy Kobylin

Integracja społeczna związana jest z socjologią i naukami społecznymi. Słownik języka polskiego PWN 2008) podaje dwie definicje z przedmiotowego zakresu. Pierwsza wskazuje, że integracja społeczna to proces scalania się, zespalania zachodzący na różnych szczeblach społecznych, tj. na poziomie małych grup, stowarzyszeń i organizacji średniego zasięgu, klas i warstw oraz na poziomie państwa, społeczeństwa i narodu, wyrażający się częstością kontaktów, ich intensywnością oraz wspólnotą wartości i idei. Druga definicja uzmysławia, że integracja społeczna to proces dostosowywania się do siebie zachowań ludzi w grupie oraz pozytywny skutek tego procesu wyrażający się w powstaniu jakiegoś systemu społecznego. Słownik przytacza także pochodzenie słowa „integrować" (niem. *integriren*), co oznacza łączyć w całość, składać, dopełniać, jednoczyć, scalać.

Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji to rozległy w czasie proces projektowy, którego elementami pośrednimi są wizja w terenie, rozmowy i dyskusje z mieszkańcami oraz przełożenie wyników pracy z tych dwóch wspomnianych przed chwilą etapów na wizualną, techniczno-architektoniczną wizję sposobu zagospodarowania danego integracyjnego miejsca.

Miejsca integracji, rekreacji i edukacji można utożsamić z przestrzenią publiczną, bowiem to wszelkie miejsca dostępne powszechnie i zazwyczaj nieodpłatnie, to fizyczna lub niefizyczna przestrzeń, w której może znaleźć się każda jednostka społeczna. Przestrzeń publiczna to obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych. Aby jednak spełniała ona warunki „miejsc integracji" musi być tak zagospodarowana, aby umożliwiać i zachęcać do częstych kontaktów pozwalających na relacje społeczne lub realizację jakiegoś społecznego celu.

Gmina Kobylin składa się z miasta Kobylin i 20 sołectw, jednak koncepcje zagospodarowania przestrzennego wykonano dla przestrzeni umiejscowionych w 10 wsiach. Ich wybór nie był przypadkowy. Społeczność wiejska samodzielnie zgłosiła potrzeby w zakresie aranżacji wnętrz wiejskich, w których mogliby się spotykać, rozmawiać, bawić się itp. Wybór miejsc został dokonany przez mieszkańców, którzy określili swoje potrzeby związane z zagospodarowaniem wskazanych terenów, jednak podczas prac projektowych uwzględniono potrzeby nie tylko dorosłej społeczności danej miejscowości, ale także wyniki geoankiety wykonanej przez dzieci. Koncepcja zagospodarowania powinna uwzględniać potrzeby wszystkich grup społecznych. W miejscowościach tych dokonano także identyfikacji potencjału wsi i oceny prawidłowości rozwiązań architektonicznych i funkcjonalno-przestrzennych, aby w pełni rozpoznać specyfikę wsi. W projekcie wzięły udział następujące ośrodki (ułożono je alfabetycznie): Długołęka, Fijałów, Górka, Kuklinów, Łagiewniki, Rojew-Lipówiec, Raszewy, Starygród, Starkówiec i Wyganów, aczkolwiek Starygród nie zgłosił chęci pomocy w aranżacji wybranej przestrzeni.

W tej części opracowania ujęto wyniki analizy i oceny wybranych wsi gminy Kobylin, a następnie w oparciu o wyniki rozmów z mieszkańcami i wyniki przeprowadzonych ankiet zaprezentowano koncepcje zagospodarowania 10 miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji. Koncepcje te spełniają potrzeby mieszkańców, a ich aranżacja ma być zaczątkiem dla poprawy relacji sąsiedzkich i wzmocnienia spójności społecznej.

4.1. Analiza i ocena wybranych wsi gminy Kobylin dla określenia wartości miejscowości i ustalenia lokalizacji miejsc ważnych społecznie

Miejscowości, które zgłosiły swój udział w projekcie i ich mieszkańcy wyrazili chęć współpracy w procesie projektowym było 10. Ich rozmieszczenie na terenie gminy jest równomierne. Analiza i ocena przestrzennych, przyrodniczych, kulturowych i infrastrukturalnych wartości miejscowości pozwoliła na określenie słabych i mocnych stron tych wybranych wsi. Poniżej końcowy syntetyzujący opis wartości/potencjału miejscowości uszeregowanych alfabetycznie.

Długołęka

Długołęka to wieś zlokalizowana w południowo-środkowej części gminy Kobylin, oparta na układzie komunikacyjnym o nawierzchni utwardzonej i drogach pobocznych gruntowych. Układ dróg tworzy kwartały zabudowy mieszkaniowo-gospodarczej. Zabudowania typowo wiejskie, jednolite, brak dysonansów. Zieleń uzupełnia budynki, brak większego skupiska zieleni urządzonej. Z uwagi na licznie występujące pojedyncze zadrzewienia wieś uznawana jest za „zieloną". Obszar wsi jest podzielony na dwie strefy: mieszkaniową i turystyczno-rekreacyjną. Pierwsza, obszarowo większa, utworzona z gospodarstw o rozmieszczeniu budynków typowych dla wielkopolskiej wsi, z podwórkiem wewnętrznym i zabudowaniami wokół wewnętrznego dziedzińca. Zabudowania wsi Długołęka dość zwarte, formują się wzdłuż drogi, która pozbawiona jest utwardzonych ciągów pieszych, uwagę zwraca liczny drzewostan lip. Miejscowość wyposażona jest w sieć wodociągową, sieć gazociągową oraz w światłowód. Działki podłączone są również do sieci kanalizacji sanitarnej wybudowanej w ramach pozyskanego przez gminę dofinansowania z PROW na lata 2014-2020. Miejscowość w chwili obecnej pozbawiona jest budynku świetlicy wiejskiej. Na potrzeby sołeckie wykorzystywany jest budynek gospodarczy pozbawiony węzła sanitarnego i odpowiedniego zaplecza. Obiekt ten posadowiony jest na terenie, który pełni rolę rekreacyjną. Zamontowane są

Ryc. 34. Długołęka. Widok na dawną świetlicę wiejską

Ryc. 35. Długołęka. Ortofotomapa
https://www.google.com/maps/place/Kobylin/@51.6925134,17.2153943,1035m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x47056a84307b059b:0x1d76af5b15810517!8m2!3d51.7388955!4d17.249221!5m1!1e4 (ściągnięto 15.10.2020)

tam podstawowe urządzenia placu zabaw. Wielkość, kształt i dotychczasowy sposób użytkowania umożliwia wykorzystanie go na cele społeczne. Mieszkańcy wskazują na konieczność wybudowania nowej świetlicy wiejskiej, bądź też przebudowanie istniejącego obiektu, tak aby spełniał techniczno-społeczne warunki.

Elementem wyróżniającym sołectwo jest teren zbiornika wodnego „Długołęka". Staw, zlokalizowany na skraju miejscowości został zagospodarowany wraz z terenem przylegającym na miejsce rekreacji i wypoczynku. Wybudowano ciąg spacerowy z nowoczesnym oświetleniem ledowym zasilanym panelami solarnymi i energię wiatrową. Bezpośrednio przy zbiorniku zamontowano również ławki oraz wybudowano budynek wraz z zadaszoną wiatą. Teren dzierżawiony jest przez PZW. Miejsce to stanowi atrakcję turystyczną. Na obszarze wsi zlokalizowane są również tereny komunalne niezagospodarowane – stanowiące alternatywę stworzenia miejsc rekreacji. Na uwagę zasługują obiekty religijne świadczące o tożsamości wsi (krzyż przydrożny oraz kapliczka posadowiona pomiędzy 4 kasztanowcami). W miejscu tym odbywają się nabożeństwa majowe i obrzęd poświęcenia potraw. Na terenie wsi znajduje się również cmentarz ewengelicki, który wymaga uporządkowania.

Fijałów

Fijałów to wieś położona w pobliżu Wyganowa. Stanowi niewielką miejscowość z bardzo rozproszoną zabudową, gospodarstwa oddalone od siebie, przedzielane polami. Centrum wsi tworzy rozwidlenie drogi przy którym zlokalizowano sale wiejską wraz z rozległym placem mieszczącym w tej chwili plac zabaw, boisko, drewniany budynek spełniający funkcję sali z zadaszeniem w ktorej odbywają się spotkania wiejskie, warsztaty, lokalne imprezy. To rozwidlenie dróg i lokalizacja sali oraz cmentarza sprawia, że teren ten traktowany jest jak obszar hierarchicznie ważny.

Działki gospodarcze są dość duże, z budynkiem umiejscowionym z frontu działki, najczęściej kalenicowo względem drogi, a budynki gospodarcze usytuowane w taki sposób, iż tworzą wyodrębnione podwórko gospodarcze (ze stodołą, budynkami techniczno-gospodarczymi). Wiele historycznych

Ryc. 36. Fijałów. Widok na wieś w kierunku północnym

Ryc. 37. Fijałów. Ortofotomapa

https://www.google.com/maps/place/Kobylin/@51.6925134,17.2153943,1035m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x47056a84307b059b:0x1d76af5b15810517!8m2!3d51.7388955!4d17.249221!5m1!1e4 (ściągnięto 15.10.2020)

budynków mieszkalnych zostało wyremontowanych, a niektóre odbudowano, natomiast obiekty gospodarcze i inwentarskie są użytkowane niezmiennie. Nowopowstała zabudowa także tworzy układy zgodne z kształtem zagrody dawnej, za każdym razem formując się w zamkniętą i ograniczoną budynkami przestrzeń ze strefą komunikacyjną i niewielkim przedogródkiem przy wejściu na działkę. Działki sąsiadują bezpośrednio z polami, bez drogi zagumiennej. Zieleni we wsi jest niewiele. Tworzą ją pojedyncze i nieliczne zadrzewienia wzdłuż dróg I cieków wodnych. Brak lasów, zbiorników wodnych I zieleni urządzonej.

Miejscowość nie posiada strefy usługowej. Układ i rozproszenie jednostek zagrodowych nie zachęca do penetracji wsi. Wieś nie posiada walorów turystycznych, stanowi wyodrębnioną przestrzeń nietypowo usytuowanych zagród, bowiem na terenie gminy nie ma podobnej w układzie struktury osadniczej.

Górka

Wieś składa się z dwóch części różniących się między sobą funkcjonalną strukturą. Jedna ciągnie się wzdłuż głównej drogi przebiegającej przez miejscowość, przy której zlokalizowany jest plac zabaw i staw natomiast druga część stanowi odchodzące od głównej drogi dróżki/uliczki prowadzące do budynków odsuniętych od głównej osi wsi. Teren wokół stawu stanowi przestrzeń publiczną, jest obszerny porośnięty trawą. Staw oddzielony jest płotem od placu zabaw i przestrzeni niezagospodarowanej. Kolorystyka budynków tej wsi jest zróżnicowana. Kolorystyka elewacji i dachów mimo, że jest neutralna i niekrzykliwa, nie jest spójna. Stworzony jest mylny obraz wsi przez niezbyt czytelne oznakowanie, dróżki prowadzące m.in. pod budynek świetlicy wiejskiej wyglądają jakby były dojazdem do prywatnych miejscowości, a jest to część wspólna wsi.

Centrum wsi (obszar hierarchicznie ważny społecznie) tworzony jest przez zbiornik wodny (staw) oraz plac zabaw dla dzieci, przy którym znajduje się tablica informacyjna dla mieszkańców sołectwa oraz skrzynki na listy. We wsi Górka nie zidentyfikowano strefy usługowej. Obszar centralny jest zadbany, powierzchnia zadarniona jest równomiernie przycięta. Brzeg zbiornika wodnego także jest wyczyszczony, nie występuje trzcina ani pałka wodna. W centralnej części brakuje jednak zieleni wysokiej dającej cień

Ryc. 38. Górka. Widok od strony południowo-zachodniej na teren rekreacyjny. Centrum wsi. W tle zwarta zabudowa tworząca zwartą pierzeję

Ryc. 39. Górka. Ortofotomapa

https://www.google.com/maps/place/Kobylin/@51.6925134,17.2153943,1035m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x47056a84307b059b:0x1d76af5b15810517!8m2!3d51.7388955!4d17.249221!5m1!1e4 (ściągnięto 15.10.2020)

w słoneczne dni przy placu zabaw. Skrzynki na listy są odrapane. Znajdujący się po tej samej stronie ulicy przystanek autobusowy jest w kontrastowych barwach, wyróżniający się na tle pozostałej zabudowy. Ponadto pojedyncze obiekty zieleni wysokiej zlokalizowanej przy przystanku autobusowym jest obumarła i stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.

Układ zabudowy i jej intensywność ma wpływ na czytelność wnętrz wjazdowych. Główna droga przebiegająca przez środek wsi pomaga w orientacji i kompozycyjnie porządkuje resztę elementów zagospodarowania. W północno zachodniej części wsi występują drogi dojazdowe do poszczególnych posesji, estetyczne miedzy ogrodami i sadami. Mało reklam, jednak obecność zróżnicowanych form zieleni rodzimej daje wyraz uporządkowania, czystości, dbałości mieszkańców o stan przestrzeni prywatnych i wspólnych (publicznych). Część zabudowań odsunięta od głównej osi pasem zieleni i centralną częścią wsi, Część zabudowań zbliżona do jezdni oddzielona jest chodnikiem. Nowo powstałe zabudowania nie zawsze wkomponowywane w istniejącą tkankę odbiegają od starszej zabudowy. Pielęgnacji wymaga zieleń przy ciągu pieszym biegnącym wzdłuż głównej drogi we wsi. Elementem dysharmonizującym jest ogrodzenie przestrzeni centralnej.

Pozytywną cechą wjazdowych ciągów komunikacyjnych wsi jest występowanie elementów zagospodarowania pasujących skalą, formą czy wysokością do pozostałych elementów krajobrazu wsi. Wjazdowe ciągi komunikacyjne nie posiadają alei drzew. Wjazd od strony zachodniej odznacza się zwartym zadrzewieniem, który zaburza suchy drzewostan oraz uszkodzone oznakowanie miejscowości.

Walorem jest tu także układ ruralistyczny miejscowości. Wieś kształtna, widoczny układ wielodrożny w połączeniu z łańcuchowym, ma nadal czytelny układ z oryginalnymi zabudowaniami. Widoczna wytyczona główna oś komunikacyjna wsi z częścią centralną nawsia, wzdłuż której zlokalizowano zwartą zabudowę zagrodową uzupełniającą kwartały. Trzon urbanistyczny tworzy zabudowa skupiona wzdłuż głównej drogi, pierzeja ze szczytowym układem budynków, czasem formując się w bloki zabudowy tworzące wnętrza ruralistyczne. Cała ulica wsi tworzy jedno wyróżniające się i bardzo czytelne wnętrze, bowiem ściany budynków są pełne, skala ulicy odpo-

wiednia i daje pozytywne odczucie zamkniętej, ograniczonej przestrzeni. Rozwój wsi następuje głównie w kierunku zachodnim oraz w południowo-wschodnim i wschodnim. W okresie rozwoju wsi nastąpiły niewielkie przekształcenia – widoczne są zmiany w układzie dróg oraz brak jeziora w północnej części.

Budynki mieszkalne w Górce są usytuowane względem drogi szczytowo, a reszta zabudowań gospodarczych znajduje w głębi działki. W obrębie wsi zachowało się jeszcze wiele posesji gdzie układ historyczny jest widoczny. Większość budynków mieszkalnych to solidne domy murowane z cegły na podmurówkach z kamienia polnego, podpiwniczone, jednotraktowe, przeważnie czteropokojowe z centralnie ulokowaną kuchnią. Układ istniejącej zabudowy historycznej uporządkowany i jednolity w formie i proporcjach. Dysonans tworzą nowo powstałe budynki, których elewacja znacząco różni się od tych starszych.

Otoczenie budynków we wsi jest w większości uporządkowane. Na części posesji przed budynkami znajdują się powierzchnie zagospodarowane zielenią, we fragmencie są to gatunki rodzime owocowe; częściowo są to typowo gatunki ozdobne. Przy zabudowaniach znajduje się ogrodzenie prawdopodobnie powstałe w latach 70. i 80. z prefabrykatów, które jest dobrze utrzymane, jest elementem wspólnym wsi. Zieleń we wsi nie ma określonej i zrównoważonej formy. Pojedyncze drzewa przenikają się z krzewami. Ze wsi widok rozpościera się na pobliskie pola, które zatrzymują się na linii pojedynczych drzew lub na granicy lasu, który znajduje się w północno-zachodniej części wsi. Pola odchodzące od posesji zlokalizowane w zewnętrznych strefach miejscowości są jednolite w treści, bowiem gospodarze mają tu duże areały ziemi. Lekko pofałdowane, prawie płaskie, użytkowane. Występują nieliczne elementy zieleni śródpolnej. Zewnętrzny krajobraz widoczny jest wyłącznie poprzez wglądy pomiędzy zabudową. Pojawia się widok na otwartą i szeroką perspektywę przy zachodnim wyjeździe ze wsi.

Kuklinów

Kuklinów to wieś położona we wschodniej części gminy Kobylin, przy drodze krajowej nr 36. Zachowany tu został tradycyjny układ ruralistyczny w postaci okolnicy z zapłociem, głównie we wschodniej części miejscowości, w której wyznaczono obszary zabudowy mieszkaniowej z historycznie dobrze zachowaną zagrodową. Cechuje się ona wysoką wartością historyczną, gdyż widoczne zostały niektóre domy

Ryc. 40. Kuklinów. Strefa wejściowa do historycznej części wsi

Ryc. 41. Kuklinów. Ortofotomapa

https://www.google.com/maps/place/Kobylin/@51.6925134,17.2153943,1035m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x47056a84307b059b:0x1d76af5b15810517!8m2!3d51.7388955!4d17.249221!5m1!1e4 (ściągnięto 15.10.2020)

o konstrukcji ryglowej, wypełnione gliną. Budynki gospodarcze wzdłuż drogi powiatowej nr 5135 znajdują się w zamkniętych podwórkach, na krańcach parceli. Zachowane budynki w układzie szczytowym, wzmocnione zielenią tworzą wnętrze ruralistyczne o wysokiej jakości. Proporcje wnętrza historycznej części miejscowości, czyli stosunek podłogi do jego ścian (szerokości ulic do wysokości budynków) są bardzo właściwe, zachowane w skali człowieka, wywalające pozytywne odczucia użytkowników przestrzeni. Zabudowa początkowo rozwijała się w układzie zachód-wschód na południe od granicy równiny zalewowej porośniętej łąkami i pastwiskami. Małe gospodarstwa obsługują najczęściej małe areały. Wzdłuż niektórych głównych ciągów komunikacyjnych oraz lokalnych dróg nasadzono zieleń przydrożną. Do centrum wsi od strony ulicy Starogrodzkiej prowadziła w przeszłości aleja drzew. Obecnie stary drzewostan zachował się tylko po jednej stronie drogi. Na rozwidleniu dróg głównych postawiono krzyże przydrożne religijne. W obrębie gruntów ornych, szczególnie wzdłuż cieków (np. Orla) rozciągają się zadrzewienia śródpolne, w tym przyrzeczne. Wzdłuż dróg lokalnych występują także pojedyncze drzewa, m.in. wierzba.

Obecnie zwartą strefę mieszkaniową jednorodzinną wyodrębniono na południe od drogi krajowej nr 36, która może stać się sypialnią wschodnią dla miasta Kobylin. Zmian organizacyjnych wymaga przestrzeń publiczna przy sklepie spożywczym „Bochna Eugeniusz", przy południowej strefie wjazdowej do centrum miejscowości. W zachodniej części miejscowości, przy tej drodze powstały tereny produkcyjne należące do rolniczej spółdzielni, a obok nich powstała zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Warto dodać, że ze skrzyżowania w centrum wsi drogi krajowej i powiatowej 4097P prowadzi ciąg pieszy w kierunku budynku OSP Kuklinów, którego przestrzeń została bardzo dobrze zagospodarowana. Na krańcu miejscowości znajduje się Szkoła Podstawowa, a teren wokół niej spełnia potrzeby dzieci i młodzieży. W południowej części miejscowości rozciągają się lasy liściaste i iglaste, będące w zarządzaniu leśnictwa Kuklinów. Przez ten obszar przebiega dwutorowa linia kolejowa, przecinając wspomniany pas zieleni wysokiej. Niewielkie kompleksy leśne wy-

stępują w północnej części miejscowości, np. park krajobrazowy „Widol" wpisany do rejestru zabytków. Przez ten obszar przepływa rzeka Orla, prawy dopływ Baryczy. Koryto cieku na tym odcinku jest mocno zarośnięte roślinnością, a stan czystości wody rzecznej jest zły. Wzdłuż drogi krajowej nr 36 przebiega międzynarodowy szlak turystyczny pod nazwą Piastowska Droga Romańska.

Przestrzeń publiczna wsi znajduje się w pobliżu OSP Kuklinów i sposób jej zagospodarowania pozwala na aktywny wypoczynek miejscowej ludności i spotkania towarzyskie. Nieruchomość znajduje się w centralnej części miejscowości, na skrzyżowaniu przy drodze krajowej nr 36 i drodze powiatowej 4097P. Jest ona bardzo dobrze uporządkowana, czysta, pozbawiona nieczystości. Od strony wschodniej pomiędzy zabudową a chodnikiem nasadzono sztuczną trawę. Na końcu działki znajduje się także pas wysokiej zieleni. Na terenie posesji zamontowano ławki. Obok tego gruntu znajduje się boisko sportowe, które wymaga modernizacji z uwagi na zły stan murawy. Bardzo dobrym przykładem zagospodarowania przestrzeni publicznej jest także teren wyposażony w dwa boiska sportowe przy Szkole Podstawowej w Kuklinowie.

Walorem wsi jest kształtowanie zdolności retencyjnej zlewni przy pomocy różnorodnej zieleni zwartej lub pojedynczych drzew. W centralnej części miejscowości lub strefach wjazdowych do centrum wsi występuje częściowo zachowany starodrzew. W kształtowaniu tradycyjnego krajobrazu polskiej wsi pełnią takie struktury jak zadrzewienia śródpolne w obrębie gruntów ornych lub zadrzewienia wzdłuż koryt cieków. W ostatnich latach obserwuje się zanik tradycyjnych form zieleni czy też śródpolnych zbiorników wodnych lub wysychanie rowów melioracyjnych wzdłuż głównych dróg powiatowych. W miejscowość zaobserwowano także niewielki udział zieleni przydrożnej oddzielającej zabudowę mieszkaniową jednorodzinną od chodnika w strefie historycznej zabudowy zagrodowej we wschodniej części sołectwa wzdłuż drogi lokalnej gminnej. Niekiedy ozdobna roślinność pojawia się na ścianach budynków gospodarczych. Z drogi powiatowej 4097P pojawia się widok na szeroką i otwartą perspektywę krajobrazu wzdłuż granicy równiny zalewowej rzeki Orla. Krajobraz zewnętrzny jest tutaj widoczny pomiędzy zabudową zagrodową a korytem tego cieku. Kulinowskie pola zajmują niewielką powierzchnię. Teren jest lekko pofałdowany, prawie płaski, granice gruntów ornych mają raczej charakter ciągły, bez przeszkód w postaci zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, dla której wyznaczono zwartą sferę wzdłuż głównych osi komunikacyjnych w pobliżu centrum.

W Kulinowie występuje różnorodność ogrodzeń. Większość w strefie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej czy historycznej zabudowy zagrodowej jest wykonana z betonowych półfabryków lub murowana, niekiedy z siatki ogrodzeniowej. Czasem brama wjazdowa odbiega kolorystycznie i materiałowo od pozostałej części ogrodzenia. Ogrodzenia poprowadzone są zazwyczaj wzdłuż pasa drogowego w tej samej linii. Nasadzenia kwiatów (tzw. przedogródki) pomiędzy ogrodzeniem a chodnikiem są elementem uzupełniającym dane ogrodzenie.

Łagiewniki

Wieś w Polsce położona w północnej części gminy Kobylin. To wielodrożnica, z dobrze zachowanym układem historycznym dróg. Od strony północnej formuje się nowopowstała zabudowa, natomiast centralno-południowa część ukształtowana została przez zabudowę historyczną. Centralna część wsi jest dość zwarta w zabudowie. Aleje drzew na głównej osi komunikacyjnej formują cenne kompozycje zieleni tworząc strukturalną i zwięzłą całość. Szerokości ulic i chodników właściwe. W omawianej przestrzeni znajduje się miejsce centralne które tworzy ulica, na której znajduje się m.in. budynek OSP wraz z placem zabaw, sklep, kościół, biblioteka oraz boisko. To strefa, w której widoczne są dysonanse w przestrzeni. Również liczne bramy i ogrodzenia tworzą mało spójną całość. Od strony zachodniej jak i wschodniej zauważalny jest krajobraz rolniczy, natomiast rozwój wsi formuje się w kierunku północnym jak i południowym. Za dominantę uznano wieże budynku, który jest jednym z najwyższych obiektów wsi oraz pomnik znajdujący się przy budynku OSP, który jest hierarchicznie ważny. Od strony północno-wschodniej znajduje się obszar cenny przyrodniczo, który stanowi park otaczający zabytkowy dworek.

Wieś składa się z dwóch części różniących się między sobą funkcjonalną strukturą. Centrum wsi obfituje zabudową historyczną, natomiast na obrzeżach wzdłuż głównej drogi współczesną. Większość struktury tworzy zabudowa zagrodowa o dość jednolitej kolorystyce, natomiast wnętrza ruralistyczne centralnej części zbudowane są z: kaplicy, odcinka głównej ulicy wsi, boiska, biblioteki oraz sklepu znajdującego się w pobliżu kościoła. Centrum jest jednolite pod kątem funkcjonalnym, ma wartości historyczne i kompozycyjne, Niestety budynek przy sklepie jak i sama usługa nie jest spójna architektonicznie z resztą otoczenia.

Ryc. 42. Łagiewniki. Strefa wjazdowa do wsi. Liczne pola kukurydzy o tej porze roku stają się wizytówką rolnictwa na terenie gminy

Obiektami historycznie znaczącymi jest zabytkowy dwór z pierwszej połowy XIX wieku klasycystyczny, z dobudowaną w dwudziestoleciu międzywojennym piętrowym skrzydłem o formach pałacowych w stylu neobarokowym. Sąsiadujący park założony w pierwszej połowie XIX wieku o powierzchni 8,1 hektara ukrywa wiekowe dęby o cechach pomnikowości. Historyczna zabudowa i materiał budowlany jest cennym walorem wsi. Sposób usytuowania zagrody nie odbiega zbytnio od sytuowania zagrody w XVIII-XIX wieku. Budynek mieszkalny był często usytuowany względem drogi szczytowo, w głębi działki sytuowano stodołę. Zabudowania gospodarcze i stodoły tworzą obecnie zwarte malownicze pierzeje wzdłuż ulicy, a te sytuowane po zewnętrznej stronie wrzeciona domykały wieś od tyłu, sąsiadując z polami. We wsi istnieje wiele dobrze zachowanych stodół. Układ istniejącej zabudowy historycznej uporządkowany i jednolity w formie i proporcjach. Otwory okienne i drzwiowe, elementy konstrukcyjne budynków, gzymsy, nadproża, wątek ceglany i kamienny, sposób łączenia materiałów ukazują bogactwo technicznych i funkcjonalnych rozwiązań oraz dbałość o detale i jakość wykonania przez ówczesnych budowniczych. Dysonans tworzą nowo powstałe budynki, których wysokość i kubatura znacząco różnią się od tych dawnych budowli.

We wsi zlokalizowanych jest kilka współczesnych budynków mieszkalnych, odróżniających się od historycznej zabudowy, mocno kontrastują one z sąsiadującymi, zarówno wielkością, formą, kolorystyką elewacji, detalami architektonicznymi. Otoczenie budynków we wsi jest silnie zróżnicowane. Niektóre posesje są uporządkowane, czyste, zadbane a na innych panuje nieporządek. To ujęcie jest istotne z punktu widzenia użytkownika danej przestrzeni, zarówno mieszkańca jak i obserwatora zewnętrznego. Na większości działek widoczna jest spójność między kolorystyką elewacji a kolorystyką płotów i pomiędzy materiałem budowlanym użytym do budowy domów i ogrodzeń. Są jednak przykłady braku tej spójności. Ogrodzenia kontrastują z zabudową tworząc dysonans. Stosowanie w przestrzeni betonowych płotów osłabia jej estetyczną wartość. Proponuje się zastosować pnącza do okrycia i przysłonięcia nieestetycznych betonowych prefabrykatów. We wsi widoczna jest różnorodność ogrodzeń. Występują ogrodzenia z siatki, betonowe, metalowe, żeliwne oraz z cegły. Ich różnorodność niekoniecznie wpasowuje się w otoczenie. Ogrodzenia są najczęściej w złym stanie technicznym. Natomiast występują też ogrodzenia, które komponują się bardzo dobrze w otoczenie. Są to między innymi ceglane lub betonowe mury, które pasują do historycznego charakteru zabudowy.

Przestrzeń publiczna na terenie wsi występuje w postaci placu zabaw czy boiska. Plac zabaw wraz z siłownią na powietrzu zlokalizowany jest za budynkiem OSP. Boisko znajduje się na wprost budynku biblioteki. Plac zabaw jest w bardzo dobrym stanie

Ryc. 43. Łagiewniki. Ortofotomapa

https://www.google.com/maps/place/Kobylin/@51.6925134,17.2153943,1035m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x47056a84307b059b:0x1d76af5b15810517!8m2!3d51.7388955!4d17.249221!5m1!1e4 (ściągnięto 15.10.2020)

natomiast boisko jest w bardzo złym stanie i wymaga zmian funkcjonalnych i estetycznych.

Walorem wsi jest zieleń, duża ilość drzew i krzewów. Drzewa tworzące aleje wyznaczają główne ciągi komunikacyjne. Pola rozciągające się w strefie wjazdowej jak i wyjazdowej otulają wieś. Tworzą jednolity i harmonijny krajobraz. Zieleń nie ma tu określonej i zrównoważonej formy. Pojedyncze drzewa przenikają się z krzewami. Ze wsi widok rozpościera się na pobliskie pola, które zatrzymują się na linii pojedynczych drzew. Brak jest zieleni śródpolnej. Zewnętrzny krajobraz widoczny jest wyłącznie poprzez wglądy pomiędzy zabudową. W wsi niestety znajdują się fragmenty, które skupiają dużą ilość dysonansów. Nieprawidłowości występują w ogólnodostępnych przestrzeniach publicznych oraz przy głównych osiach komunikacyjnych.

Rojew i Lipówiec

Rojew to wieś, zlokalizowana w południowo-wschodniej części gminy Kobylin. Obiekty mieszkaniowe i gospodarcze oraz ich sąsiadujące tereny skomponowane w odpowiedniej ludzkiej skali. Widoczna jest spójność architektoniczna. Brak budynków stanowiących dysonans funkcjonalny lub wizualny. Tereny o funkcjach mieszkaniowych i rolniczych gromadzą się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Wartościowe historycznie zabudowania można znaleźć na obszarach peryferyjnych wsi. Oprócz głównych dróg występują też ścieżki śródpolne oraz cieki wodne.

Układ ruralistyczny wsi pozostał niezmieniony od przeszło stu lat. Główne ciągi komunikacyjne przebiegają tymi samymi szlakami, układ zabudowy

Ryc. 44. Rojew. Widok na wieś w kierunku wschodnim

niezmieniony, przy nieznacznym wzroście ich liczby. Wieś Rojew jest mocno rozczłonkowana. Główna część wsi, mówiąc o ilości zabudowań, to obszar wzdłuż drogi prowadzącej do wsi Dzierżanów. Występuje tam typowa zabudowa zagrodowa, z widocznymi polami za budynkami. Północna nitka drogowa łącznie z zabudowaniami dworca i jego okolicy, wzdłuż której stoi ciąg domostw ma charakter typowo mieszkalny bez funkcji gospodarczej. Droga na zachód, aż do odbicia na południe do Lipówca to pojedyncze zagrody z widoczną funkcją rolniczą. Dalej, droga na zachód prowadzi nieutwardzoną nawierzchnią do Kobylina. Wzdłuż drogi do Lipówca pojawia się tylko jedno gospodarstwo, pozostałe budynki to spełniające funkcje mieszkalne zabudowania. Wieś nie tworzy zamkniętej jednej całości, nie pozwala na odbiór w sposób zamknięty, jednostkowy. Nawet część wschodnia, najmocniej zasiedlona, nie tworzy spójnej całości. Ogólny wizerunek wsi Rojew jest dość chaotyczny. Ta ze zwartą zabudową część wsi cechuje się dużą różnorodnością zabudowy (ze względu na stan techniczny i architekturę). Na niektórych działkach widać przeprowadzone remonty, część budynków została przebudowana, a w innych gospodarstwach ulokowano obok współczesne bryły. Brak jednolitości w zabudowie nie zakłóca poczucia porządku i spokoju tego miejsca. W Rojewie miejscem centralnym i hierarchicznie ważnym jest sala wiejska i sąsiadujący blisko staw, przy którym mieszkańcy chcieliby zorganizować wspólną przestrzeń. To jedyne miejsce własności gminy jest technicznie trudnym do zagospodarowania obszarem, zważywszy na specyfikę (uwarunkowania) wodną i terenową. W Rojewie jest sklep, który posiada mały plac parkingowy oraz trawnik przed wejściem. Wnioskując po rozjeżdżonym poboczu można powiedzieć, że jest to miejsce często odwiedzane przez mieszkańców. Również budynek dworca PKP (wybudowany na początku XX w.), który jest położony poza główną częścią wsi, wydaje się miejscem, gdzie gromadzi się sporo mieszkańców oraz pasażerów kolei. Wjazdowe ciągi komunikacyjne utworzone są przez przydrożną zieleń. Niezależnie od której strony zbliżamy się do wsi, zabudowania nie znajdują się w ciągu wjazdowym. Od strony północnej widok zamknięty jest przez przydrożne drzewa, które z obydwu stron okalają drogę, tworząc pozytywnie odbierany zielo-

ny szpaler. Drogi prowadzące do Rojewa są czytelne od każdej strony. Wjazd do wsi od strony wschodniej jest otwarty, w odbiorze nie przeszkadzają budynki. Rozczłonkowanie wsi sprawia kłopot organizacyjny, bowiem wjeżdżając od strony północnej do miejscowości można pojechać do Lipówca, zamiast do centralnej części Rojewa. We wsi Rojew zabudowa zagrodowa jest dominująca. Domy ustawione są przy ulicy, natomiast z tyłu rozciągają się pola. Widać sporo przekształceń w formie tradycyjnych zagród. W niektórych gospodarstwach ciężko rozróżnić jakie funkcje pełnią obecnie dane budynki. Poza oczywistymi jak stodoła, czasami budynki mieszkalne są już po modernizacjach, co często odróżnia je kolorem i stylem od pozostałych. Zabudowania w jednym gospodarstwie nie są spójne wizualnie. W każdym gospodarstwie znajdziemy różne rozwiązania. Część domostw ma płaskie dachy, inne spadziste, ale po termomodernizacjach, które odcinają się od stonowanych zabudowań gospodarczych. Nowo powstałe budynki nie nawiązują do reszty. Są estetyczne, ale odcinają się znacząco na tle sąsiadów. Rojew jest wsią o uporządkowanym układzie ruralistycznym, ale z nieuporządkowaną strukturą zabudowy. Wieś składa się z kilku niepołączonych ze sobą części na których znajdują się zabudowania o różnych funkcjach. Przeważa zabudowa zagrodowa, która jednak nie tworzy spójnego charakteru ponieważ różnice w formie i treści gospodarstw są widoczne. Otoczenia gospodarstw i same gospodarstwa są w większości w dobrym stanie, zadbane i czyste. Pojedyncze współczesne domy, pełniące tylko funkcję mieszkaniową, pomimo estetycznego i modernistycznego wyglądu, nie tworzą ładu przestrzennego.

Główne szlaki komunikacyjne przebiegające przez wieś to droga powiatowa, bez chodnika, z oświetleniem. Miejscem kultu religijnego jest przydrożny krzyż. Sołectwo jest w 100% zwodociągowane, brak jest kanalizacji czy gazociągu, nie posiada strażnicy OSP. Nie funkcjonują tutaj również organizacje pozarządowe. Dzięki współpracy z Samorządem Gminnym sołectwo prowadzi działania kulturalne skupiające się na mieszkańcach.

Lipówiec to przysiółek, którego tworzą trzy domy wielorodzinne oraz dwa domy współczesne położone w sąsiedztwie, a także jedno gospodarstwo poza tym skupiskiem. Poza tymi zamieszkanymi budynkami we

Ryc. 45. Rojew. Ortofotomapa

https://www.google.com/maps/place/Kobylin/@51.6925134,17.2153943,1035m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x47056a84307b059b:0x1d76af5b15810517!8m2!3d51.7388955!4d17.249221!5m1!1e4 (ściągnięto 15.10.2020)

wsi znajduje się jeszcze opuszczony i zaniedbany zespół dworski.

Lipówiec nie posiada żadnego miejsca z punktem usługowym czy podmiotem gospodarczym. Nie można tam wskazać żadnego punktu centralnego. Być może za takie miejsce może uchodzić kapliczka położona w przy opuszczonym zespole dworskim, gdzie np. ludzie mogą się gromadzić na nabożeństwa. Gdyby zespół dworski wraz z parkiem był w kondycji zachęcającej mieszkańców do spacerów czy przebywania w pobliżu, być może również stałby się miejscem centralnym nie tylko Lipówca, ale również Rojewa. W Lipówcu strefa wjazdowa jest bardzo czytelna i jasna. Wzdłuż drogi stoją trzy zbliżone stylem budynki, w tym jeden odnowiony. Tworzy to pozytywny odbiór wjazdu, nawet pomimo braku spójności wszystkich elementów przestrzeni. Wjazd do Lipówca od strony południowej również z jednej strony osłonięty jest przez przydrożne drzewa. Droga prowadzi w stronę zabudowań, które powoli wyrastają wyłaniając się z zieleni. Omawiana miejscowości jest zespołem zabudowań o jasnych granicach i prostym w odbiorze. Zabudowania współczesne mocno odcinają się negatywnie na tym korzystnym obrazie wsi, podobnie otoczenie np.. brama niepasująca stylem do zabudowań.

W Rojewie i Lipówcu doskonale widoczne jest zróżnicowanie dotyczące stylu w jakim wykonane są ogrodzenia jak i materiałów użytych do ich powstania. Obecne są tu zarówno ogrodzenia powstałe z betonowych półfabrykatów (te zadbane jak i te podupadłe), z siatki ogrodzeniowej, murowane, czy też ich zupełny brak. Ta różnorodność jednak adekwatna jest (w większości przypadków) do sposobu zagospodarowania przestrzeni w danym miejscu. Niestety w niektórych miejscach widoczny jest dysonans pomiędzy stanem i wyglądem budynku, a otaczającym go ogrodzeniem. Nowoczesne płoty przylegające do takich budynków wprowadzają niepotrzebne zakłócenie harmonii otoczenia i psują ogólną ocenę estetyczną wsi. Nieodłącznym elementem uzupełniającym styl ogrodzenia jest zieleń przydrożna pod postacią klombów czy też najzwyklejszej równo przystrzyżonej trawy.

Ryc. 46. Raszewy. Widok na wieś od strony wschodniej. Okazałe dęby szypułkowe zamykają wieś od południa

Ryc. 47. Raszewy. Ortofotomapa

https://www.google.com/maps/place/Kobylin/@51.6925134,17.2153943,1035m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x47056a84307b059b:0x1d76af5b15810517!8m2!3d51.7388955!4d17.249221!5m1!1e4 (ściągnięto 15.10.2020)

Zarówno Lipówiec jak i Rojew charakteryzują się dość zbliżonym krajobrazem, który je otacza. Otwarta przestrzeń zamknięta gdzieś w oddali obecnymi lasami wypełniona jest przez pola uprawne, pojedyncze drzewa czy też bliżej nieokreślone połacie zieleni. Pola są jednolite w treści, bowiem gospodarze mają tu duże areały ziemi. Rzeźba terenu na ogół płaska przełamana gdzieniegdzie małymi pagórkami. Opisane wsie posiadają potencjał, aby przyciągać obserwatora i pozwalać mu zobaczyć wsie z interesującej strony.

Raszewy

Raszewy to niewielka wieś położona na zachód od Smolic, w południowo-zachodniej części gminy Kobylin. Dawniej była wsią folwarczną, powstałą prawdopodobnie w osiemnastym stuleciu, na gruntach należących do majątku smolickiego. Chociaż rolnicza tradycja miejscowości zachowała się do dzisiaj, to liczne nowe zabudowania wpisują się w ten krajobraz. Usytuowanie wsi nieopodal drogi krajowej nr 36, brak uciążliwego przemysłu oraz czyste powietrze czynią ją atrakcyjną jako miejsce zamieszkania. Rodzice nie muszą już obawiać się o bezpieczeństwo swoich pociech dojeżdżających do pobliskiej szkoły podstawowej, gdyż Raszewy połączone są ze Smolicami piękną ścieżką pieszo-rowerową. Miejscowość jest zwodociągowana, zgazyfikowana, a od niedawna mieszkańcy mogą również korzystać z internetu światłowodowego. Gospodarka ściekowa odbywa się do szamb oraz przydomowych oczyszczalni ścieków – brak jest kanalizacji sanitarnej. Najważniejszym punktem sołectwa jest świetlica wiejska, przy której zlokalizowany jest teren rekreacyjno-sportowy z placem zabaw, boiskiem do siatkówki i grillem. Jest to miejsce spotkań mieszkańców oraz imprez realizowanych cyklicznie przez sołtysa i radę sołecką. We wsi rosną trzy okazałe dęby szypułkowe, będące pomnikami przyrody, a stojąca nieopodal nich zabytkowa kapliczka jest czymś zupełnie unikatowym. W centrum wsi znajdują się również zabytkowe budynki: obory, stodoły i rządcówka, należące do dawnych zabudowań folwarcznych oraz dwa domy pracowników folwarku. Ciekawostkę stanowi fakt, iż z Raszew pochodził rzeźbiarz ludowy – Franciszek Nowak – twórca wielu przydrożnych krzyży i figur świętych.

Zabudowania zlokalizowane są wzdłuż dróg – powiatowej i gminnej o nawierzchni asfaltowej. Przeważają budynki jednorodzinne, w części rodzimej

z budynkami gospodarczymi. W trakcie realizacji jest inwestycja związana z budową powiatowej infrastruktury drogowej – wykonywane są ciągi pieszo rowerowe oraz uzbrojenie terenu. Świetlica wiejska składa się wyłącznie z jednego pomieszczenia. Pozbawiona jest części kuchennej i węzła sanitarnego. Obiekt ten posadowiony jest na terenie dzierżawionym, nie stanowiącym własności gminy. Mieszkańcy wskazują na konieczność uregulowania formy własnościowej i rozbudowania świetlicy o kuchnię i sanitariaty. W sołectwie znajdują się również obiekty religijne stanowiące o tożsamości wsi: krzyż przydrożny oraz kaplica, która zarówno jako obiekt jak i jej wyposażenie wewnętrzne wpisane są do rejestru zabytków: jako nieruchomość i obiekty ruchome. W miejscowości występuje starodrzew.

Starygród

Wieś zlokalizowana we wschodniej części gminy Kobylin, współcześnie nie rozbudowuje się. Powstało jedynie kilka nowych domów w centrum wsi. Zabudowa na ogół zwarta z widoczną i dość dobrze zachowaną strukturą zabudowań historycznych (budynków mieszkalnych oraz gospodarczych). Zachowane pierzeje (budynki w układzie kalenicowym). Proporcje wnętrza, czyli stosunek podłogi do jego ścian (szerokości ulic i wysokości budynków) bardzo właściwe, zachowane w skali człowieka, wyzwalające pozytywne odczucia użytkowników przestrzeni. Elementem, który daje formę i sytuuje wieś jest oś komunikacyjna zachód-wschód oraz ciek wodny Orla. Wodny element zagospodarowania wraz z zielenią towarzyszącą tworzy pas ciągu ekologicznego, istotnego dla zachowania wartości środowiskowych i krajobrazowych.

Walorem jest tu układ ruralistyczny wsi. To typowa ulicówka. Zabudowa domów jest zwarta i przebiega wzdłuż jednej głównej ulicy We wsi znajdują się również inne asfaltowe drogi, jednak nie są przy nich usytuowane liczne zabudowania. Kościół umieszczony przy drodze na północ i tam też ulokowana jest zabudowa dworska. Cała ulica wsi tworzy jedno wyróżniające się i bardzo czytelne wnętrze ruralistyczne z domami po oby stronach, ściany budynków mają

Ryc. 48. Starygród. Widok na główną ulicę we wsi. Widoczna uporządkowana pierzeja domów mieszkaniowych, po przeciwległej ulicy budynek gospodarczy wykorzystywany. Widoczne roboty wykończeniowe (nowe płyty chodnika)

Ryc. 49. Starygród. Ortofotomapa
https://www.google.com/maps/place/Kobylin/@51.6925134,17.2153943,1035m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x47056a84307b059b:0x1d76af5b15810517!8m2!3d51.7388955!4d17.249221!5m1!1e4 (ściągnięto 15.10.2020)

przeważnie dwa okna, wejścia do domu nie są widoczne z ulicy. Rozwój wsi następuje głównie w kierunku północnym przy drodze wewnętrznej prowadzącej w kierunku dworku. W ten sposób pierwotny układ ruralistyczny wsi zostaje zachwiany i tworzy się w kierunku wielodrożnicy.

Obecne centrum wsi (obszar hierarchicznie ważny społecznie), którym jest kościół, tworzone jest przez kilka wnętrz ruralistycznych: teren przykościelny wraz obiektem sakralnym oraz fragment ulicy odchodzącej od wspomnianego obszaru w pobliżu kościoła. Centrum to jest jednolite pod kątem funkcjonalnym, ma wartości historyczne, zabytkowe. Niestety, przed samym kościołem przestrzeń jest nieuporządkowana. Parking jest zaniedbany, wymagający prac naprawczych, na przeciw budynków sakralnych betonowe ogrodzenie, które nie jest spójne z otoczeniem. Na skrzyżowaniu ulic znajduje się krzyż przydrożny, który sąsiaduje z kontenerem na używaną odzież. Zieleń znajduje się jedynie przy wspomnianym krzyżu, jest jej stosunkowo niewiele.

Układ zabudowy i jej intensywność ma wpływ na dobrą czytelność wnętrz wjazdowych. Główna droga przebiegająca przez środek wsi pomaga w orientacji i kompozycyjnie porządkuje resztę elementów zagospodarowania. Brak reklam i ujednolicona kolorystyka budynków mieszkalnych i gospodarczych daje pozytywne odczucia wnętrza, należy jednak zadbać o obecność zieleni rodzimej. Nowe nasadzenia jarzębiny nadają wsi charakteru, rekomenduje się kontynuacje takich praktyk w dalszych planach zagospodarowania tworząc w ten sposób charakterystyczny element wyróżniający wieś. Historyczne zabudowania należy odnawiać a nowo powstałe umiejętnie wkomponowywać w istniejącą tkankę. Nieznacznej pielęgnacji wymaga zieleń przy ciągu pieszym biegnącym wzdłuż głównej drogi we wsi. Elementem dysharmonizującym jest betonowe ogrodzenie przestrzeni przy kościele. Dobrą praktyka staje się zakrywanie tego typu elementów bluszczem lub innego typu roślinnością pnącą.

Wjazdowe ciągi komunikacyjne z jednej strony są obsadzone aleją drzew, która zaprasza do wjazdu. Z drugiej strony, wjazd odbywa się bez żadnego wstępu, od razu pojawia się przed oczami obserwatora zabudowa zagrodowa wsi. Zarówno po jednej jak

i drugiej stronie drogi wjazdowej od strony zachodniej widać budynki gospodarcze, które są typowym krajobrazem rolniczym.

W obrębie wsi można zdefiniować głównie wyróżniki materialne (obiekty zabytkowe – zabytkowy kościół, elementy małej architektury, układ pól, charakterystyczny na zapłociu stodoły bluszcz, kształt wsi zgodny z pierwotnym układem lokacyjnym, sposób zabudowy. Wyróżnikiem jest układ i jednolity rytm domów oraz kalenicowy układ budynków wzdłuż ulic. Brakuje zagospodarowania terenu zieleni przed kościołem oraz zadrzewienia terenów wewnątrz wsi, uatrakcyjniając ją po przez wypełnienie przestrzeni. Szczególną formą są również pasy zieleni między posesją a chodnikiem i między chodnikiem a drogą. Pięknie harmonizują całą wieś i kształtują ją, nadając jej pewnego rodzaju liniowość.

Otoczenie budynków we wsi jest dość mocno zróżnicowane. Niektóre domy nie mają w ogóle ogrodzenia, inne mają metalowe siatki, nielicznie można zauważyć również betonowe z prefabrykatów. Jednak przed każdym domem jest bardzo ładnie i estetycznie. Mieszkańcy dbają o to, żeby odbiór otoczenia osób z zewnątrz był pozytywny. Oczywiście można zauważyć w przydomowych ogródkach wiele gatunków roślin, które nie są rodzimymi, co nie jest wskazane. Elementem uzupełniającym ogrodzenia jest zieleń przydrożna w formie klombów i krzewów. Konieczna jest naprawa chodników znajdujących się w złym stanie technicznym oraz ujednolicenie występującej zieleni po przez stworzenie planu zagospodarowania całej ulicy a nie tylko terenu przed posesją pojedynczych jednostek.

Przestrzeń publiczna na terenie wsi występuje w postaci placu pozwalającego na aktywność fizyczną. Duży obszar zieleni jest zlokalizowany w centrum. Teren jest zadbany i widoczną bytnością mieszkańców. Jest na tym terenie wyróżnione boisko do piłki nożnej i siatkówki, jedno mniejsze boisko z betonową nawierzchnią, stół do tenisa stołowego oraz plac zabaw dla dzieci. Brakuje jednak miejsca do integrowania się lokalnych mieszkańców. Można zauważyć, że jest duża potrzeba stworzenia takiej przestrzeni, ponieważ znajduje się na terenie niewielkie palenisko na ognisko. Brakuje również elementów małej architektury takich jak ławki przy placu zabaw w zacienionym miejscu, miejsc do siedzenia (ławek) podczas pilnowania dziecka na placu zabaw. Negatywnym przykładem przestrzeni publicznej jest przystanek autobusowy, który znajduje się na trawie bez żadnego chodnika doprowadzającego do niego. Może być to utrudnienia dla osób z niego korzystających.

Walorem wsi jest zadbana zieleń oraz ulica sprawiająca wrażenia ładu i porządku. Dobrą praktyka jest stosowanie roślinności rodzimej oraz tworzenie spójnej alei poprzez nasadzenia tych samych drzew (często występuje jarzębina) równolegle po drugiej stronie ulicy. Szczególną uwagę należy zwrócić również na porośnięty budynek od strony wschodniej wraz z rosnącymi obok drzewami na posesji i ciągnącą się aleją drzew przy wjeździe do wsi, tworzą harmonijny krajobraz.

Wyganów

Wieś Wyganów pomimo zintensyfikowania zabudowy wokół niemal prostokątnego terenu nie jest wsią zwartą. Ponadto część południowa znacznie różni się od północnej. W północnej części znajdują się główne historyczne zabudowania (m.in. kościół) oraz gospodarstwa domowe z otoczeniem wskazującym na rolny charakter działalności mieszkańców. Pomimo różnego stanu technicznego budynków historycznych (niektóre z nich są zaniedbane) ogólne wrażenie z punktu widzenia barw i architektury jest spójne. Część południowa to miejsce, w którym powstaje najwięcej nowych zabudowań o znacząco odmiennej architekturze. W tej części również spójność palety barw została zachowana, jednak nowo powstałe budynki dużo wyraźniej wybijają się w sylwecie miejscowości oraz są dość mocno zróżnicowane między sobą. W centralnej części znajdują się tereny rekreacyjne (plac zabaw, boisko, tablica ogłoszeń).

Centrum wsi (obszar hierarchicznie ważny społecznie) tworzone jest przez: teren przykościelny, aleję drzew wraz z ławkami oraz budynek OSP w którym mieści się także sala wiejska. Centrum jest rozproszone i nie ma jednoznacznie centralnego miejsca. Obszar przy kościele jest zdecydowanie ważniejszy historycznie oraz posiada dużo wyższe wartości architektoniczne i kulturowe. Jednakże, teren przy OSP stwarza pozytywne miejsce dla spędzania wolnego czasu dla rodzin z dziećmi. Wspomniana aleja z drzewami biegnąca od kościoła stanowi swoistą bramę przejściową z historycznej części, gdzie dominuje sacrum, w tę bardziej przyziemną część, gdzie prym wiedzie profanum.

Układ zabudowy we wsi Wyganów nie tworzy jasnej strefy wejściowej. Z niemal każdej strony zabudowa jest rozproszona. Zabudowę zwartą można jedynie zauważyć wzdłuż drogi od kościoła w stronę budynku Ochotniczej Straży Pożarnej. Większość domostw posiada przy ulicy zadbane i schludne tereny zielone, co bardzo pozytywnie wpływa na obiór miej-

Ryc. 50. Wyganów. Widok na kościół i zabudowania usytuowane wzdłuż drogi i terenu zieleni

scowości. Od strony południowej (przy DK36) zlokalizowane zostały duże ilości nieestetycznych reklam zaburzające krajobraz. Ta strona wsi to również główne miejsce lokalizowania nowych zabudowań, które źle wpisują się w ruralistyczny charakter miejscowości.

Wjazdowe ciągi komunikacyjne od strony zachodniej i wschodniej charakteryzują się pozytywnym, zazielenionym krajobrazem. Elementy zagospodarowania w formie zadrzewień pozytywnie formują wiejski charakter. Jednocześnie przerwy pomiędzy ciągami drzew pozwalają przebić się otwartej przestrzeni pól. Ciąg wjazdowy od strony wschodniej charakteryzuje się złym stanem nawierzchni, co zmniejsza pozytywny odbiór krajobrazu. Wjazd do miejscowości od strony południowej zorganizowany jest przy drodze krajowej numer 36, co tworzy wrażenie przeskalowania i niedopasowania do rozmiaru miejscowości. To również wzdłuż tego wjazdu można zauważyć najmniejszą ilość zadrzewień.

Obiektami historycznie znaczącymi jest kościół rzymskokatolicki pw. Podwyższenia Krzyża Świętego oraz dobrze zachowana zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza. Pierwotnie w miejscu obecnej świątyni wzniesione były dwa kościoły drewniane. Obydwa spłonęły kolejno w XVIII oraz XIX wieku. Obecny kościół został wzniesiony w 1807 roku na planie prostokąta, murowany, otynkowany i nakryty dwuspadowym dachem. Wejście do świątyni prowadzi przez przyległą do wieży wzniesionej na planie kwadratu. Elewacja frontowa wieży posiada trzy ostrołukowe płyciny. W środkowej płycinie zawieszony jest krzyż z figurą ukrzyżowanego Chrystusa. Przy świątyni stoi niska dzwonnica z trzema dzwonami. Otaczające zabudowania są w dobrym stanie technicznym, nie są otynkowane, przez co ukazują detale architektoniczne i konstrukcyjne. Dodatkowo w pobliżu szkółki leśnej znajduje się zespół dworsko-pałacowy.

Głównym wyróżnikiem wsi widzianym niemalże z każdego punktu jest wieża kościelna, będąca najwyższym obiektem. Opuszczony obiekt niefunkcjonującego już młyna stanowi kolejny wyróżnik. Zwraca on uwagę ze względu na swoją solidną bryłę oraz

czerwoną cegłę, z której został wybudowany. Jeden z domów wyróżnia się natomiast swoim wejściem na posesję, która przywodzi na myśl budynek szkoły, bądź innego publicznego miejsca. Wartym zaznaczenia wyróżnikiem jest wszechobecna zieleń. Uwagę zwracają przede wszystkim zadbane, przydrożne trawniki oraz pnącza porastające niektóre z budynków.

Walorem wsi jest historyczna zabudowa i materiał budowlany. Sposób usytuowania zagrody nie odbiegał zbytnio od sytuowania zagrody w XVIII-XIX wieku. W obrębie wsi zachowało się kilka stodół. Niektóre znajdują się w bardzo złym stanie technicznym. Większość budynków mieszkalnych to solidne domy murowane z cegły, podpiwniczone. Część domów należy do nowego mieszkalnictwa, ze współczesnym otynkowaniem i opłotowaniem wraz z bramą wjazdową. Niektóre podwórza (stare) nie są w ogóle ogrodzone. Układ istniejącej zabudowy historycznej jest nieuporządkowany i niejednolity w formie. Dysonans tworzą nowo powstałe budynki, których wysokość, kubatura i elewacja znacząco różnią się od tych z dawnych lat.

We wsi zlokalizowanych jest kilka współczesnych budynków mieszkalnych i gospodarskich z lat 70-80 ubiegłego wieku, bardzo odróżniających się od historycznej zabudowy i mocno kontrastujących z sąsiadującymi, zarówno wielkością, formą, kolorystyką elewacji, jak i detalami architektonicznymi. Pojawiają się

Ryc. 51. Wyganów. Ortofotomapa

https://www.google.com/maps/place/Kobylin/@51.6925134,17.2153943,1035m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x47056a84307b059b:0x1d76af5b15810517!8m2!3d51.7388955!4d17.249221!5m1!1e4 (ściągnięto 15.10.2020)

budynki, które choć zmodernizowane i dostosowane do współczesnych potrzeb mieszkańców, dopasowane są do otaczających form architektonicznych. Także dobudówki lub dodatkowe pomieszczenia gospodarcze pojawiające się na posesjach nie dysharmonizują przestrzeni. Czasami zastosowany materiał budowlany, kąt nachylenia połaci dachu i proporcja budynku jest odmienna od otaczających, jednakże nie burzy to ładu przestrzennego posesji.

Zauważana jest duża różnorodność ogrodzeń. Dominującymi materiałami na obszarze wsi są szary beton oraz siatka ogrodzeniowa. W kilku przypadkach ogrodzenia zastępowane były krzewami oraz innymi nasadzeniami. Widoczne jest także duże zróżnicowanie pod względem form, wysokości czy kolorów zarówno samych ogrodzeń, jak i bram wjazdowych oraz furtek. Odbiera to otoczeniu poczucia spójności. Część z ogrodzeń wymaga także odnowy ze względu na zły stan techniczny. Warto zaznaczyć, iż w centralnej części wsi ogrodzeniom towarzyszy zieleń w postaci drzew, krzewów czy innych nasadzeń.

Przestrzeń publiczna na terenie wsi ogranicza się głównie do terenu wokół budynku OSP i sali wiejskiej Wyganów. Plac zlokalizowany jest w centrum wioski, tuż przy głównym skrzyżowaniu dróg. Przestrzeń ta wyposażona jest w plac zabaw, którego stan techniczny można określić jako bardzo dobry, niewymagający większych zmian. Wokół utwardzonego placu znajdują się ławki. Przed budynkiem natomiast zlokalizowany został parking. Plac ten otoczony jest drzewami, porasta go estetycznie wyglądający trawnik. Zieleń oraz cała przestrzeń wokół budynku OSP sprawia wrażenie estetycznej i zadbanej o właściwym podziale funkcjonalnym. Przestrzeń publiczna to także obiekty małej architektury. Przykład zaniedbanego i zaśmieconego przystanku autobusowego położonego przy drodze krajowej nr 36 wpływa na negatywny odbiór przestrzeni. Taki stan rzeczy wynikać może zarówno z niewłaściwego zachowania jego użytkowników, a także z braku pojemnika na odpady.

Na występującą tu zieleń składają się głównie różnogatunkowe drzewa rozmieszczone pojedynczo na całym obszarze wsi oraz krzewy sadzone najczęściej przy ogrodzeniach posesji, bądź w ich obszarze. Wyróżniającym się elementem zieleni są trawniki, które ze względu na brak chodników porastają pasy pobocza na całym obszarze wsi, oddzielając zabudowania od dróg. Na uwagę zasługuje ich bardzo dobry stan. Występują jednak przypadki zaburzające spójność np. poprzez wprowadzanie nierodzimej roślinności, bądź zastępowaniu trawnika ozdobnym kamieniem. Zieleń nie ma tu określonej i zrównoważonej formy. Pojedyncze drzewa przenikają się z krzewami. Ze wsi widok rozpościera się na pobliskie pola które zatrzymują się na linii pojedynczych drzew. Dzięki dość rozproszonej zabudowie horyzont jest dość dobrze widoczny i sprawia wrażanie otwartości przestrzeni.

Dysonansami w przestrzeni wsi są zniszczone zabudowania historyczne. Choć występują tutaj budynki dobrze zachowane, spora część z nich nie jest w dobrym stanie technicznym. Dla poprawy wyglądu i pozytywnego odbioru przestrzeni konieczna jest odbudowa i rewitalizacja tych budynków w sposób, który będzie spójny z charakterem wsi. Jednym ze sposobów, jakim można w łatwy sposób poprawić wygląd budynków jest poprowadzenie na nich pnączy, tym bardziej, że sposób ten stosowany jest w innych częściach wsi

4.2. Projekty aranżacji wiejskich miejsc integracji społecznej, rekreacji, sportu, wypoczynku i edukacji

Spotkania i rozmowy z mieszkańcami oraz wskazówki, które społeczność udzieliła podczas badań ankietowych wykazała zapotrzebowanie na aranżację przestrzeni pozwalającej na integrację społeczną, rekreację i edukację. W procesie dyskusji i wymiany poglądów na temat wiejskiej przestrzeni publicznej wyróżniono 10 obszarów na terenie gminy Kobylin, które wymagały wsparcia projektowego w zakresie zagospodarowania terenu. W miejscach wskazanych przez mieszkańców wykreowano wnętrza. Sposób rozplanowania elementów składowych uwzględniał artykułowane potrzeby mieszkańców. Obecny stan zagospodarowania wybranych terenów wymagał podziału funkcjonalnego, zabiegów poprawiających bezpieczeństwo, wskazań estetycznych i wizualnych. Wszystkie prezentowane tu projekty są opracowane na mapach zasadniczych uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Krotoszynie i odpowiadają skali rzeczywistej.

Poniższe opracowania uwzględniają wszystkie etapy procesu projektowego i stanowią funkcjonalno-techniczne wskazówki dla mieszkańców i władz gminy dotyczące aranżacji miejsc społecznych. Mogą one stanowić podstawę dalszych działań związanych z faktycznym zagospodarowaniem tych terenów, podstawę w ubieganiu się o środki finansowe na realizacje wskazanych przedsięwzięć. Sposób prezentacji poniższych koncepcji składa się w każdym przypadku z dwóch części – oceny stanu istniejącego i opisu stanu projektowanego. Prezentacji dokonano w układzie alfabetycznym.

Ryc. 52. Długołęka, Gmina Kobylin – obszar wiejski, Obręb DŁUGOŁĘKA, Numer działki 85/2, 85/3

Długołęka – stan istniejący: teren spotkań mieszkańców, który podzielony jest na dwie części. Na prezentowanym zdjęciu w oddali strefa wejściowa, widoczny (po lewej) budynek starej nieużytkowanej sali wiejskiej (zły stan techniczny uniemożliwia użytkowanie). W centralnej części zdjęcia budynek, który ma zostać przeznaczony na potrzeby społeczności wiejskiej. Obszar w części ogrodzony. Znajdują się na nim elementy placu zabaw dla dzieci. Znaczna część jeszcze niezagospodarowana.

Ryc. 53. Długołęka – projekt aranżacji

Długołęka – stan projektowany: strefa wejściowa na teren opracowania, na wizualizacji po lewej istniejący obiekt, który obecnie przeznaczony jest do remontu. Tu odnowiony posiada także przybudówkę – przechodnie zadaszone pomieszczenie, które „poszerza funkcjonalnie pomieszczenia sali wiejskiej" i pozwala na schronienie od słońca i deszczu. W środku istnieje możliwość ulokowania stołów i ław. Po prawej istniejący budynek (stara sala wiejska), który decyzją władz ma zostać wyburzony. Za nim umieszczono wiatę potrzebną mieszkańcom na spotkania i wiejskie imprezy. Obecnie znajduje się tam plac zabaw. W projekcie został on przeniesiony, aby dostęp z sali wiejskiej był lepszy i wgląd rodziców na zabawę pociech był nieograniczony. Przed salą wiejską umieszczono 2 miejsca parkingowe.

Ryc. 54. Długołęka – projekt aranżacji

Długołęka – stan projektowany: W dalszej części działki boisko wielofunkcyjne z siatką zabezpieczającą, ławki i siłownia zewnętrzna. Boisko może zostać wykorzystane jako zaplecze w czasie imprez wiejskich. Istniejące drzewa zostały zachowane, rekomenduje się zasadzenie innych na obrzeżach działki. Teren ogrodzono płotem, jego wysokość i forma nie stwarza dysonansu w przestrzeni wiejskiej i pasuje do otoczenia.

Ryc. 55. Długołęka – projekt aranżacji

Długołęka – stan projektowany: widok z góry. Teren podzielony na dwie strefy: społeczno-integracyjną i rekreacyjno-sportową. Układ obiektów dostosowany do stanu istniejącego elementów zastanych.

Ryc. 56. Fijałów, Gmina Kobylin – obszar wiejski, Obręb FIJAŁÓW, Numer działki 70, 70/1

Fijałów – stan istniejący: widok od strony zachodniej. Przestrzeń wiejska na której znajduje się budynek sali wiejskiej (kremowo-ceglany z kominem), drewniana wiata zadaszona i obudowana w której odbywają się spotkania społeczności wiejskiej, obok plac zabaw, na pierwszym planie zarośnięte boisko.

Ryc. 57. Fijałów – projekt aranżacji

Fijałów – stan projektowany: widok od strony północno-zachodniej, na pierwszym planie boisko, w tle rozbudowany plac zabaw, we wnętrzu między budynkami rozpostarte płachty służące zadaszeniu (zacienieniu, przeciw deszczowe). Pod nimi możliwość ustawienia ław i krzeseł.

Ryc. 58. Fijałów – projekt aranżacji

Fijałów – stan projektowany: widok od strony zachodniej

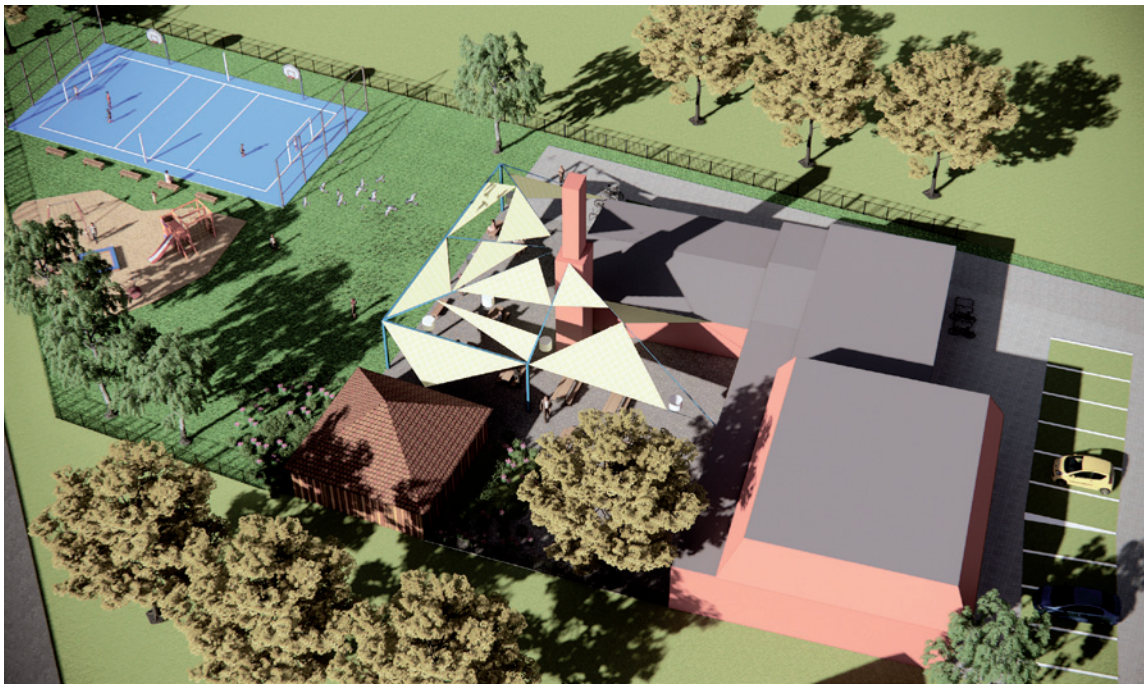

Ryc. 59. Fijałów – projekt aranżacji

Fijałów – stan projektowany: widok z góry, boisko i plac zabaw tworzą strefę rekreacyjno-sportową, Strefa wejściowa do sali wiejskiej, grzybek i pozostały układ ścian tworzy Zakątek Fijałowski, teren utwardzono, stanowi ona przedłużenie przestrzeni sali i grzybka.

Ryc. 60. Górka, Gmina Kobylin – obszar wiejski, Obręb GÓRKA, Numer działki 43

Górka – stan istniejący: teren zlokalizowany w centrum wsi, otoczony drogami, podzielony optycznie na trzy części: 1) niezagospodarowany trawnik, 2) plac zabaw dla dzieci, 3) zbiornik wodny wraz z wąskim terenem wokół stawu. Układ dróg musi pozostać bez zmian. Od południowej strony nieutwardzony i niezorganizowany parking (intuicyjne miejsca parkingowe), obok skrzynki na listy. Teren bez zieleni urządzonej, bez zacienienia. Skala obszaru bardzo dobra, wnętrze przyjazne o pozytywnym odczuciu.

Ryc. 61. Górka – projekt aranżacji

Górka – stan projektowany: widok od strony południowo-zachodniej. Obszar 1) (patrz opis stanu istniejącego) pozostanie niezagospodarowany, na potrzeby imprez wiejskich, jako dodatkowy teren na tymczasowe namioty lub parking. Część centralna pozostaje zostanie rozbudowana. Plac zabaw dla dzieci zostanie przesunięty bliżej południowej granicy i zabezpieczony przed ruchem samochodowym. W pobliżu wiata z ławami i przestrzenią wokół. Umiejscowienie wiaty i placu zabaw nie jest przypadkowe. W czasie spotkań mieszkańców dzieci mogę

korzystać z placu przy pełnej kontroli rodziców. Droga pomiędzy obszarem 1) i placem zabaw musi pozostać gdyż zapewnia dostęp komunikacyjny do posesji znajdujących się w północnej części omawianego terenu.

Ryc. 62. Górka – projekt aranżacji

Górka – stan projektowany: widok od strony południowej. Widoczne przejście do wiaty jest oddzielone płotkiem od strefy wody. Rekomenduje się, aby obiekty małej architektury (ich materiał), były wykonane z naturalnego tworzywa, a ich kolorystyka powinna współgrać z otaczającymi elementami zagospodarowania przestrzennego.

Ryc. 63. Górka – projekt aranżacji

Górka – stan projektowany: widok od strony wschodniej ukazuje relacje placu zabaw z przestrzenią wiaty. Niektóre ściany wiaty mogą być przysłonięte pergolą z roślinnością pnącą, lub mogą mieć tymczasowe zabezpieczenia przez wiatrem czy słońcem.

Ryc. 64. Górka – projekt aranżacji

Górka – stan projektowany: widok z góry. Strefa społeczna integracyjna w centralnej części do której jest bezpieczny dostęp ciągiem pieszym (chodnikiem w południowej części obszaru opracowania). Staw może być wykorzystywany na cele retencyjne, rekreacyjne (wędkowanie) lub sportowe (zawody, imprezy integrujące). Przejście pomiędzy obszarem 1) i 2) zapewnione w różnych fragmentach dla scalenia funkcjonalnego obu miejsc. Droga pomiędzy tymi obszarami jest piesza z możliwością wjazdu samochodów na posesje.

Ryc. 65. Kuklinów, Gmina Kobylin – obszar wiejski, Obręb KUKLINÓW, Numer działki 69, 31

Kuklinów – stan istniejący: widok od strony wschodniej, strefa wejściowa do parku, ścieżka w parku, która obecnie jest bardzo zarośnięta, trakt zachowany, drzewa i krzewy wymagają działań pielęgnacyjnych i ochronnych. Mieszkańcy chcą tu wydzieloną w zieleni ścieżkę spacerową z ławkami i oświetleniem.

Ryc. 66. Kuklinów – projekt aranżacji

Kuklinów – stan projektowany: widok od strony zachodniej w kierunku wschodnim. Zaprojektowano ciąg spacerowo-pieszy z oświetleniem i strefami odpoczynku, których rozmieszczenie warunkowane jest bliskością cieku wodnego. Realizacja projektu wymaga prac porządkowych i pielęgnacyjnych w parku.

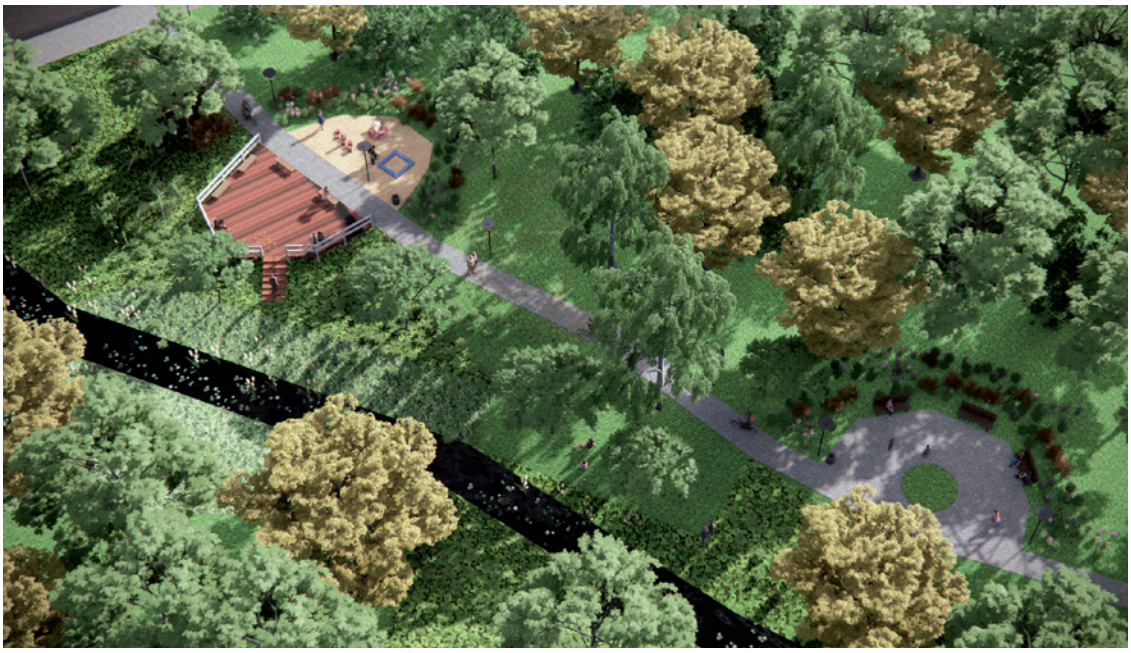

Ryc. 67. Kuklinów – projekt aranżacji

Kuklinów – stan projektowany: widok z lotu ptaka. W górnej części wizualizacji widoczny fragment drogi. Projekt zakłada utworzenie stref zatrzymania dla użytkowników w postaci enklaw. Stanowią je taras, plac zabaw i „wnęka w strukturze zieleni". Oświetlenie, ławki, barierki itp. stanowią wyposażenie tego wnętrza.

Ryc. 68. Łagiewniki, Gmina Kobylin – obszar wiejski, Obręb ŁAGIEWNIKI, Numer działki 126/1, 122, 125

Łagiewniki – stan istniejący: teren zlokalizowany w centrum wsi, ogrodzony, przestrzeń zamknięta pomiędzy budynkiem sali wiejskiej a sceną, od południa wysoki żywopłot oddzielający teren od ulicy. Płyta terenu utwardzona, trawnik i zieleń średnia zadbane, w głębi plac zabaw dla dzieci, od wschodu wejście i wjazd na działkę. Za omawianym terenem znajduje się niezagospodarowana działka ze stawem. Mieszkańcy chcą pozyskać sąsiadującą działkę, poszerzyć istniejącą przestrzeń wiejską i rozbudować obecne funkcje terenu.

Ryc. 69. Łagiewniki – projekt aranżacji

Łagiewniki – stan projektowany: widok od strony północnej. Projekt uwzględnia już poszerzenie obecnego terenu o działkę dodatkową. Na niej ulokowano boisko wielofunkcyjne, ścieżkę pieszą do boiska i wydzieloną strefę wypoczynkową z ławkami, teren w pełni oświetlony. Rekomenduje się oczyszczenie stawu i wykorzystanie go na wodę opadową z obiektów towarzyszących.

Ryc. 70. Łagiewniki – projekt aranżacji

Łagiewniki – stan projektowany: widok od strony południowej. Plac przez sceną pozostaje niezagospodarowany i jest połączony funkcjonalnie z wiatą. Ta z kolei łączy się z placem zabaw. Tak połączone mikroprzestrzenie dają możliwość oglądania imprez kulturalnych z obu stron, jednocześnie będąc otwartą na kolejne – rekreacyjne.

Ryc. 71. Łagiewniki – projekt aranżacji

Łagiewniki – stan projektowany: widok z góry. Widoczny funkcjonalny podział czterostrefowy: część wejściowa (do Sali wiejskiej i na teren wiejski z wydzielonymi miejscami parkingowymi, strefa kulturalna (ze sceną, utwardzoną nawierzchnią i wiatą), strefa trzecia – rekreacyjno-wypoczynkowa (z wiatą, placem zabaw i drewnianym podestem przy stawie, uzupełniona trawnikiem), strefa sportowa (z boiskiem do gry w piłkę nożną koszykówkę i siatkówkę).

Ryc. 72. Raszewy, Gmina Kobylin – obszar wiejski, Obręb RASZEWY, Numer działki 42/2

Raszewy – stan istniejący: widok od strony południowej, wejście na wielofunkcyjny teren rekreacyjny, na którym są zlokalizowane: plac zabaw, boisko sportowe i miejsce na grill. Teren zadbany, czysty i obserwowany przez mieszkańców sąsiadujących z terenem. Żywotniki posadzone wzdłuż płotu to gatunek obcego pochodzenia, dlatego warto je z czasem wymienić na gatunki rodzime. Strefa wejściowa utwardzona (kostka betonowa).

Ryc. 73. Raszewy – projekt aranżacji

Raszewy – stan projektowany: widok od strony południowej, przed strefą wejściową miejsca parkingowe, a przy wejściu stojak na rowery. Na pierwszym planie wiata, będąca miejscem spotkań mieszkańców. Wiata może być przewiewna, mogą być fragmenty ścian przysłonięte pergolą porośniętą bluszczem, lub można je zupełnie przysłonić. Plac zabaw został przesunięty względem obecnego stanu. Obok wiaty strefa rekreacyjno-sportowa a w niej siłownia zewnętrzna. W tle orlik/boisko wielofunkcyjne przeznaczone do grania w piłkę nożną, kosza lub siatkówkę. Strefa boiska zabezpieczona i wyposażona w ławki. Od południowej strony umieszczono pomieszczenie techniczne na sprzęt sportowy lub inny potrzebny w prezentowanym zakresie funkcjonalnym.

Ryc. 74. Raszewy – projekt aranżacji

Raszewy_stan projektowany: widok od strony wschodniej, tu wiata ma przysłonięte zewnętrzne ściany pergolą i bluszczem, dla zachowania indywidualności spotkań.

Ryc. 75. Raszewy – projekt aranżacji

Raszewy – stan projektowany: widok z góry, strefa wejściowa zachowane zgodnie ze starym układem, lokalizacja wiaty, z uwagi na umiejscowienie sali wiejskiej pełni rolę przedłużenia strefy społeczno-integracyjnej. Wiata stoi zgodnie z zachowaniem zasad kompozycji, czyli ściana wiaty jest zlicowana ze ścianą budynku sąsiedniego. Teren ogrodzony w całości.

Ryc. 76. Rojew, Gmina Kobylin – obszar wiejski, Obręb ROJEW, Numer działki 121, 119

Rojew-1 – stan istniejący: widok od strony południowej, staw wykorzystywany przez wędkarzy, który mieszkańcy chcą przeznaczyć na funkcje społeczno-rekreacyjną (miejsce spotkań na łonie natury). Wokół stawu można przejść, aczkolwiek szerokość części utwardzonej (biologicznie czynnej) jest nierównomierna (od 2 do 4 m).

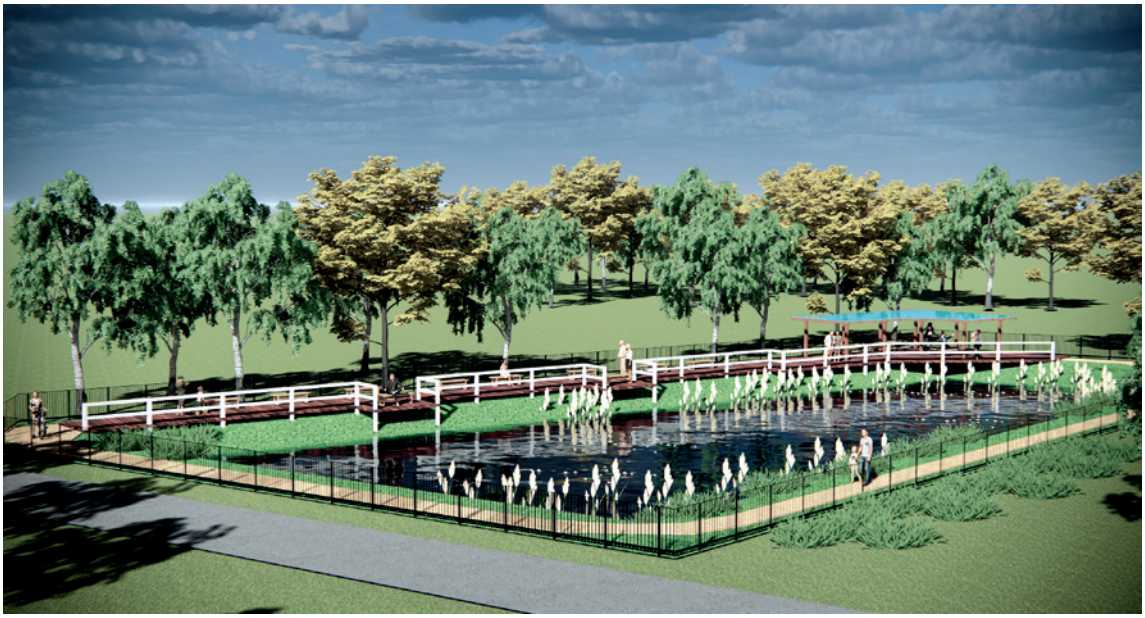

Ryc. 77. Rojew-1 – projekt aranżacji

Rojew-1 – stan projektowany: widok od strony południowo-wschodniej, obecnie teren bardzo zarośnięty, ale oczyszczenie (wykoszenie) brzegów odkryje możliwości posadowienia pomostu z elementami tarasu. Niektóre poszerzenia mogą służyć wędkarzom, natomiast w północno-zachodnim rogu działki zlokalizowano powierzchnię na umożliwiającą przebywanie kilku osób. Można wykorzystać istniejące drzewa dla ochrony przed słońcem. Tu na wizualizacji zasugerowano poliwęglan lub inne bezpieczne tworzywo chroniące przed słońcem i deszczem. Umieszczono tam ławki dla zachowania komfortu użytkowania.

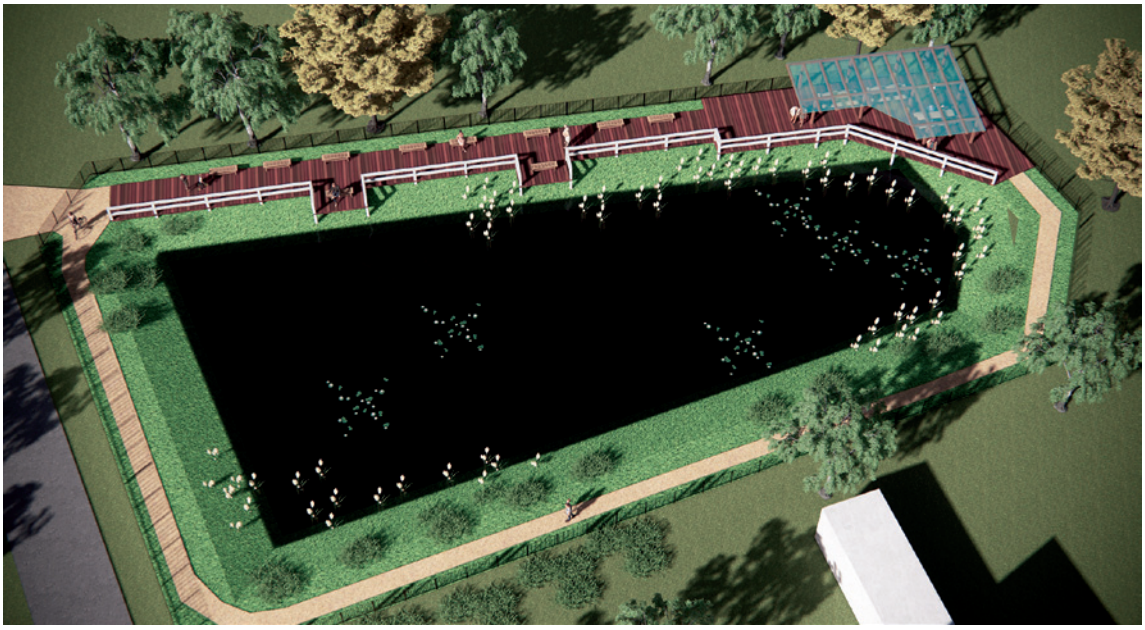

Ryc. 78. Rojew-1 – projekt aranżacji

Rojew-1 – stan projektowany: widok z góry, wejście na teren pozostawiono istniejące, zadbany staw umożliwia eksplorację terenu z każdej strony. Przy południowej granicy wzdłuż ogrodzenia obecnie nie można przejść, jednak wybudowanie ścieżki wydaje się być możliwe, należy poczynić prace wodno-zabezpieczające i rekultywacyjne. Wzdłuż ciągu pieszego posadzono krzewy, należy jednak pamiętać o pielęgnacji zieleni i wody. Rodzaje i formy zieleni nie mogą być przypadkowe, bowiem bliskość wody wpływa na warunki wodno-gruntowe a spadające liście czynią tę przestrzeń bardziej nieuporządkowaną.

Ryc. 79. Rojew, Gmina Kobylin – obszar wiejski, Obręb ROJEW, Numer działki 121, 119

Rojew-2 – stan istniejący: widok na sale wiejską od strony wschodniej, brak strefy wejściowej do budynku, jedyny obszar na którym można umieścić plac zabaw dla dzieci i posadzić lipę.

Ryc. 80. Rojew-2 – projekt aranżacji

Rojew-2 – stan projektowany: widok od strony wschodniej. Przed budynkiem strefa wejściowa zadaszona markizą, teren sugestywnie ogrodzony niskim płotem. Z uwagi na niewielki teren i odległości od pasa drogowego nie zaleca się komponowania placu zabaw dla dzieci. Na wizualizacji ukazano estetyczny i funkcjonalny podział terenu na strefę dla dorosłych i dla dzieci.

Ryc. 81. Rojew-2 – projekt aranżacji

Rojew-2 – stan projektowany: widok z góry. Strefa wejściowa do budynku daje możliwość odpoczynki i chwili relaksu podczas zebrań wiejskich. Sposób rozmieszczenia elementów zagospodarowania placu zabaw uzmysławia proporcje i skalę wnętrza ruralistycznego.

Ryc. 82. Starygród, Gmina Kobylin – obszar wiejski, Obręb STARYGRÓD, Numer działki 3/11

Starygród – stan istniejący: widok od strony południowo-zachodniej. Teren, który obecnie pełni rolę rekreacyjno-sportową, znajduje się tu plac zabaw i niewymiarowe boisko, od południowej granicy posadzone jarzębiny, plac nieogrodzony, brak zieleni wysokiej, pojedyncze drzewo znajduje się przy zachodniej granicy omawianego ternu. Działka od zachodu graniczy z ciekiem wodnym. Obszar znajduje się przy głównej drodze we wsi (droga krajowa) w centralnej strefie mieszkaniowej. Od północy graniczy z terenami otwartymi, od zachodu i południa z zabudową mieszkaniową, od wschodu od dużego gospodarstwa dzieli go droga nieutwardzona.

Ryc. 83. Starygród – projekt aranżacji

Starygród – stan projektowany: widok od strony południowo-zachodniej. Projekt zakłada lokalizację w części zachodniej wiaty wraz z budynkiem zaplecza (z kuchnią, pomieszczeniami gospodarczymi i ew. sanitariaty). Działka jest uzbrojona, wiec doprowadzenie mediów jest możliwe. Z uwagi, że mieszkańcy nie mają zamkniętego pomieszczenia uwzględniono poszerzenie wiaty o element zamknięty. Dostęp zapewniony przez sięgacz wjazdowy, przy którym umieszczono miejsca parkingowe. Wiata połączona z placem zabaw pasem utwardzonej nawierzchni. Tu wykorzystano utwardzoną obecnie nawierzchnię istniejącego boiska. W części wschodniej terenu plac zabaw łączy się z siłownią zewnętrzną schowaną (ukrytą) za pasem zieleni.

Ryc. 84. Starygród – projekt aranżacji

Starygród – stan projektowany: widok od strony południowej. Rekomenduje się ogrodzenie placu zabaw zielenią średnią (żywopłotem o dużej miąższości) z wydzielonymi wejściami. Ze względu na sytuowanie placu względem światła słonecznego zaleca się posadzenie drzew wzdłuż pasa drogowego dla zapewnienia zacienienia i zachowania komfortu termicznego w okresie letnim. Obecnie rosnące tam jarzębiny należy bezwzględnie zachować.

Ryc. 85. Starygród – projekt aranżacji

Starygród – stan projektowany: widok z góry, widoczny podział terenu na trzy strefy: społeczno-integracyjną (z wiatą i utwardzonym placem przeznaczonym na imprezy wiejskie), rekreacyjno-sportową (plac zabaw i siłownia) oraz sportowy (boisko wraz z ławkami umieszczonymi wzdłuż długiego boku pod drzewami). Z uwagi na wielkość terenu celowo podzielono go optycznie na dwa podobszary. Jeśli zaistnieje potrzeba rozbudowy terenu strefy społeczno-integracyjnej można przedłużyć wjazd na działkę (od strony zachodniej) i wykorzystać część boiska na zaplecze dla realizacji większych potrzeb społecznych. W projekcie pełnowymiarowe boisko da komfort zabawy i rozwoju fizycznego młodzieży.

Ryc. 86. Wyganów, Gmina Kobylin – obszar wiejski; Obręb WYGANÓW; Numer działki 41

Wyganów – stan istniejący: widok od strony zachodniej, wejście do budynku Sali wiejskiej od strony parkingu. Na terenie znajduje się sala wiejska i przyległy do niej teren rekreacyjny, dobrze zachowany drzewostan i utrzymana zieleń daje dobry klimat i wpływa na estetykę zagospodarowania. Obecnie część obszaru jest przeznaczona na boisko sportowe a w północno-wschodniej części znajduje się plac zabaw, teren nie jest ogrodzony, na pierwszym planie widoczny trawnik, który jest wykorzystywany podczas imprez wiejskich.

Ryc. 87. Wyganów – projekt aranżacji

Wyganów – stan projektowany: widok od strony zachodniej, strefa wejściowa została uporządkowana, zwiększono liczbę miejsc parkingowych. Teren podzielono na trzy strefy: społeczno-integracyjną, rekreacyjną i sportową. Pierwsza obejmuje przestrzeń pomiędzy salą wiejską a zaprojektowaną wiatą, znajdują się tu ciągi piesze łączące wejście tylko budynku sali wiejskiej, wiatę i wejście/wyjście z obszaru projektowego. Zachowano dotychczasowy układ zieleni urządzonej, wiata umiejscowiona tak, aby także był do niej dostęp od strony parkingu, pozostawiono też część trawnika jako terenu otwartego i niezagospodarowanego, który może być wykorzystywany w czasie festynów lub innych imprez kulturalnych.

Ryc. 88. Wyganów – projekt aranżacji

Wyganów – stan projektowany: widok od strony południowego-wschodu, obszar „z tyłu sali wiejskiej" , tu w cieniu drzew znajduje się plac zabaw w bezpośrednim sąsiedztwie wiaty, plac jest w głębi działki dla bezpieczeństwa podopiecznych. Teren ogrodzony w części żywopłotem a we fragmencie siatką. Boisko jest wielofunkcyjne i umożliwia grę w piłkę nożną, koszykówkę i siatkówkę. Na obrzeżach boiska pomieszczenie techniczne (niewielki budynek na sprzęt sportowy).

Ryc. 87. Wyganów – projekt aranżacji

Wyganów – stan projektowany: widok z góry, na pierwszym planie strefa społeczno-integracyjna z wiatą i przedpolem trawiastym, miejsce do wykorzystania podczas festynów lub innych imprez wiejskich. Kolorystyka obiektów i urządzeń zbliżona dla zachowania ładu i estetyki miejsca.

5. Podsumowanie

Celem realizowanego projektu miała być aktywizacja mieszkańców gminy Kobylin (dzieci, młodzieży i dorosłych ze wszystkich sołectw) poprzez warsztaty, w celu poznania kompetencji, umiejętności i marzeń dzieci oraz młodzieży a także potrzeb społecznych dorosłych mieszkańców. Choć warunki techniczne realizacji zadania musiały się zmienić w stosunku do planowanych, to jednak cele założone w projekcie zostały osiągnięte. Udział mieszkańców w warsztatach mieszkańców gminy i rozmowa z nimi podczas wizji terenowych a także opinie wyrażone w badaniach ankietowych, dały wiedzę na temat sposobu kształtowania miejsc integracji społecznej.

Stworzono 10 koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznych na terenie gminy Kobylin, które pozwoliły na wykreowanie miejsc pracy i zamieszkania społeczności wiejskiej. Stworzenie wspomnianych koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznych da podstawę ubiegania się o środki finansowe na zagospodarowanie przestrzeni wspólnych (publicznych), a ich realizacja przyczyni się do integracji społecznej osób z terenów gminy Kobylin. Niniejsza publikacja nie tylko jest efektem pracy nad projektem, ale powinna stanowić także wykaz dobrych i złych przykładów aranżacji przestrzeni gminy Kobylin. Analiza wartości wybranych wsi umieszczona w jednym z rozdziałów ukazuje stan faktycznego zagospodarowania i warunki zamieszkania kobylińskiej społeczności. Niewątpliwie podczas tej pracy badawczej uzyskano nie tylko wiedzę na temat wiejskich przestrzeni publicznych, ale przede wszystkim wzbogacono o relacje międzyludzkie. Spotkania i rozmowy z mieszkańcami poszczególnych wsi uzmysłowiły codzienne ich potrzeby i ukazały ogrom przeciwności które podejmują w walce o lepszą przestrzeń.

W opracowaniu tym wykorzystano wyniki pracy Mieszkańców wsi gminy Kobylin (Długołęki, Fijałowa, Górki, Kuklinowa, Łagiewnik, Rojewa, Raszew, Starygrodu, Starkówca i Wyganowa), efekty pracy studentów kierunku Zintegrowane Planowanie Rozwoju, Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, którzy w ramach ćwiczeń terenowych przeanalizowali i ocenili wybrane wsie oraz dzięki pomocy osób ze strony Urzędu Miasta Kobylin. Istnieje nadzieja, że praca i zaangażowanie tak wielu ludzi, świadomość społeczna w zakresie możliwych zmian powinna mieć swoje odbicie w działaniach i decyzjach zarówno mieszkańców jak i władz gminnych. Utworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji może bardzo pozytywnie wpłynąć na poprawę jakości życia i zamieszkania obywateli gminy Kobylin.

Bibliografia

Ajdukiewicz K., 1960, *Język i poznanie*, t. 1, PWN, Warszawa.

Barker R.G., 1990, *Recollections of the Midwest Psychological Field Station*, Envirinment and Behavior, 22, 503-513.

Bąkowska-Waldmann E., Kaczmarek T., Mikuła Ł., 2017, *Wykorzystanie geoankiety jako narzędzia konsultacji społecznych w procesie planowania przestrzennego aglomeracji poznańskiej*, ResearchGate, file:///C:/Users/Chieftec/Downloads/1665-1809-1-SM.pdf (dostęp: 26.10.2020)

Brandom, R., 1994,*Making it Explicit. Cambridge*, Mass.: Harvard University Press.

Burge, Tyler, 1979, *Individualism and the Mental*. Midwest Studies in Philosophy, 4: 73-121.

Chilik P., 2008, *Aby na wsi było ładniej*, Fundacja Wspomagania Wsi, Warszawa.

David J.C. MacKay, *Information Theory, Inference, and Learning Algorithms*, Cambridge University Press, 2003.

Davidson D., 1992, *Eseje o prawdzie, języku i umyśle*, PWN, Warszawa.

Davidson, D., 1967, *Truth and Meaning*, „Synthèse", 17, 304-23. Przedruk [w:] Davidson 1984/2001: 17-36. Tłumaczenie polskie: *Prawda i znaczenie*, (tł. J. Gryz), [w:] Davidson 1992: 3-32.

Dukała K., 2012, *CPTED – założenia, strategie, sposoby prezentacji*, [w:] Czapska J. [red.] *Zapobieganie przestępczości przez kształtowanie przestrzeni*, Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

Dummett M., 1991, *The Logical Basis of Metaphysics*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Elements of Information Theory, Thomas M. Cover and Joy A. Thomas, Wiley Series in Telecommunications, 1991.

Farrand P., Hussain F., Hennessy E., 2002, *The efficacy of the mind map study technique*, „Medical Education", 36, s. 426-431.

Fischer C.S., 1976, *The Urban experience*, New York, Harcourt Brace Jovanovich.

Frug G.E., 1999, *City ma king*, Princeton, NJ: Princeton University Press.

Gadommska-Lila K., 2015, *Pokolenie Y wyzwaniem dla zarządzania zasobami ludzkimi*. Zarządzanie zasobami ludzkimi, 1/2015, IPiSS, Warszawa, s. 25-39.

Gadomski A., 2002, *Socio-Cognitive Engineering Paradigms for Business Intelligence Modelling: the TOGA conceptualizatio*, Referat Programowy, Proceedings of the 5th Business Information System International Conference – BIS, Poznań, 2002.

Gadomski A., 2006, *Modelling of Socio-Cognitive Vulnerability of Human Organisations: Toga Meta-Theory Approach*, Proc. of International Workshop on Complex Network and Infrastructure Protection, CNIP 2006, Rzym, Włochy.

Gehl J., 2009, *Życie między budynkami. Użytkowanie przestrzeni publicznych*, przekład: Urbańska M., Wydawnictwo RAM, Kraków.

Glass D.C., Singer J.E., 1972, *Urban stress*, New York, Academic Press.

Głowacki R., Łojek K., Tyburska A., Urban A., 2010, *CPTED jako strategia zapewniania bezpieczeństwa społeczności lokalnej*, Wyd. Archidiecezji Lubelskiej, Lublin

Hysa B., 2016, *Zarządzanie różnorodnością pokoleniową*, Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, seria: Organizacja i Zarządzanie z. 97 Nr kol. 1964, s. 385-398.

Jagodzińska M., 2008, *Psychologia pamięci*, Wydawnictwo Helion, Gliwice.

Jałowiecki B., Łukowski W., 2008, *Szata informacyjna miasta*, Wyd. Academica & Wyd. Naukowe Scholar, Warszawa.

Kamiński Z., Staszewska S., 2012, *Rewitalizacja miejskich przestrzeni społecznych*, [w:] Parysek J.J. [red.], *Kształtowanie przestrzeni miejskiej. Aspekty teoretyczne i praktyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, Kalisz.

Kopertyńska M.W., Kmiotek K., *Budowanie zaangażowania pracowników pokolenia Y*, [w:], (red.): Bełz G., Barabasz A., Prace Naukowe UE we Wrocławiu, nr 358, Management Forum 4, Wydawnictwo Naukowe UE we Wrocławiu, Wrocław 2014, s. 39-48.

Kripke, S., 1980, *Naming and Necessity*. Oxford:Basil Blackwell.

Lavrakas P.J.,1982, *Fear of crime and behavior restriction In Urban and suburban neighborhoods*, Population and Environment, 5, 242-264.

Lenartowicz J.K., 2010, *Słownik psychologii architektury. Podręcznik dla studentów architektury*. Wyd. Politechniki Krakowskiej, wydanie 4 uzupełnione, Kraków.

Lewicka M., 2012, *Psychologia miejsca*, Wydawnictwo naukowe SCHOLAR, Warszawa.

Lisowski A., 2003, *Koncepcje przestrzeni w geografii człowieka*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.

Lisowski A., 2006, *Potrzeby społeczne i ich diagnozowanie*, Warszawa.

Lorens P., Madurowicz M. (red.), 2007, *Percepcja współczesnej przestrzeni publicznej*, Warszawa.

Lorens P., Martyniuk-Pęczek J., 2010, *Problemy kształtowania przestrzeni publicznych*. Wydawnictwo Urbanista, Gdańsk.

Lukerman F., 1964, *Geography as a Formal Intellectual Discipline and the Way in which it Contributes to Human Knowledge*, "Canadian Geographer", No. 8.

Lyons S.T., Schweitzer L., Eddy S.W., 2015, *How have careers changed? An investigation of changing career patterns across four generations*. "Journal of Managerial Psychology", Vol. 30, Iss. 1, p. 8-21. 16.

Marans R.W., Rodgers W., 1975, *Toward an understanding of community satisfaction*, [w:] Hawley A., Rock V. (red.), *Metropolitan America in contemporary perspective*, New York, Halsted Press, s. 229-352.

Mazur-Wierzbicka E., 2015, *Kompetencje pokolenia Y – wybrane aspekty*, Studia i prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, nr 39, t. 3, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 307-320.

Micek M., 2018, *Wiejskie przestrzenie publiczne*, [w:] S. Staszewska, *Przestrzenny rozwój obszarów wiejskich*. Ekspertyzy i Raporty IGSEiGP, t. 3. Poznań, s. 24-27.

Milgram S., 1977, *The individual in a social word*, Reading, MA: Addison-Wesley.

Mirecka M., 1996, *Formy zagospodarowania przestrzeni otwartych w niskiej intensywnej zabudowie mieszkaniowej*, [w:] Chmielewski J.M. [red.], *Niska intensywna zabudowa mieszkaniowa*, Katedra Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej Wydz. Architektury Politechniki Warszawskiej, Warszawa.

Modrzewski B., 2012, *Urban design. Pojęcie i metody*, [w:] Parysek J.J. [red.], *Kształtowanie przestrzeni miejskiej. Aspekty teoretyczne i praktyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, Kalisz.

Mordwa S., 2009: *Czynniki społeczne w gospodarce przestrzennej i planowaniu przestrzennym*, Łódź (wersja elektroniczna z dnia 08.10.2020, http://www.sse.geo.uni.lodz.pl/uploads/full/sse_09.pdf)

Penco C., 2004, "Filosofia del Linguaggio". In *Enciclopedia Garzantina della Filosofia*, ed. Gianni Vattimo, Milian: Garzanti Editori.

Piotrowski K., Ziółkowska B., Wojciechowska J., 2014, *Rozwój nastolatka. Wczesna faza dorastania*, [w:] Brzezińska A. I., (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria I *Rozwój w okresie dzieciństwa i dorastania*, T. 5, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa.

Putnam, H., 1975, T*he Meaning of 'Meaning'. In Language, Mind and Knowledge*. ed. K. Gunderson. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Rosa G., 2013, *Formy komunikacji Polaków na podstawie badań pokoleń y, x i baby boomers*, [w:] *Problemy i przeobrażenia w zachowaniach współczesnych organizacji i konsumentów*, Rosa G. (red.): Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 751, Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu, nr 29, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.

Ruth N., Bolton A., Parasuraman A., *et al.*, 2013, U*nderstanding Generation Y and Their Use of Social Media: a Review and Research Agenda*. "Journal of Service Management", Vol. 24, Iss. 3, , p. 245-267.

Rzechowska E., Garbacz A., Kajda M., Zaborek K.: *Osoby 50+ na rynku pracy: intermentoring jako model budowania dojrzałej współpracy międzypokoleniowej*, [online], [dostęp: 13.10.2020]. Dostępny w Internecie: http://docplayer.pl/15302806-Ewa-rzechowska-anna-garbacz-malgorzata-kajda-katarzyna-zaborek.html

Sadalla E.K., Sheets V., McCreath H., 1990, *The cognition of urban tempo*, Environment and Behavior, 22, 230-254.

Sander van Lingen: *The Impact of Social Computing on Human Resource Management*, Master Thesis, Erasmus University Rotterdam 2012, [online], [dostęp: 30.05.2016]. Dostępny w Internecie: https://sandervanlingen.files.wordpress.com/2012/09/the-impactof-social-computing-on-human-resource-management-erasmus-university-rotterdamsander-van-lingen.pdf.

Sonnenfeld J., 1966, *Variable values in space and landscape, An inquiry into the nature of environmental necessity*, Journal of Social Issues, 22, s. 71-82.

Soszyński D., Gadaj P., Kołodyńska M., Muda K., Szewczyk A., 2012, *Problemy funkcjonowania i kształtowania przestrzeni publicznych na przykładzie wybranych wsi gminy Uścimów na Polesiu Zachodnim*, Lublin.

Stokols D., 1978, *A topology of crowding experiences*, [w:] Baum A., Epstein Y. (red.), *Human response to crowding*, Hillsdale, NJ: Erlbaum, s. 219-255.

Stosik A., Leśniewska A., 2015, *Innowacyjne rozwiązania w zarządzaniu zasobami ludzkimi – perspektywa adaptacji i różnic pokoleniowych*. Studia i prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, nr 39, t. 3, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 183-196.

Tarski A., 1995, *Pisma logiczno-filozoficzne. Tom I- Prawda*. PWN, Warszawa.

Tobiasz-Lis P., Wójcik M., 2014, *Wyobrażenia przestrzenne mieszkańców wsi. Wykorzystanie metody odręcznych szkiców*, 35 Regionalny wymiar przemian polskiej wsi – aspekty społeczne i środowiskowe, Studia Obszarów Wiejskich, s. 29-43.

Tworak Z., 2010, *Współczesne teorie prawdy*, UAM Poznań.

Voltolini A., 2002, *Olismi Irriducibilmente Indipendenti?*, [w:] *Olismo* ed. Massimo Dell'Utri. Macerata: Quodlibet.

Wicker A.W., 1987, *Behavior settings reconsidered, Temporal stages, resources, internal dynamic, context*, [w:] Stokols D., Altman I. (red.), *Handbook of environmental psychology*, t. II, New York, Wiley-Interscience, s. 613-653.

Wicker A.W., McGrath J.E., Amstrong G.E., 1972, *Organization size and behavior setting capacity as determinans of member participation*, Behavioral Science, 17, 499-513.

Wirth I., 1938, *Urbanism as a way of life*, American Journal of Sociology, 44, 1-24.

Wittgenstein, L., 1958, *Philosophical Investigations.* Third edition. trans. G.E.M. Anscombe. New York: MacMillan Publishing Co.

Wojcieszke B., 2019, *Psychologia społeczna*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.

Zimbardo P.G., 1969, *The human choices, Indyviduation, reason and order versus deindividuation, impulse and chaos*, [w:] Arnold W.J., Levine D. (red.) Nebraska Symposium on Motivation, Lincoln: University of Nebraska Press, s. 237-307.

Załącznik nr 1

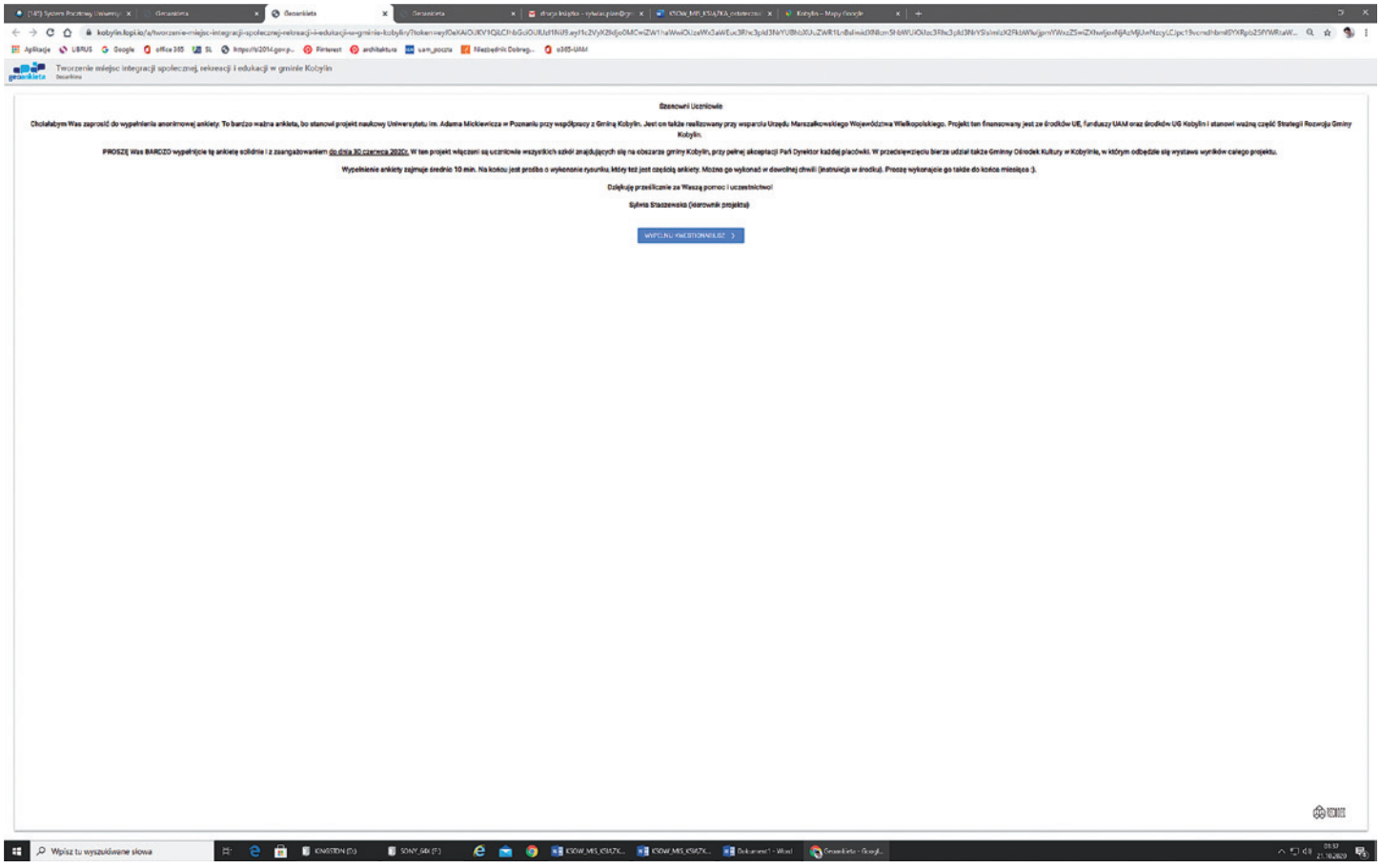

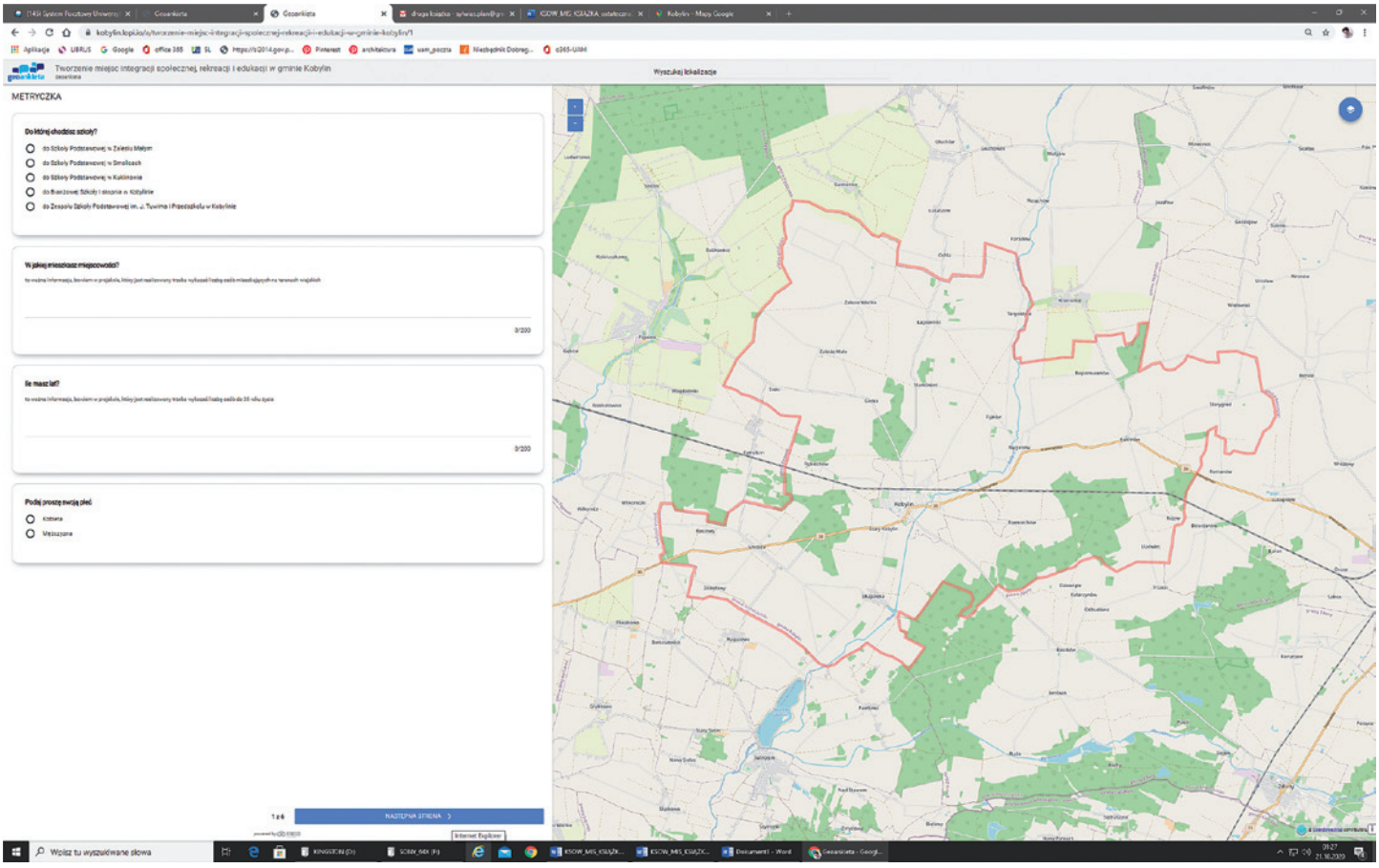
Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin
Wyszukaj lokalizacje
METRYCZKA
Do której chodzisz szkoły?
do Szkoły Podstawowej w Zakrzu Małym
do Szkoły Podstawowej w Smolicach
do Szkoły Podstawowej w Kuklinowie
do Branżowej Szkoły I stopnia w Kobylinie
do Zespołu Szkoły Podstawowej im. J. Tuwima i Przedszkolu w Kobylinie
W jakiej miejscowości?
Ile masz lat?
Podaj proszę swoją płeć
Kobieta
Mężczyzna
1 z 6
NASTĘPNA STRONA

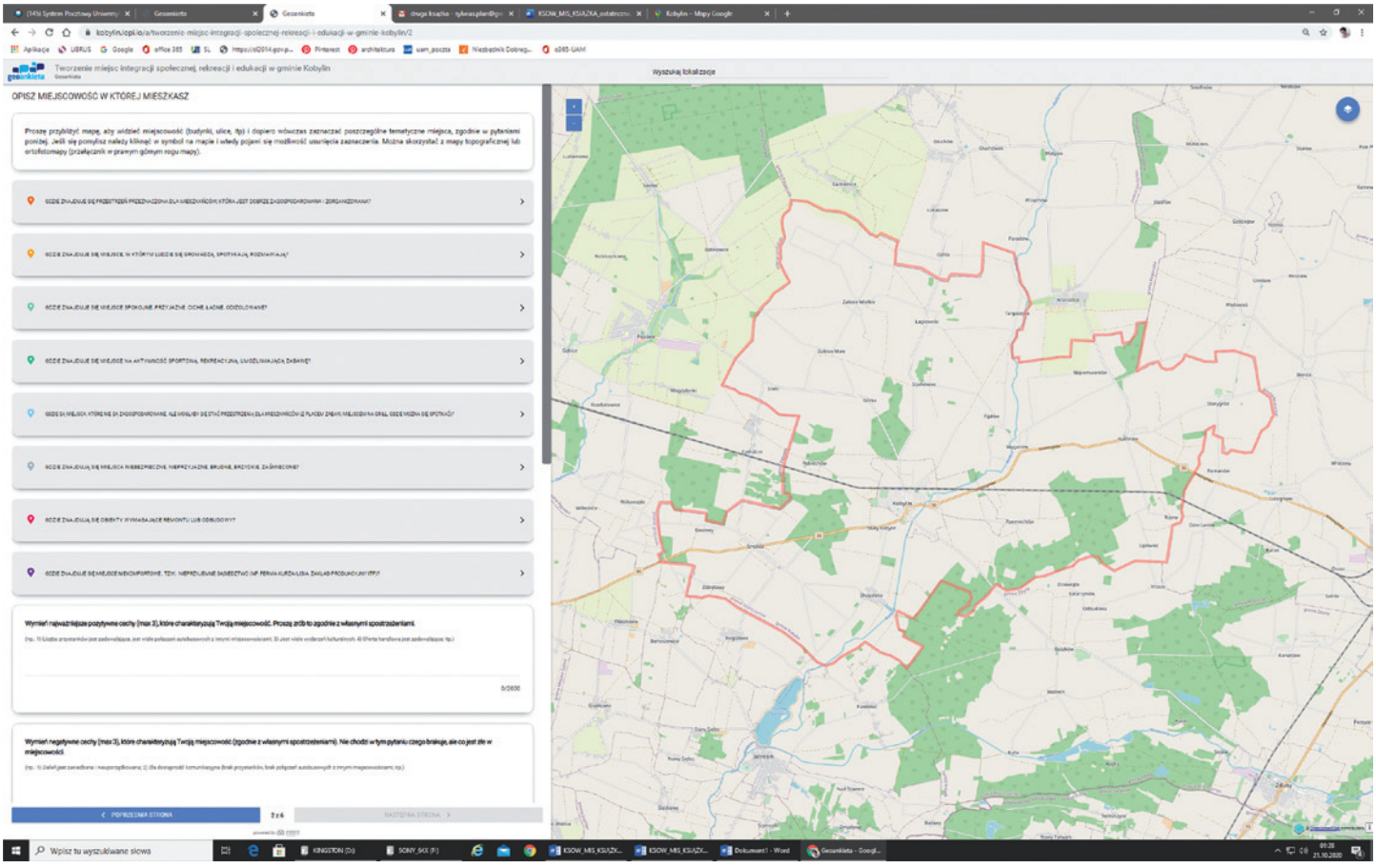
Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin
Wyszukaj lokalizacje
OPISZ MIEJSCOWOŚĆ W KTÓREJ MIESZKASZ
Proszę przybliżyć mapę, aby widzieć miejscowość (budynki, ulice, itp) i dopiero wówczas zaznaczać poszczególne tematyczne miejsca, zgodnie w pytaniami poniżej. Jeśli się pomylisz należy kliknąć w symbol na mapie i wtedy pojawi się możliwość usunięcia zaznaczenia. Można skorzystać z mapy topograficznej lub ortofotomapy (przełącznik w prawym górnym rogu mapy).
Wymień najważniejsze pozytywne cechy (max 3), które charakteryzują Twoją miejscowość. Proszę zrób to zgodnie z własnymi spostrzeżeniami.
Wymień negatywne cechy (max 3), które charakteryzują Twoją miejscowość (zgodnie z własnymi spostrzeżeniami). Nie chodzi w tym pytaniu czego brakuje, ale co jest złe w miejscowości.
POPRZEDNIA STRONA
2 z 6
NASTĘPNA STRONA

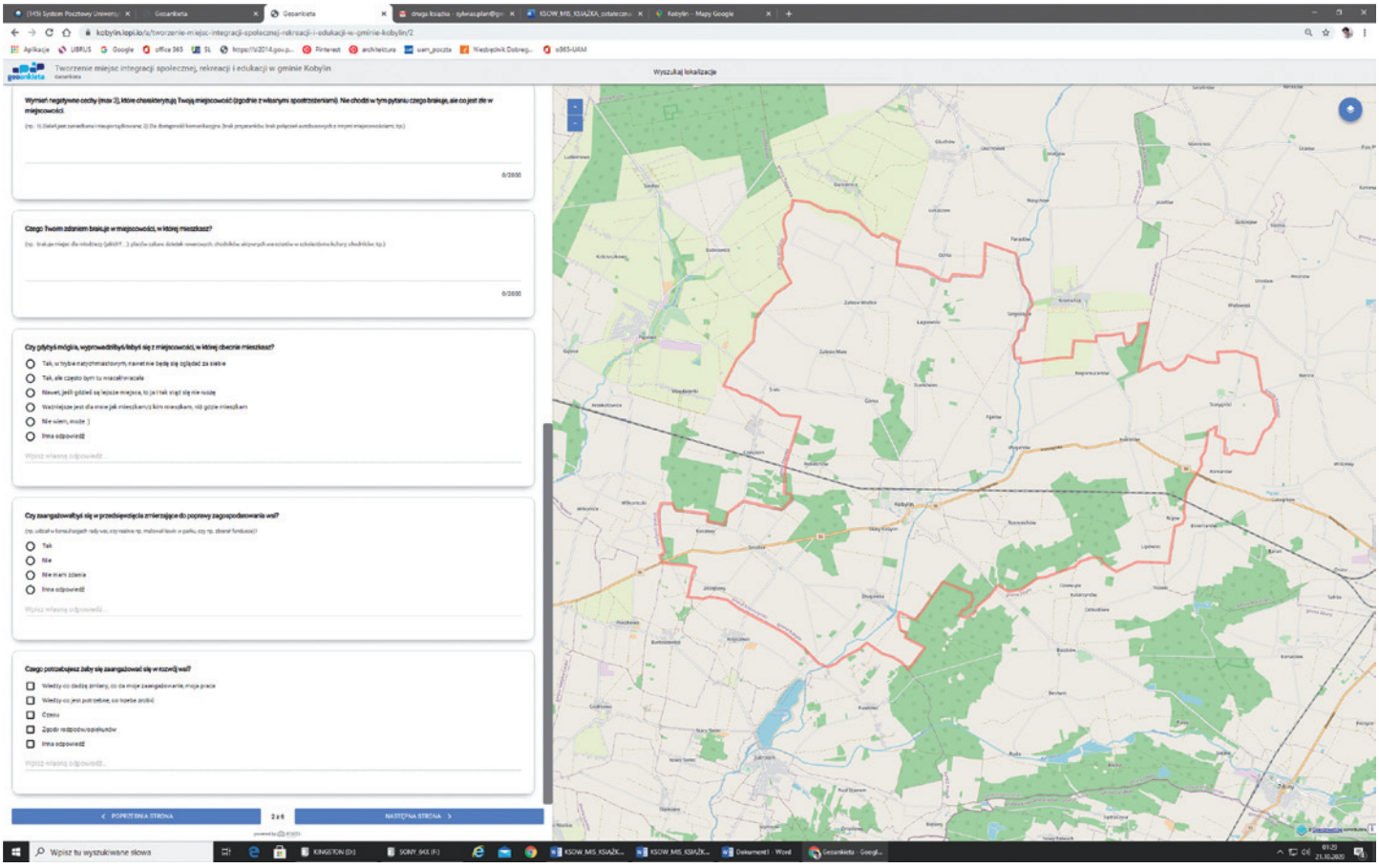
Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin
Wyszukaj lokalizacje
Wymień negatywne cechy (max 3), które charakteryzują Twoją miejscowość (zgodnie z własnymi spostrzeżeniami). Nie chodzi w tym pytaniu czego brakuje, ale co jest złe w miejscowości.
Czego Twoim zdaniem brakuje w miejscowości, w której mieszkasz?
Czy gdybyś mógła, wprowadziłbyś/łabyś się z miejscowości, w której obecnie mieszkasz?
Tak, w tydzie natychmiastowym, nawet nie będę się oglądać za siebie
Tak, ale często bym tu miała/miał wracała
Nawet, jeśli gdzieś są lepsze miejsca, to jej i tak ciągi się nie ruszę
Najmniejsze jest dla mnie jak mieszkanie z kim mieszkam, niż gdzie mieszkam
Nie wiem, może :)
Inna odpowiedź
Wpisz własną odpowiedź...
Czy zaangażowałbyś się w przedsięwzięcia zmierzające do poprawy zagospodarowania wsi?
(np. udział w konsultacjach wsi/ wsi, czy nawet np. malował ławki w parku, czy np. zbierał fundusze)
Tak
Nie
Nie mam zdania
Inna odpowiedź
Wpisz własną odpowiedź...
Czego potrzebujesz żeby się zaangażować się w rozwój wsi?
Wiedzy co dadzą zmiany, co da moje zaangażowanie, moje prace
Wiedzy co jest potrzebne, co będzie robić
Czasu
Zgody rodziców/opiekunów
Inna odpowiedź
Wpisz własną odpowiedź...
POPRZEDNIA STRONA
2 z 6
NASTĘPNA STRONA

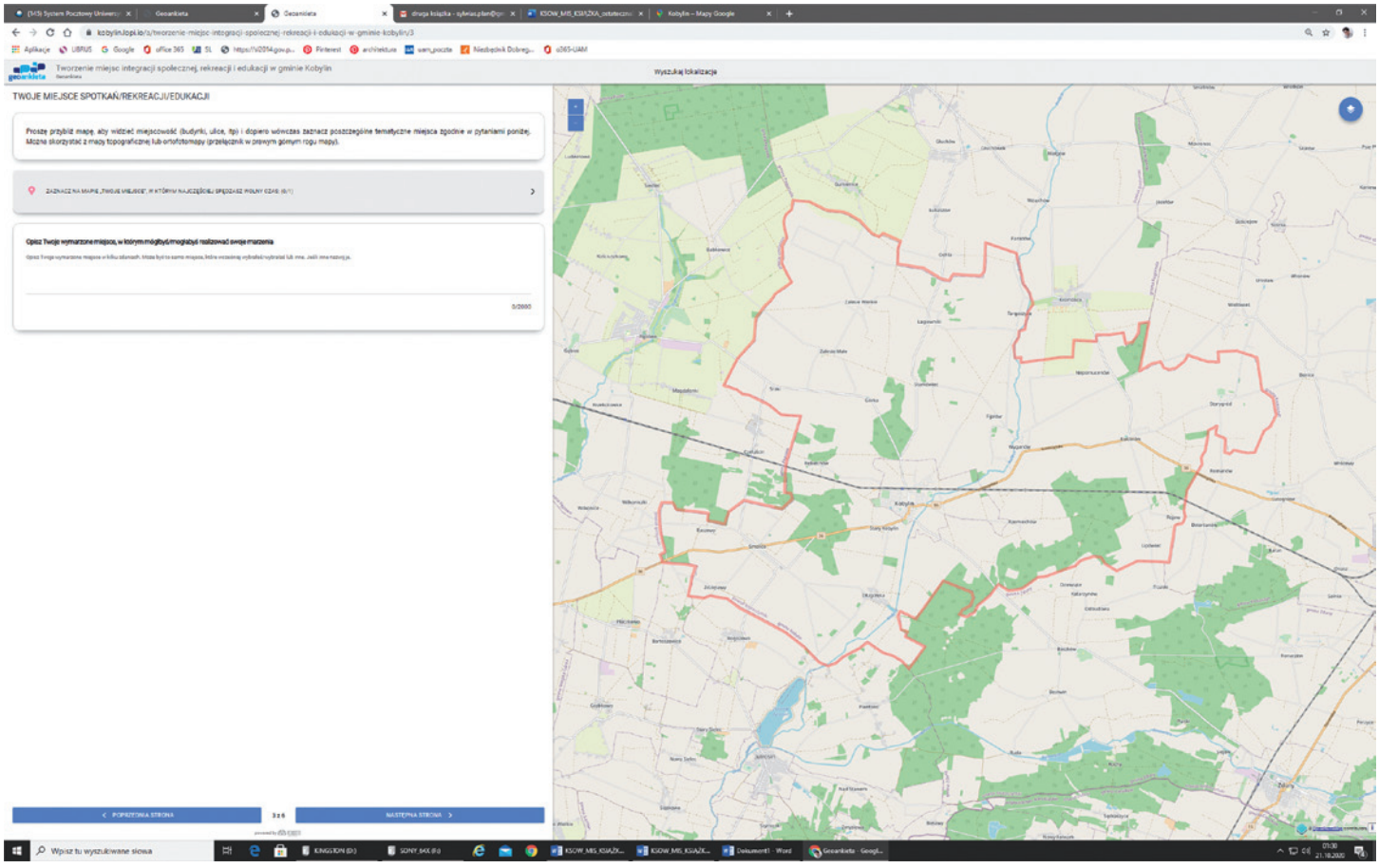
Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin
Wyszukaj lokalizacje
TWOJE MIEJSCE SPOTKAŃ/REKREACJI/EDUKACJI
Proszę przybliż mapę, aby widzieć miejscowość (budynki, ulice, itp) i dopiero wówczas zaznacz poszczególne tematyczne miejsca zgodnie w pytaniami poniżej. Można skorzystać z mapy topograficznej lub ortofotomapy (przełącznik w prawym górnym rogu mapy).
Opisz Twoje wymarzone miejsce, w którym mógłbyś/mogłabyś realizować swoje marzenia
POPRZEDNIA STRONA
3 z 6
NASTĘPNA STRONA

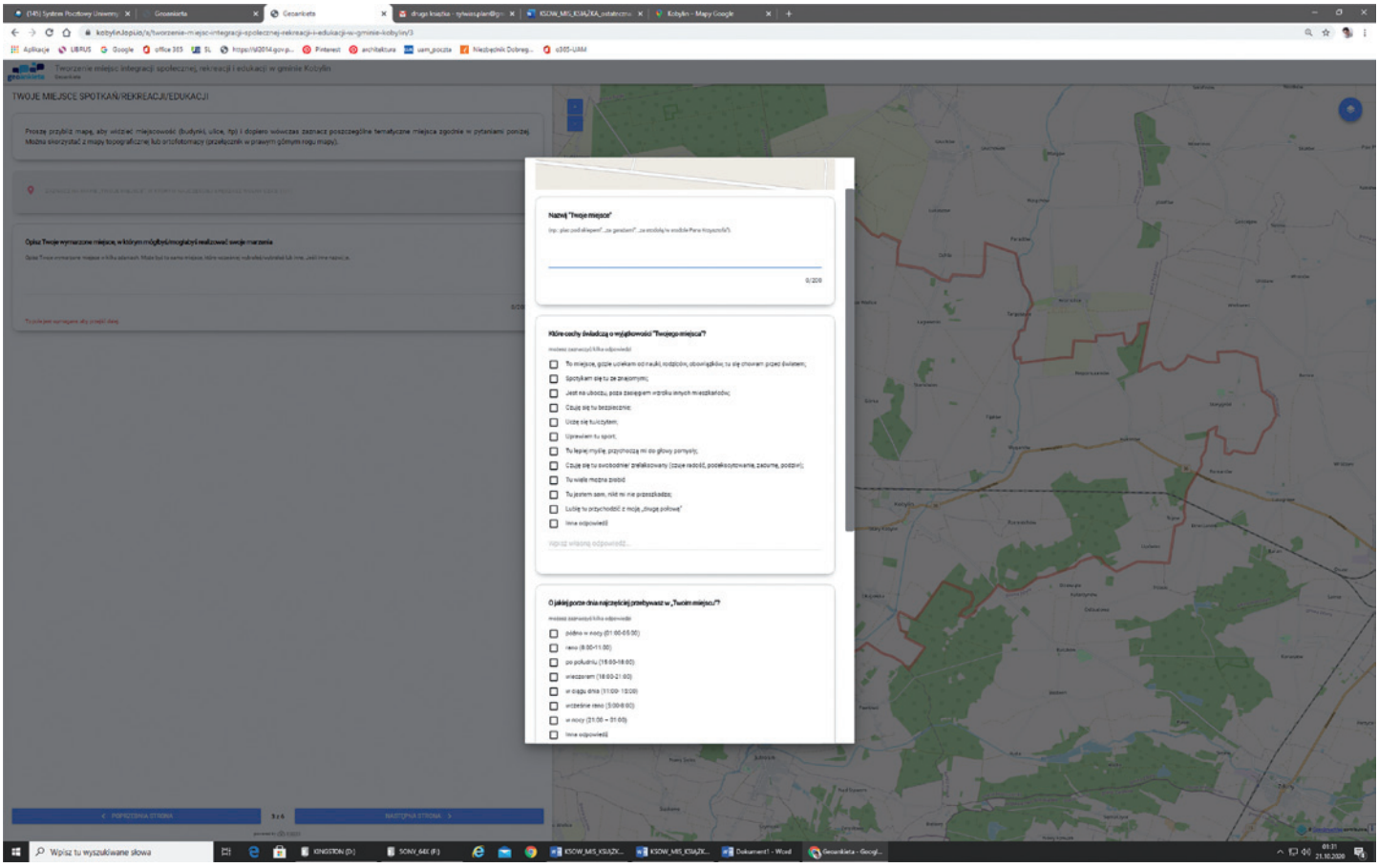
TWOJE MIEJSCE SPOTKAŃ/REKREACJI/EDUKACJI
Nazwę "Twoje miejsce"
Które cechy świadczą o wyjątkowości "Twojego miejsca"?
O jakiej porze dnia najczęściej przebywasz w „Twoim miejscu"?

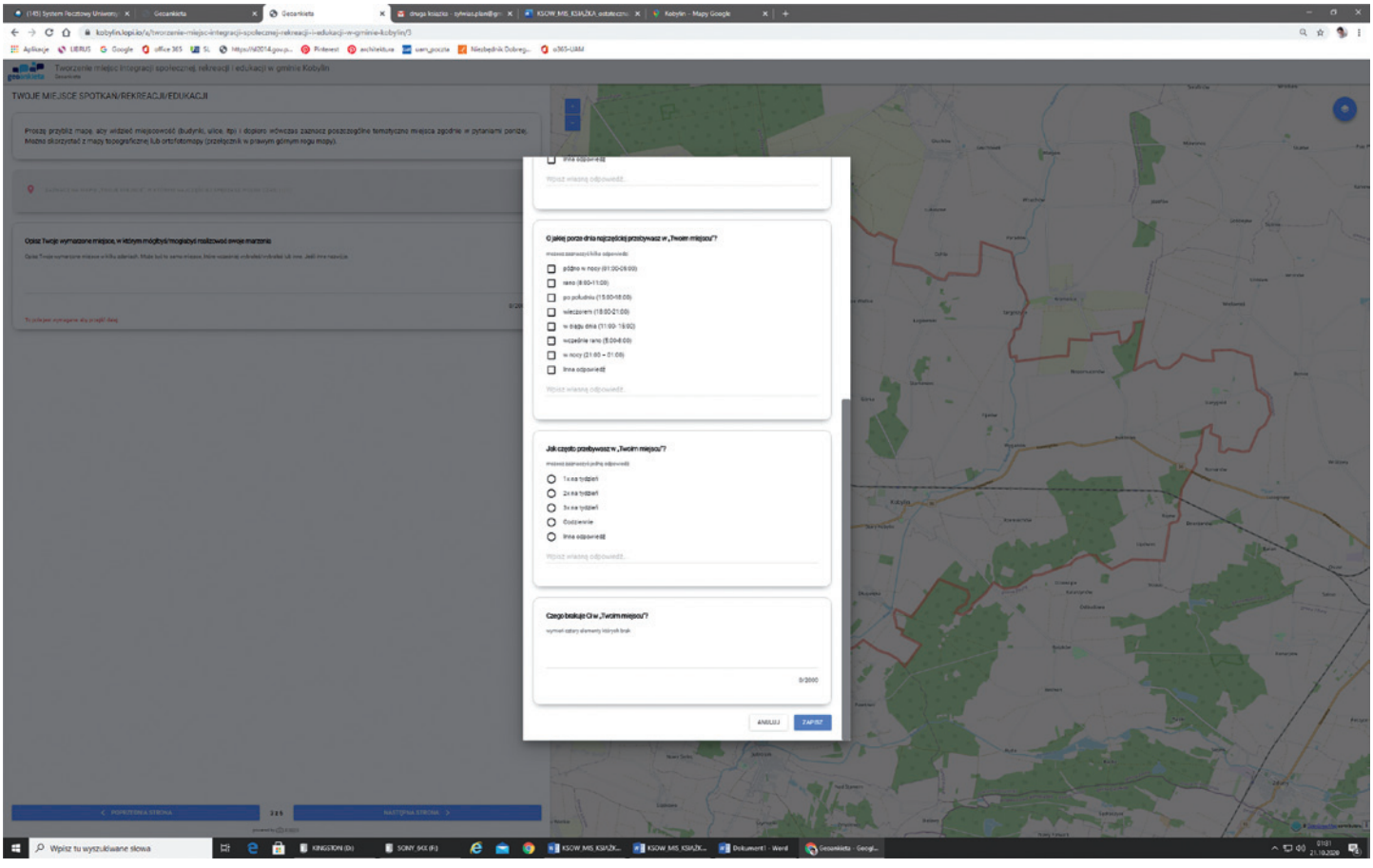
TWOJE MIEJSCE SPOTKAŃ/REKREACJI/EDUKACJI
O jakiej porze dnia najczęściej przebywasz w „Twoim miejscu"?
Jak często przebywasz w „Twoim miejscu"?
Czego brakuje Ci w „Twoim miejscu"?
ANULUJ
ZAPISZ

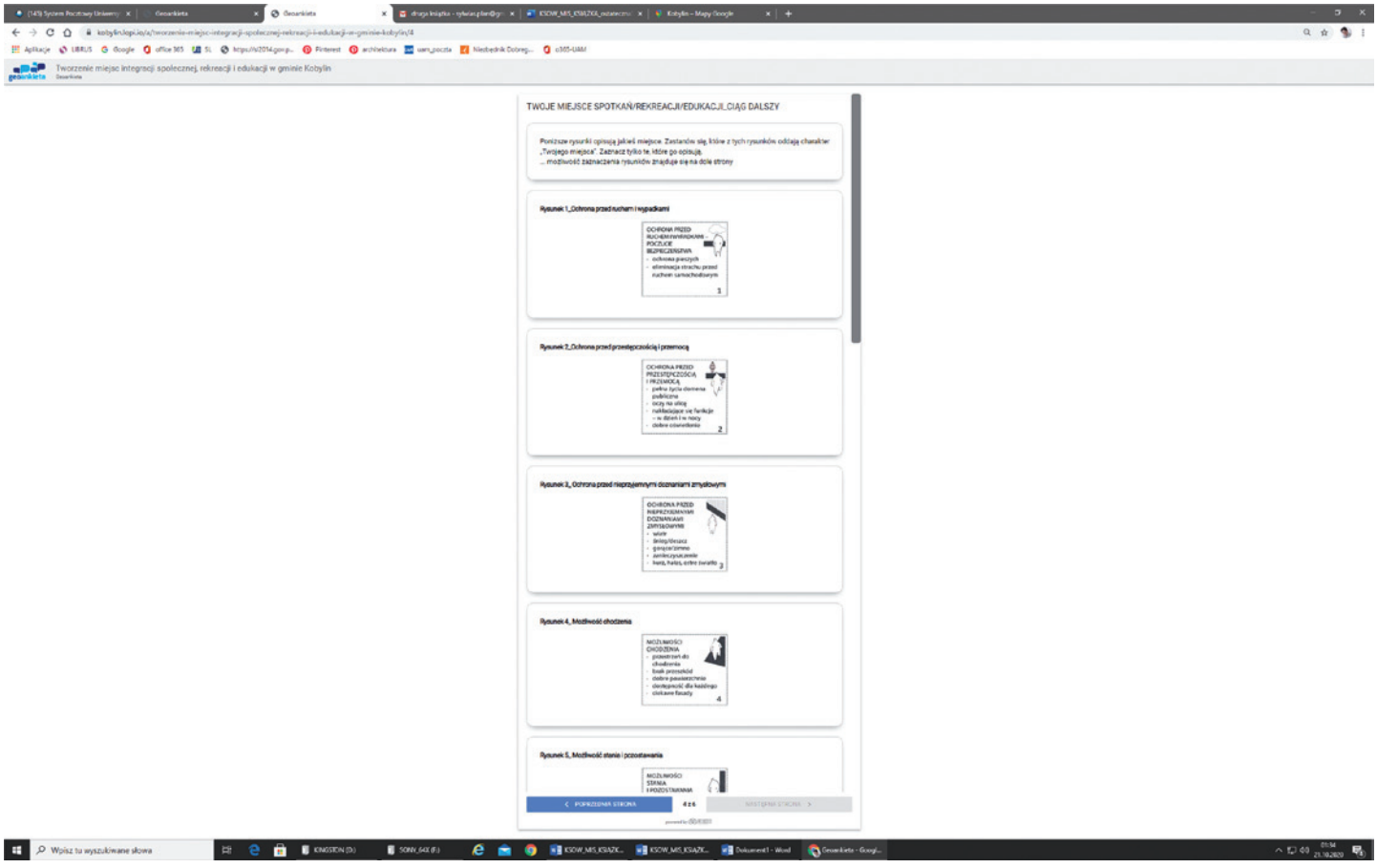
Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin
TWOJE MIEJSCE SPOTKAŃ/REKREACJI/EDUKACJI_CIĄG DALSZY
Rysunek 1_Ochrona przed ruchem i wypadkami
Rysunek 2_Ochrona przed przestępczością i przemocą
Rysunek 3_Ochrona przed nieprzyjemnymi doznaniami zmysłowymi
Rysunek 4_Możliwość chodzenia
Rysunek 5_Możliwość stania i pozostawania
POPRZEDNIA STRONA
4 z 6

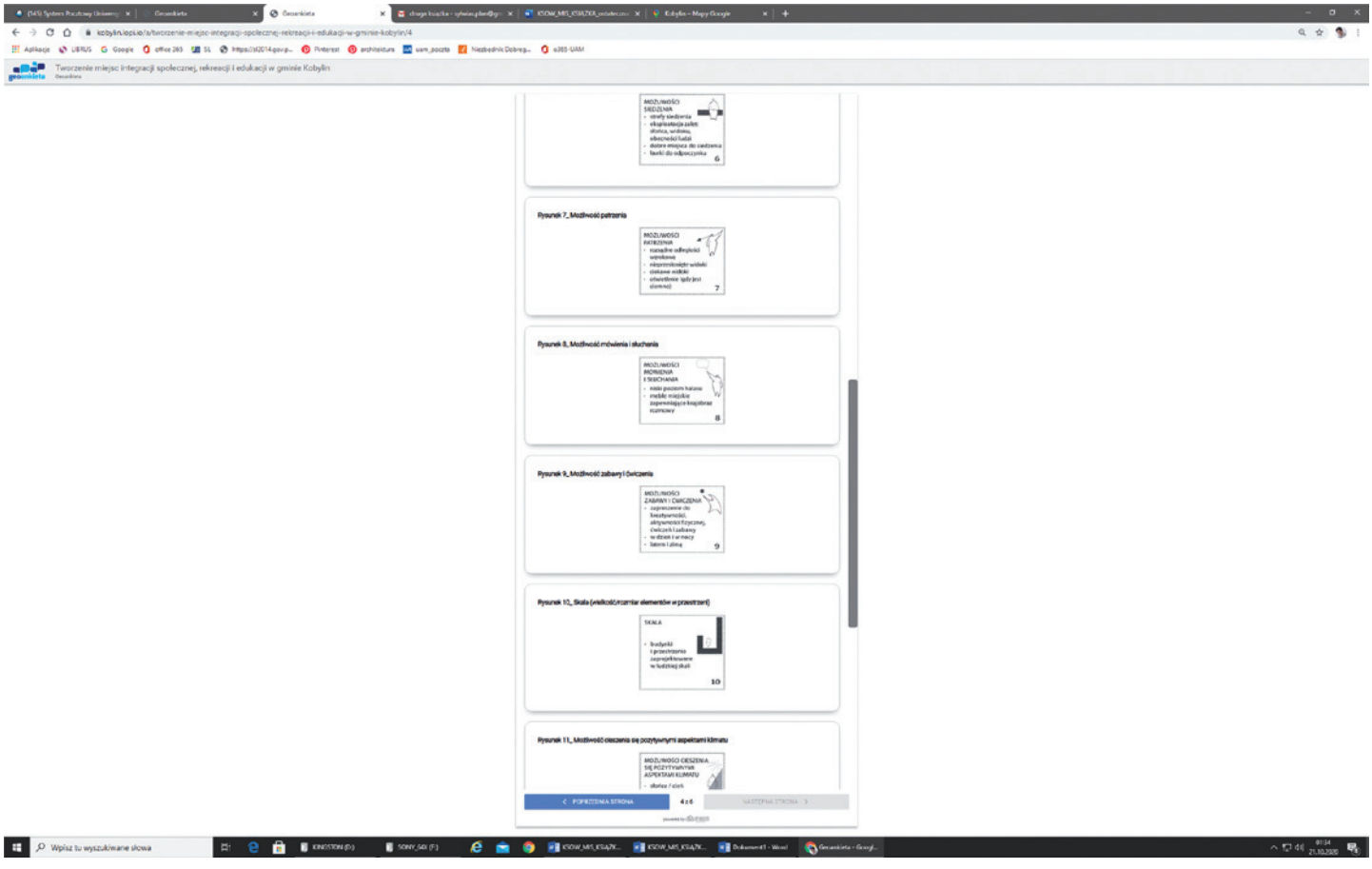
Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin
Rysunek 7_Możliwość patrzenia
Rysunek 8_Możliwość mówienia i słuchania
Rysunek 9_Możliwość zabawy i ćwiczenia
Rysunek 10_Skala (wielkość/rozmiar elementów w przestrzeni)
Rysunek 11_Możliwość cieszenia się pozytywnymi aspektami klimatu
POPRZEDNIA STRONA
4 z 6

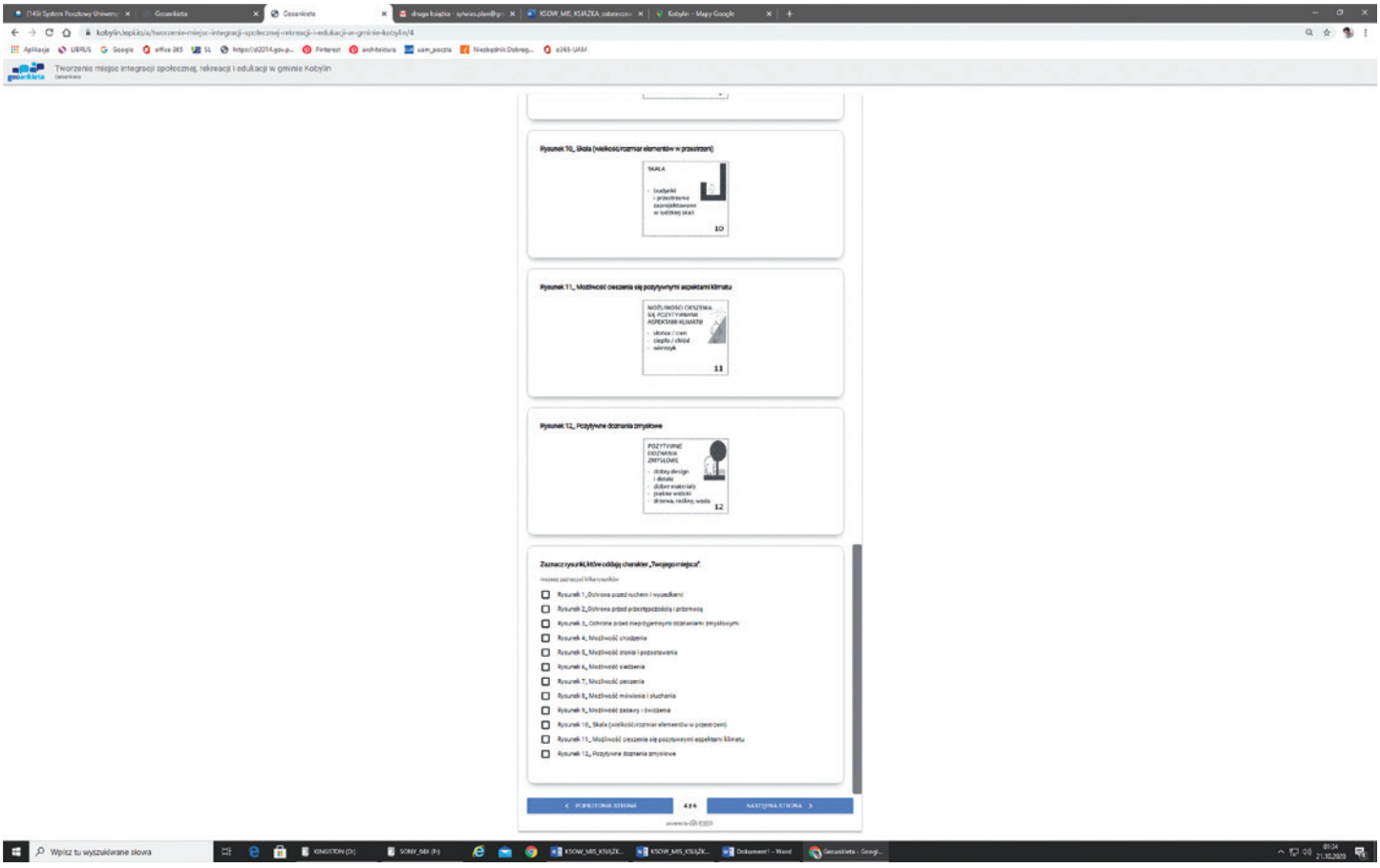
Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin
Rysunek 10_ Skala (wielkość/rozmiar elementów w przestrzeni)
Rysunek 11_ Możliwość cieszenia się pozytywnymi aspektami klimatu
Rysunek 12_ Pozytywne doznania zmysłowe
Zaznacz rysunki, które oddają charakter „Twojego miejsca"
Rysunek 1_Ochrona przed ruchem i wypadkami
Rysunek 2_Ochrona przed przestępczością i przemocą
Rysunek 3_ Ochrona przed niepożądanymi oddziaływaniami zmysłowymi
Rysunek 4_ Możliwość chodzenia
Rysunek 5_ Możliwość stania i pozostawania
Rysunek 6_ Możliwość siedzenia
Rysunek 7_ Możliwość leżenia
Rysunek 8_ Możliwość mówienia i słuchania
Rysunek 9_ Możliwość zabawy i ćwiczenia
Rysunek 10_ Skala (wielkość/rozmiar elementów w przestrzeni)
Rysunek 11_ Możliwość cieszenia się pozytywnymi aspektami klimatu
Rysunek 12_ Pozytywne doznania zmysłowe
POPRZEDNIA STRONA
4 z 6
NASTĘPNA STRONA

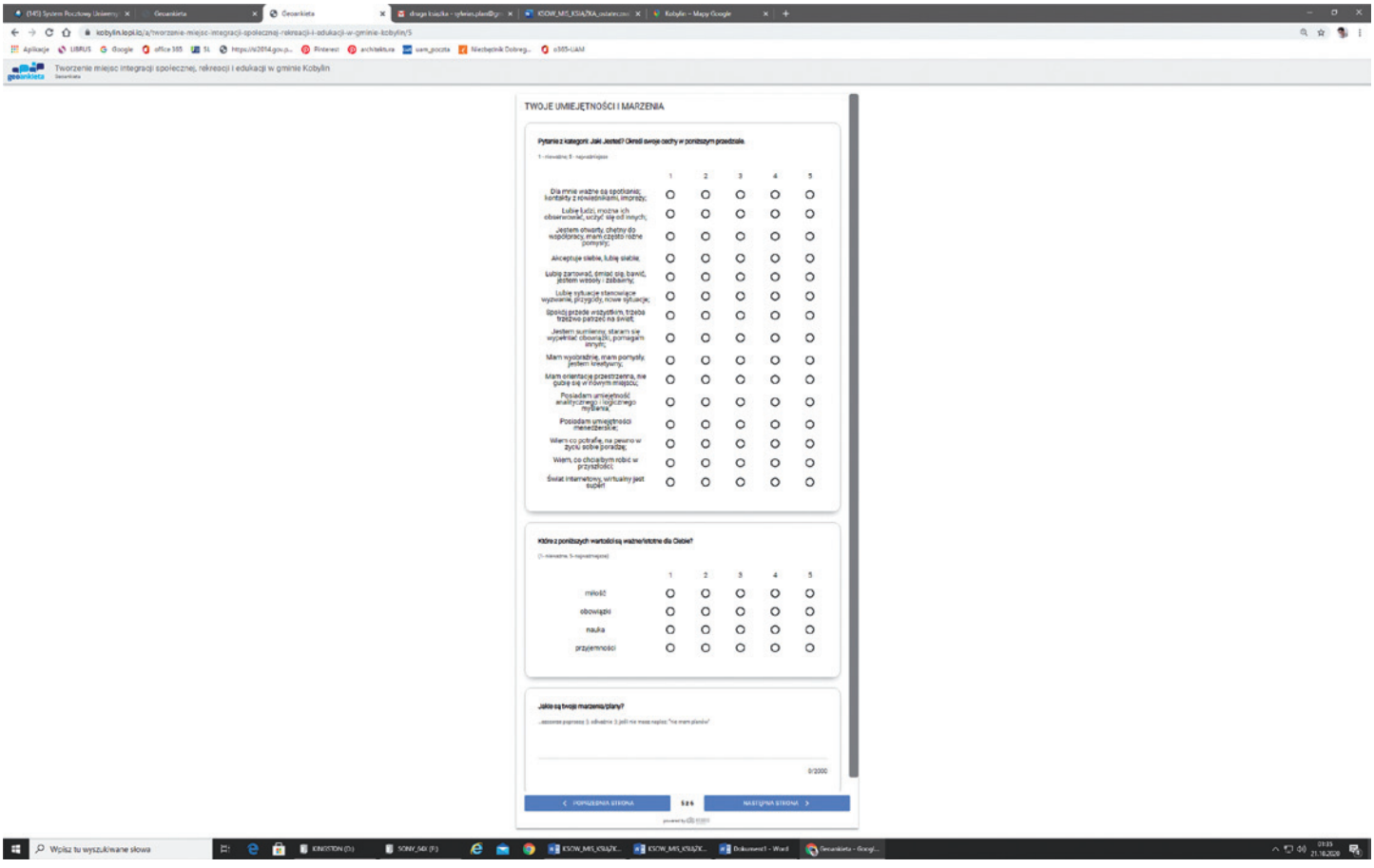
Tworzenie miejsc integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin
TWOJE UMIEJĘTNOŚCI I MARZENIA
Pytania z kategorii: Jaki Jestem? Określ swoje cechy w poniższym przedziale.
Dla mnie ważne są spotkania, kontakty z rówieśnikami, imprezy;
Lubię ludzi, miotne ich obserwować, uczyć się od innych;
Jestem otwarty, chętny do współpracy, mam często różne pomysły;
Akceptuję siebie, lubię siebie;
Lubię żartować, śmiać się, bawić, jestem wesoły i zabawny;
Lubię sytuacje stanowiące wyzwanie, przygody, nowe sytuacje;
Ogólnie przede wszystkim, trzeba trzeźwo patrzeć na świat;
Jestem sumienny, staram się wypełniać obowiązki, pomagam innym;
Mam wyobraźnię, mam pomysły, jestem kreatywny;
Mam orientację przestrzenną, nie gubię się w nowym miejscu;
Posiadam umiejętność analitycznego i logicznego myślenia;
Posiadam umiejętności menedżerskie;
Wiem co potrafię, na pewno w życiu sobie poradzę;
Wiem, co chciałbym robić w przyszłości;
Świat internetowy, wirtualny jest super!
Które z poniższych wartości są ważne/istotne dla Ciebie?
miłość
obowiązki
nauka
przyjemności
Jakie są twoje marzenia/plany?
POPRZEDNIA STRONA
5 z 6
NASTĘPNA STRONA

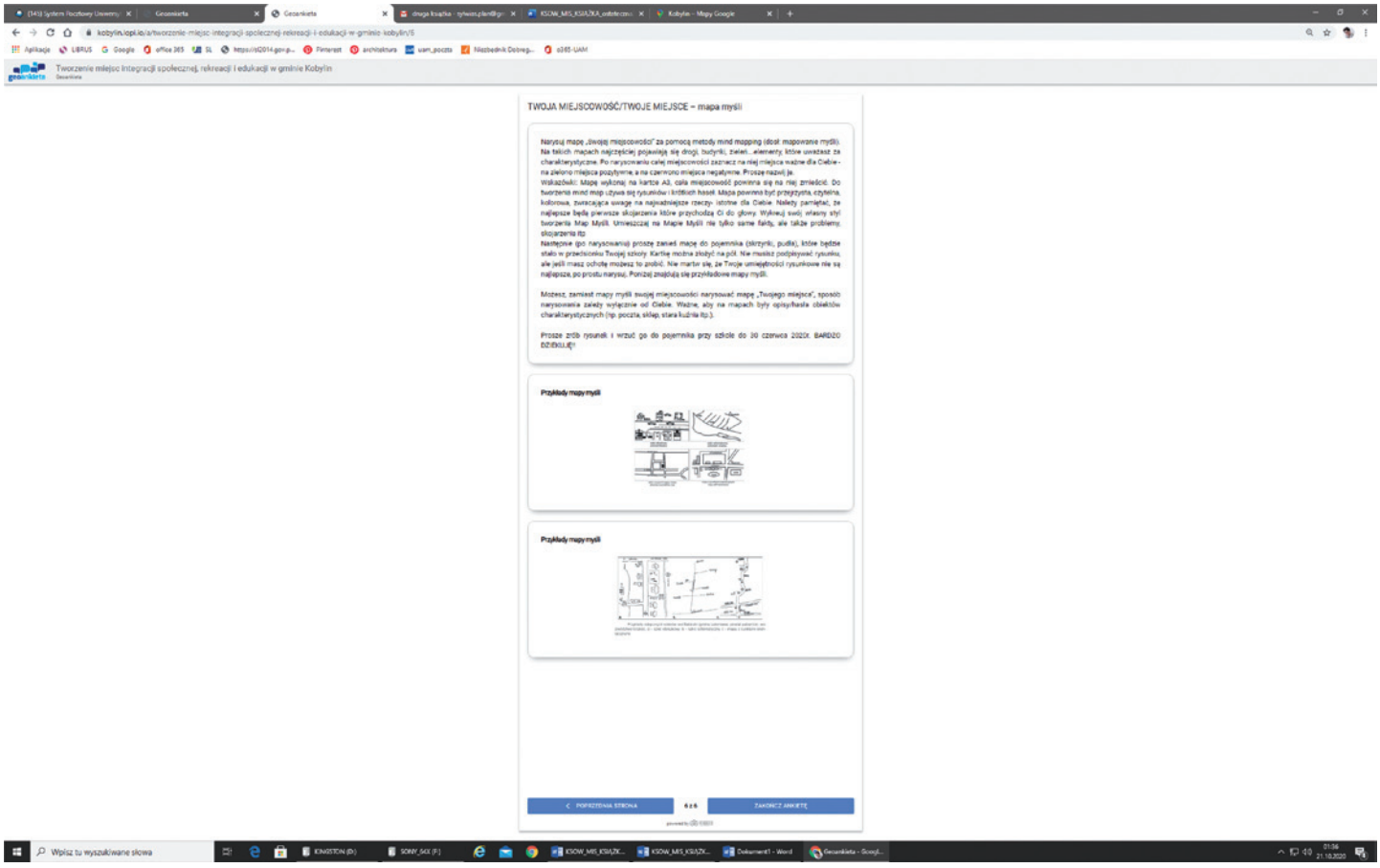

Tworzenie miejsc Integracji społecznej, rekreacji i edukacji w gminie Kobylin

TWOJA MIEJSCOWOŚĆ/TWOJE MIEJSCE – mapa myśli

Narysuj mapę „swojej miejscowości" za pomocą metody mind mapping (dosł. mapowanie myśli). Na takich mapach najczęściej pojawiają się drogi, budynki, zieleń...elementy, które uważasz za charakterystyczne. Po narysowaniu całej miejscowości zaznacz na niej miejsca ważne dla Ciebie - na zielono miejsca pozytywne, a na czerwono miejsca negatywne. Proszę nazwij je.
Wskazówki: Mapę wykonaj na kartce A3, cała miejscowość powinna się na niej zmieścić. Do tworzenia mind map używa się rysunków i krótkich haseł. Mapa powinna być przejrzysta, czytelna, kolorowa, zwracająca uwagę na najważniejsze rzeczy- istotne dla Ciebie. Należy pamiętać, że najlepsze będą pierwsze skojarzenia które przychodzą Ci do głowy. Wykreuj swój własny styl tworzenia Map Myśli. Umieszczaj na Mapie Myśli nie tylko same fakty, ale także problemy, skojarzenia itp
Następnie (po narysowaniu) proszę zawieś mapę do pojemnika (skrzynki, pudła), które będzie stało w przedsionku Twojej szkoły. Kartkę można złożyć na pół. Nie musisz podpisywać rysunku, ale jeśli masz ochotę możesz to zrobić. Nie martw się, że Twoje umiejętności rysunkowe nie są najlepsze, po prostu narysuj. Poniżej znajdują się przykładowe mapy myśli.

Możesz, zamiast mapy myśli swojej miejscowości narysować mapę „Twojego miejsca", sposób narysowania zależy wyłącznie od Ciebie. Ważne, aby na mapach były opisy/hasła obiektów charakterystycznych (np. poczta, sklep, stara kuźnia itp.).

Proszę zrób rysunek i wrzuć go do pojemnika przy szkole do 30 czerwca 2020r. BARDZO DZIĘKUJĘ

Przykłady mapy myśli

Przykłady mapy myśli

POPRZEDNIA STRONA 4 z 6 ZAKOŃCZ ANKIETĘ

Kontekst
Wydawnictwo

Wydawnictwo Kontekst. Poznań 2020. Wydanie I.
Papier kredowy 150 g/m², 7 a.w.
Oddano do składu: 20 X 2020. Podpisano do druku: 24 X 2020
Printed in Poland

ISBN 978-83-66476-09-7